

Grupul la nivel înalt pentru nediscriminare, egalitate și diversitate

Subgrupul pentru date privind egalitatea

**Notă de orientare referitoare la colectarea și
utilizarea datelor privind egalitatea pentru
persoanele LGBTIQ**

COMISIA EUROPEANĂ

Direcția Generală Justiție și Consumatori

Direcția D – Egalitate și nediscriminare

Unitatea D1 – Nediscriminare: LGBTIQ, aspecte legate de vârstă și aspecte orizontale

Comisia Europeană

B-1049 Bruxelles

Notă de orientare referitoare la colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ

Prezentul document a fost elaborat de Subgrupul pentru date privind egalitatea din cadrul Grupului la nivel înalt pentru nediscriminare, egalitate și diversitate.

Subgrupul pentru date privind egalitatea este alcătuit din reprezentanți ai statelor membre ale UE și ai Norvegiei, ai Comisiei Europene, ai Eurostat, ai Eurofound, ai EIGE și ai FRA. Reprezentanții statelor membre sunt experți din cadrul departamentelor guvernamentale care se ocupă de politicile privind nediscriminarea, al institutelor naționale de statistică și al organismelor de promovare a egalității. Subgrupul oferă autorităților naționale relevante și instituțiilor UE un forum pentru dezbaterile provocărilor și a oportunităților legate de îmbunătățirea colectării și utilizării datelor privind egalitatea.

Subgrupul pentru date privind egalitatea dorește să își exprime recunoștința față de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și față de doi experți externi, Joz Motmans și Aisa Burgwal, pentru contribuția lor amplă la elaborarea prezentei note de orientare pe baza cunoștințelor și a expertizei lor care acoperă un spectru larg.

Manuscris finalizat în martie 2023

PDF ISBN 978-92-68-05054-5 doi:10.2838/398439 DS-03-23-327-RO-N

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2023

© Uniunea Europeană, 2023

Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este reglementată prin Decizia 2011/833/UE a Comisiei din 12 decembrie 2011 privind reutilizarea documentelor Comisiei (JO L 330, 14.12.2011, p. 39). Cu excepția cazului în care se prevede altfel, reutilizarea prezentului document este autorizată în temeiul unei licențe Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Aceasta înseamnă că reutilizarea este autorizată, cu condiția ca sursa documentului să fie menționată și să fie indicate eventualele modificări.

Cuprins

Cuprins	5
1. Contextul – și scopul – prezentei note de orientare	7
1.1. Nevoia de date pentru opțiuni de politică adoptate în cunoștință de cauză 8	
1.2. Ce sunt „datele privind egalitatea”?	10
1.3. Scopul și structura prezentei note de orientare	13
2. Provocări, protecția datelor și alte considerații etice în ceea ce privește colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea legate de SOGIESC	17
2.1. Provocările legate de colectarea și utilizarea de date privind SOGIESC	17
2.2. Normele de protecție a datelor nu împiedică colectarea de date privind egalitatea legate de SOGIESC	23
2.3. Considerații etice în legătură cu datele referitoare la SOGIESC.....	25
3. Principiile generale ale colectării de date privind egalitatea legate de SOGIESC	30
3.1. Efectuarea de evaluări ale nevoilor utilizatorilor și potențialilor utilizatori de date defalcate în funcție de SOGIESC.....	30
3.1.1. Justificare	30
3.1.2. Orientări	30
3.2. Identificarea surselor de date existente care oferă informații cu privire la SOGIESC.....	31
3.2.1. Justificare	31
3.2.2. Orientări	32
3.3. Alinierea definițiilor și a categoriilor referitoare la SOGIESC.....	34
3.3.1. Justificare	34
3.3.2. Orientări	35
3.4. Integrarea informațiilor referitoare la SOGIESC în toate sondajele derulate la nivelul UE și la nivel național.....	37
3.4.1. Justificare	38
3.4.2. Orientări	46
3.5. Integrarea unei abordări intersecționale în colectarea și utilizarea datelor referitoare la SOGIESC	49
3.5.1. Justificare	50
3.5.2. Orientări	51
3.6. Asigurarea unui buget suficient pentru anchete periodice în vederea colectării de date privind egalitatea legate de SOGIESC.....	52
3.6.1. Justificare	52
3.6.2. Orientări	53

3.7. Facilitarea utilizării eficiente a datelor privind egalitatea legate de SOGIESC pentru a consolida și a îmbunătăți egalitatea pentru persoanele LGBTIQ.....	54
3.7.1. Justificare	54
3.7.2. Orientări	55
4. Cum se colectează informațiile referitoare la SOGIESC	58
4.1. Cum se colectează datele privind orientarea sexuală	59
4.1.1. Justificare	59
4.1.2. Orientări	63
4.1.3. Exemple privind măsurarea orientării sexuale	64
4.2. Cum se colectează datele privind sexul și genul (identitatea de gen).....	67
4.2.1. Justificare	67
4.2.2. Orientări	71
4.2.3. Exemple privind modul de colectare a datelor privind sexul, genul și identitatea de gen 74	
4.3. Cum se colectează datele privind exprimarea de gen	79
4.3.1. Justificare	79
4.3.2. Orientări	81
4.3.3. Exemple de măsurare a exprimării de gen.....	82
4.4. Cum se colectează datele privind caracteristicile sexuale	84
4.4.1. Justificare	84
4.4.2. Orientări	86
4.4.3. Exemple de modalități de a măsura intersexualitatea	87
Anexă: glosar	91

1. Contextul – și scopul – prezentei note de orientare

Egalitatea și nediscriminarea sunt valori fundamentale ale Uniunii Europene (UE). Aceste valori sunt consacrate în tratatele UE¹ și în [Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene](#)². De asemenea, ele reprezintă o parte integrantă din [Pilonul european al drepturilor sociale](#)³.

În ultimele decenii, o serie de evoluții legislative și inițiative de politică întreprinse la nivel național și la nivelul UE au contribuit la construirea unor societăți mai favorabile incluziunii, inclusiv pentru persoanele lesbiene, gay, bisexuale, asexuale, transgen, intersexuale și queer (LGBTIQ)⁴. În special, în noiembrie 2020, Comisia Europeană a publicat prima sa Strategie privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ [Strategie privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#)⁵. Strategia reprezintă răspunsul Comisiei Europene la angajamentul său de a construi o uniune a egalității și marchează o nouă eră în eforturile de promovare a egalității pentru persoanele LGBTIQ depuse la nivel european.

Cu toate acestea, un sondaj recent al [Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene \(FRA\) privind persoanele LGBTI în UE prezintă motive de îngrijorare](#). Sondajul, cel mai mare de acest tip care a furnizat informații despre realitățile trăite de persoanele LGBTI în UE, indică rate persistente și îngrijorătoare de discriminare, violență motivată de prejudecăți și hărțuire împotriva persoanelor LGBTIQ. Există o nevoie urgentă de a colecta date solide și comparabile, astfel încât să putem măsura progresele înregistrate în promovarea egalității și a nediscriminării, însă informațiile cu privire la realitățile trăite de persoanele LGBTIQ în întreaga UE sunt incomplete și fragmentate.

¹ Articolul 10 din [TFUE](#) și articolul 2 din [TUE](#).

² Articolul 21.

³ Principiul 3.

⁴ Persoanele LGBTIQ sunt persoane: (i) care sunt atrase de alte persoane de același sex (persoane lesbiene, gay) sau de multiple sexe (persoane bisexuale, pansexuale) ori care nu simt sau simt în mică măsură o atracție sexuală și/sau emoțională (persoane asexuale, aromantice); (ii) a căror identitate și/sau exprimare de gen nu corespunde sexului care le-a fost atribuit la naștere (persoane trans, non-binare); (iii) care se nasc cu caracteristici sexuale ce nu corespund definiției tipice a sexului masculin sau feminin (persoane intersexuale). și (iv) a căror identitate nu se încadrează într-o clasificare binară a sexualității și/sau a genului (persoane queer). A se vedea Comisia Europeană (2020), [Strategia privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#), COM(2020) 698 final, Bruxelles, 12 noiembrie 2020, p. 3.

⁵ Strategia se bazează pe lista de acțiuni pentru promovarea egalității pentru persoanele LGBTI pentru perioada 2015-2019, care a fost primul cadru de politică menit să combată în mod specific discriminare împotriva persoanelor LGBTI. A se vedea: Comisia Europeană (2020), [Final Report 2015-2019 on the List of actions to advance LGBTI equality](#) (Raport final 2015-2019 privind Lista de acțiuni pentru promovarea egalității pentru persoanele LGBTI), Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene (Oficiul pentru Publicații).

Atunci când sunt disponibile date, adesea acestea nu sunt suficient de comparabile sau sunt de calitate slabă.

Recunoscând necesitatea unor informații mai numeroase și de mai bună calitate referitoare la orientarea sexuală, identitatea de gen, exprimarea de gen și caracteristicile sexuale (SOGIESC), în 2020 Comisia Europeană a invitat FRA și Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (EIGE) „[...] să continue să ofere statelor membre asistență tehnică și sprijin metodologic cu privire la elaborarea și punerea în aplicare a exercițiilor de colectare de date referitoare la persoanele LGBTIQ, atât din perspectivă unilaterală, cât și din perspectivă multilaterală⁶”.

1.1. Nevoia de date pentru opțiuni de politică adoptate în cunoștință de cauză

„Existența unor date fiabile și comparabile privind egalitatea va fi esențială pentru evaluarea situației persoanelor LGBTIQ și pentru combaterea eficace a inegalităților.”

[Strategia UE privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#)

Un scop esențial al oricărui proces de colectare de date este de a obține informații care pot contribui la: (i) impulsivarea schimbării; (ii) elaborarea de politici și programe specifice, bazate pe dovezi și (iii) asigurarea unor bugete care să răspundă nevoilor diferitelor grupuri de persoane. Datele reflectă identitățile, experiențele și nevoile persoanelor și ale comunităților, care au dreptul de a fi ascultate și respectate. Toți oamenii ar trebui să se poată recunoaște și să își poată vedea identitatea reprezentată în sondaje și în alte instrumente de colectare a datelor⁷. Cu toate acestea, până acum diversitatea persoanelor LGBTIQ nu a fost vizibilă în sondajele naționale sau în sursele de date administrative⁸.

Această lipsă generală de dovezi statistice cu privire la identitățile și experiențele persoanelor LGBTIQ – sau caracterul incomplet al acestora – face să fie dificil de evaluat

⁶ Comisia Europeană (2020), [Strategia privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#), COM(2020) 698 final, Bruxelles, 12 noiembrie 2020, p. 24.

⁷ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity and Sexual Orientation](#) (Măsurarea sexului, a identității de gen și a orientării sexuale), Washington, DC: The National Academies Press, p. 6.

⁸ „Datele administrative” se referă la datele conținute în evidențele colectate și păstrate de o agenție guvernamentală.

amplarea/prevalența reală a discriminării, a inegalităților structurale, a infracțiunilor motivate de prejudecăți și a hărțuirii suferite de persoanele LGBTIQ. De asemenea, lipsa datelor privind egalitatea îngreunează monitorizarea și evaluarea eficacității actelor legislative și a politicilor menite să combată inegalitatea și discriminarea persoanelor LGBTIQ. În multe sondaje și exerciții de cercetare utilizate pentru a fundamenta politicile nu se adresează: (i) întrebări despre SOGIESC sau (ii) întrebări despre experiențele de discriminare bazată pe SOGIESC. Ca urmare, persoanele LGBTIQ pot fi invizibile în cadrul seturilor de date naționale și internaționale privind egalitatea de tratament, precum și în cadrul eforturilor de monitorizare a acestora.

Pentru a alege în cunoștință de cauză între opțiunile de politică având drept scop combaterea discriminării și promovarea egalității de tratament, legiuitorii și factorii de decizie au nevoie de date privind poziționarea socială a persoanelor și experiențele lor de discriminare bazată pe SOGIESC. Până în prezent, datele privind persoanele LGBTIQ de pe tot cuprinsul UE au fost rareori colectate sistematic și în mod recurent, iar acolo unde există date SOGIESC, întinderea și calitatea acestora variază foarte mult. Doar câteva state membre colectează date privind SOGIESC, în timp ce altele se abțin în mod deliberat de la aceasta, după cum reiese din [Raportul Comisiei din 2017 privind colectarea datelor referitoare la persoanele LGBTIQ](#). Informațiile sugerează că, deși disponibilitatea datelor privind orientarea sexuală este în general scăzută, aceasta este în continuare considerabil mai mare decât disponibilitatea datelor privind identitatea de gen, exprimarea de gen sau caracteristicile sexuale. După cum se subliniază în Strategia UE privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ, rezultă că este necesar să se îmbunătățească colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ⁹.

Caseta A 1 – Subgrupul pentru date privind egalitatea

În 2018, [Grupul la nivel înalt al UE pentru nediscriminare, egalitate și diversitate](#) a înființat Subgrupul pentru date privind egalitatea (subgrupul) pentru a sprijini statele membre în eforturile lor de îmbunătățire a colectării și a utilizării datelor privind egalitatea. Grupul a însărcinat FRA cu facilitarea activității subgrupului, în conformitate cu mandatul agenției de a dezvolta metode și standarde de îmbunătățire a comparabilității, a obiectivității și a viabilității datelor privind egalitatea la nivel european¹⁰.

Până în prezent, subgrupul a elaborat:

⁹ Comisia Europeană (2020), [Strategia privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#), COM(2020) 698 final, Bruxelles, 12 noiembrie 2020, p. 22.

¹⁰ [Regulamentul \(CE\) nr. 168/2007 al Consiliului din 15 februarie 2007 privind înființarea Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene](#), JO L 53, 22.2.2007.

- un set de [orientări fără caracter obligatoriu privind colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea](#);
- un [compendiu de practici promițătoare pentru colectarea datelor privind egalitatea](#) puse în aplicare la nivel național;
- un [instrument de cartografiere și diagnosticare](#) pentru a ajuta statele membre să identifice sursele existente de date privind egalitatea și să identifice lacunele din datele lor;
- [orientări practice pentru statele membre privind îmbunătățirea colectării de date privind originea rasială sau etnică](#).

1.2. Ce sunt „datele privind egalitatea”?

[Manualul european referitor la datele privind egalitatea](#) și [Orientările privind îmbunătățirea colectării și a utilizării datelor privind egalitatea](#) definesc „datele privind egalitatea” ca fiind orice informație utilă în scopul descrierii și analizării situației privind egalitatea, precum și pentru raționamente sau luare de decizii cu privire la aceasta. Informațiile pot avea caracter cantitativ sau calitativ și pot include date agregate care reflectă inegalitățile și cauzele sau efectele acestora în societate¹¹.

Statisticile privind egalitatea pot fi compilate din mai multe surse de date, cum ar fi recensămintele populației, registrele administrative, anchetele privind gospodăriile și persoanele fizice, studiile privind victimizarea și anchetele comportamentale. Alte surse cuprind: (i) date privind plângerile (inclusiv profilurile agregate ale reclamanților și ale infractorilor); (ii) date privind justiția penală (inclusiv statistici judiciare și date privind soluționările cauzelor înaintate instanțelor și despăgubirile oferite/sancțiunile aplicate) și (iii) alte căi de colectare a datelor (cum ar fi teste privind discriminarea și monitorizarea diversității de către angajatori, organizațiile societății civile și furnizorii de servicii).

¹¹ Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie al Statelor Unite face distincție între trei tipuri de date, toate fiind esențiale pentru elaborarea de politici bazate pe date concrete:

„a) date care ne ajută să înțelegem cantitatea de persoane care au o anumită experiență sau caracteristică («date cantitative» sau «privind prevalența»); b) date care ne ajută să înțelegem modul diferit în care oamenii percep sistemele («date calitative» sau «date privind diferențele») și c) date care ne ajută să înțelegem dacă politicile și intervențiile funcționează pentru diferite populații («date privind înțelegerea a ceea ce funcționează» sau «date de evaluare»).”

A se vedea Subcomitetul pentru date privind orientarea sexuală, identitatea de gen și variațiile caracteristicilor sexuale (SOGI) și Subcomitetul pentru date echitabile din cadrul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie (2023), [Agenda federală privind probele referitoare la echitate pentru persoanele LGBTQI+](#), *Guvernul Statelor Unite*, p. 8.

Pentru a produce date privind egalitatea se pot utiliza date defalcate în funcție de anumite caracteristici personale (de exemplu vârsta, sexul, originea rasială sau etnică, religia sau convingerile, dizabilitatea, orientarea sexuală, identitatea de gen sau intersexualitatea/variația caracteristicilor sexuale), la nivel agregat în scopuri statistice, dacă acest lucru se realizează în mod voluntar și în deplină conformitate cu dispozițiile legale privind protecția datelor (a se vedea secțiunea nr. 2.2 din prezentul document de orientare).

Caseta A 2 – Inteligența artificială

O evoluție importantă și relativ recentă se referă la utilizarea datelor pentru crearea de algoritmi care să sprijine procesul decizional, precum și pentru sisteme de inteligență artificială. Acești algoritmi și aceste sisteme de inteligență artificială se bazează frecvent pe prelucrarea unor date complexe, în scopul creării unui proces decizional mai eficient și, uneori, a automatizării complete a proceselor.

Egalitatea și nediscriminarea trebuie să devină un considerent esențial al acestor tehnologii bazate pe date. După cum s-a demonstrat în raportul recent al FRA¹², algoritmi au un potențial semnificativ de părtinire discriminatorie. Părtinirea este adesea inerentă datelor care sunt utilizate frecvent pentru a construi algoritmi și sisteme de IA, așa-numitele date de antrenament. De exemplu, simularea de către FRA a unor algoritmi mențiți să detecteze discursul ofensator a utilizat ca date de antrenament postări reale de pe platformele de comunicare socială, care au fost etichetate drept ofensatoare sau neofensatoare¹³. Exprimările online ale urii din aceste date erau adesea îndreptate împotriva persoanelor LGBTIQ, împotriva musulmanilor și împotriva evreilor. În consecință, în simularea FRA a algoritmilor de detectare a discursului ofensator, termenii legați de orientarea sexuală, cum ar fi „gay”, au fost mai des etichetați incorect ca fiind ofensatori, la fel ca termenii „musulman” și „evreu”¹⁴. Semnalarea exagerată poate fi utilă pentru identificarea și combaterea situațiilor în care există discursuri de incitare la ură împotriva acestor grupuri, însă poate avea drept efect negativ semnalarea disproporționată a conținutului produs de membrii acestor grupuri ca fiind ofensator¹⁵, ceea ce devine deosebit de problematic dacă conținutul semnalat nu este supus controlului uman¹⁶.

Este necesar să se analizeze dacă algoritmi sunt părtinitori, inclusiv prin verificarea datelor de antrenament pentru depistarea surselor părtinirii și prin verificarea

¹² FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#) (Părtinirea algoritmică – Inteligența artificială și discriminarea), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg.

¹³ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 11, p. 55.

¹⁴ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 11, p. 62.

¹⁵ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 11.

¹⁶ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 77.

rezultatelor generate chiar de algoritmi. Chiar și în cazurile în care nu există informații directe legate de caracteristicile protejate incluse în date, utilizarea algoritmilor poate conduce totuși la discriminare din cauza unor date care sunt strâns corelate cu anumite caracteristici protejate (substituenți). Un exemplu deosebit de problematic este crearea de profiluri pe bază de algoritmi, utilizată de autoritățile de aplicare a legii, în care se utilizează diferite tehnici pentru a stabili profilul persoanelor pe baza corelațiilor și a tiparelor din date¹⁷. Crearea de profiluri care conduce la discriminare pe baza caracteristicilor protejate este ilegală¹⁸, dar poate fi greu de depistat. Majoritatea cazurilor de părtinire algoritmică conduc la discriminare indirectă ca urmare a substituenților (cum ar fi cartierele sau numele ca substitut al etniei sau mărimea pantofilor ca substitut pentru gen). Având în vedere numărul potențial nelimitat de substituenți, a căror corelație cu o caracteristică protejată poate să nu fie evidentă, această problemă este mai dificil de contracarat¹⁹.

Poate apărea părtinire și în cazul în care datele de antrenament sunt nereprezentative. De exemplu, dacă un algoritm de detectare a fețelor este antrenat în principal pe chipuri de bărbați, previziunile sale ar putea să nu fie fiabile atunci când este aplicat unor chipuri de femei²⁰. Părtinirea care decurge din calitatea slabă a datelor poate fi amplificată și de buclele de feedback, care apar atunci când predicțiile algoritmilor devin baza viitoarelor seturi de date de antrenament, de exemplu în activitățile polițienești bazate pe analiza predictivă²¹.

Prin urmare, este important să se analizeze și rezultatul generat de algoritmi pentru a depista eventualele cazuri de părtinire. Dacă algoritmiile produs rezultate diferite atunci când se schimbă doar informațiile privind caracteristicile protejate, acest lucru indică un risc de discriminare²². În acest scop, este necesar să se colecteze date privind caracteristicile protejate, inclusiv privind SOGIESC. În prezent, temeiul juridic al acestei colectări poate să nu fie clar pentru utilizatorii algoritmilor, deoarece detectarea discriminării algoritmice nu este specificată ca justificare pentru prelucrarea datelor sensibile cu caracter personal în [Regulamentul general privind protecția datelor \(RGPD\)](#)²³, deși propunerea UE de regulament privind inteligența artificială poate oferi puțină claritate²⁴.

¹⁷ FRA (2018), [Ghid privind prevenirea utilizării ilegale a profilurilor în prezent și în viitor](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 19.

¹⁸ Articolul 11 alineatul (3) din [Directiva privind poliția](#).

¹⁹ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 24.

²⁰ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 19.

²¹ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 77.

²² FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 25.

²³ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 24.

²⁴ FRA (2022), [Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 10.

1.3. Scopul și structura prezentei note de orientare

Întrucât categoriile SOGIESC pot avea semnificații diferite în societăți și contexte sociale diferite, nu există o soluție de la sine înțeleasă pentru măsurarea acestor categorii. De asemenea, nu există un standard convenit care să indice cea mai bună modalitate de colectare a datelor privind SOGIESC. Rezultatul este o lipsă de comparabilitate între eforturile de colectare a datelor depuse în prezent la nivel național și la nivelul UE. De asemenea, cresc timpul și costul de elaborare categoriilor relevante și de colectare a datelor. Îmbunătățirea eforturilor de colectare a datelor, precum și a calității datelor colectate, va ajuta statele membre și UE să obțină date SOGIESC mai exacte pe care să își fundamenteze activitățile de monitorizare și de raportare. Aceasta va contribui, de asemenea, la creșterea încrederii persoanelor LGBTIQ în eforturile de colectare a datelor depuse de state și de instituțiile publice.

Deși sprijină sensibilizarea cu privire la oportunitățile și provocările pe care le prezintă colectarea datelor SOGIESC, prezenta notă de orientare servește drept punct de plecare pentru a ajuta statele membre să aplice și să monitorizeze în mod eficace legislația UE în materie de egalitate. În cadrul său se prezintă provocările legate de colectarea datelor privind SOGIESC și se evidențiază modalități promițătoare de a realiza o abordare mai standardizată și mai coerentă, care să reflecte totodată diversele contexte naționale și cerințele diferite pentru colectarea datelor privind egalitatea bazate pe SOGIESC. Factorii de decizie și alte părți interesate pot să aleagă sau să întreprindă cu prioritate acțiunile prevăzute în orientări care corespund cel mai bine nevoilor identificate la momentul respectiv în orice stat membru dat.

Statele membre ale UE sunt încurajate să utilizeze prezentele orientări pentru: (i) a contribui la elaborarea și punerea în aplicare efectivă a planurilor naționale de acțiune privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ; (ii) a-și fundamenta strategiile referitoare la datele privind egalitatea și (iii) a monitoriza rezultatele acestor strategii din perspectiva egalității.

Publicul-țintă al prezentelor orientări este format din entitățile publice și private implicate în colectarea și utilizarea de date privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ, cum ar fi:

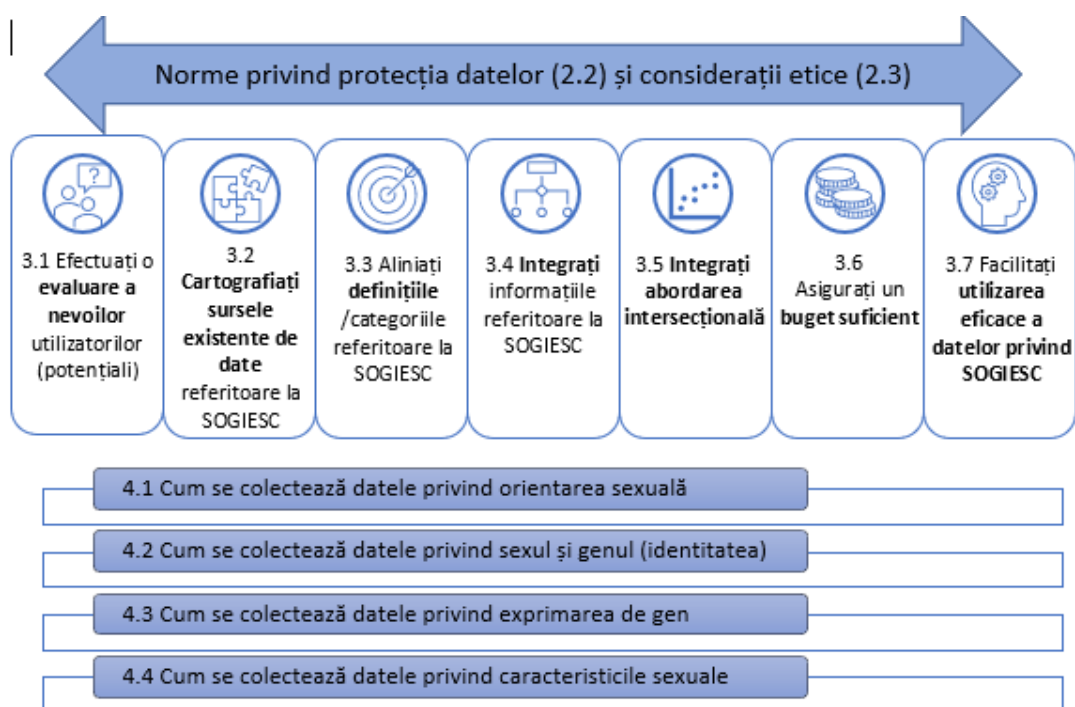
- producătorii de date din cadrul organismelor politice și administrative de la nivel național, regional și local;
- birourile naționale de statistică;

- organizațiile publice și private;
- sistemul judiciar și poliția;
- organismele de promovare a egalității și instituțiile naționale din domeniul drepturilor omului;
- mediul academic.

Nota de orientare începe prin a prezenta provocările, normele de protecție a datelor și principalele considerații etice legate de colectarea și utilizarea datelor SOGIESC (secțiunea 2). Corpul principal al orientărilor sintetizează două seturi de principii pentru colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea bazate pe SOGIESC. Primul set, format din șapte principii, are un caracter general/transversal și este discutat în secțiunea 3. Al doilea set, format din patru principii, oferă orientări practice cu privire la modul de colectare a datelor privind SOGIESC și este discutat în secțiunea 4. Cel de al doilea set de principii practice include o serie de exemple din sondaje anterioare cu scopul de a ilustra posibilele abordări. Acestea nu sunt însă concepute ca exemple de bune practici care trebuie adoptate direct. În cazul în care exemplele conțin elemente problematice, acestea sunt evidențiate în cadrul notelor pentru reflecție aflate sub fiecare exemplu.

Deoarece cerințele pentru colectarea de date privind egalitatea legate de SOGIESC pot varia de la o sursă de date la alta (de exemplu, date administrative, provenite din recensăminte sau din sondaje), următoarele principii directe ar putea fi mai ușor de aplicat pentru unele surse de date decât pentru altele. Principiile nu respectă o anumită ordine de prioritate. În funcție de nevoile utilizatorului, ele pot fi citite împreună și aplicate în ansamblu sau pot fi aplicate individual sau în combinație.

Figura 1 – Principii directoare pentru colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea legate de SOGIESC

Text alternativ: Figură care prezintă structura notei de orientare. În partea de sus figurează o săgeată cu textul „Norme privind protecția datelor (2.2) și considerații etice (2.3)”. Dedesubt sunt prezentate casete cu principiile generale/transversale și logouri care le ilustrează: „3.1 Efectuați o **evaluare a nevoilor** utilizatorilor (potențiali)”, „3.2 **Identificați sursele existente de date** referitoare la SOGIESC”, „3.3 **Aliniați definițiile/categoriile** referitoare la SOGIESC”, „3.4 **Țineți seama** de informațiile referitoare la SOGIESC în toate politicile”, „3.5 **Țineți seama de abordarea intersecțională în toate politicile**”, „3.6 **Asigurați un buget suficient**” și „3.7 **Facilitați utilizarea eficace a datelor privind SOGIESC**”. Mai jos sunt prezentate principiile practice, în patru casete: „4.1. Cum se colectează datele privind orientarea sexuală”, „4.2 Cum se colectează datele privind sexul și genul (identitatea)”, „4.3 Cum se colectează datele privind exprimarea de gen” și „4.4. Cum se colectează datele privind caracteristicile sexuale”.

[Introduceți legenda aici.](#)

© [Introduceți aici informații privind drepturile de autor.](#)

Sursă: [Introduceți sursa aici.](#)

Nota de orientare este completată de un [compendiu de practici promițătoare pentru colectarea datelor privind egalitatea](#)²⁵, care compilează o serie de practici referitoare la diferite motive de discriminare, inclusiv la SOGIESC, și urmărește să ofere exemple practice cu privire la modul de punere în aplicare a principiilor privind colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea.

Subgrupul pentru date privind egalitatea a elaborat prezenta notă de orientare cu ajutorul FRA și cu ajutorul a doi experți de prim rang în domeniul egalității pentru persoanele LGBTIQ. Înainte ca nota să fie finalizată și aprobată de Grupul la nivel înalt pentru nediscriminare, egalitate și diversitate, au avut loc consultări cu principalele organizații europene reprezentative pentru persoanele LGBTIQ²⁶, precum și cu Subgrupul pentru egalitatea pentru persoanele LGBTIQ.

²⁵ FRA (2023), [Compendium of practices for equality-data collection](#) (Compendiu de practici pentru colectarea datelor privind egalitatea).

²⁶ ILGA Europe, *The Eurocentralasian Lesbian* Community (EL *C)*, *OII Europe*, *Transgender Europe (TGEU)*, IGLYO.

2. Provocări, protecția datelor și alte considerații etice în ceea ce privește colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea legate de SOGIESC

2.1. Provocările legate de colectarea și utilizarea de date privind SOGIESC

Pe lângă lacunele și provocările comune întâmpinate la colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea în sens mai larg, care au fost analizate în prima notă de orientare elaborată de subgrup²⁷, există și alte provocări și/sau provocări cumulative legate de colectarea și utilizarea datelor privind SOGIESC. Aceste provocări suplimentare sunt discutate mai detaliat în cadrul celor 11 puncte de mai jos.

- **Informațiile fiabile limitate cu privire la componența persoanelor LGBTIQ în rândul populației din UE și inexistența unor baze de eșantionare.** Până în prezent, numai recensământul desfășurat în Malta²⁸ conține întrebări legate de orientarea sexuală și identitatea de gen și niciun recensământ național din UE nu adresează întrebări cu privire la exprimarea de gen sau la caracteristicile sexuale. Prin urmare, nu există estimări de încredere ale procentului de persoane LGBTIQ din cadrul populației, ceea ce limitează cercetarea cantitativă și îngreunează dezvoltarea unor baze de eșantionare fiabile²⁹.

²⁷ Provocările comune în ceea ce privește colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea cuprind: lipsa unei abordări coordonate; lipsa unor resurse suficiente; comparabilitate insuficientă a datelor provenite din diferite surse; consultarea insuficientă cu părțile interesate relevante; dezechilibrul în ceea ce privește colectarea datelor în funcție de diferite motive de discriminare și în diferite domenii ale vieții; dependența excesivă de substituenți. și interpretarea inexactă a cadrelor de protecție a datelor. A se vedea: Grupul european la nivel înalt pentru nediscriminare, Subgrupul pentru date privind egalitatea (2018), [Orientări privind îmbunătățirea colectării și a utilizării datelor privind egalitatea](#), Oficiul pentru Publicații, Bruxelles, p. 9.

²⁸ Biroul Național de Statistică – Malta, [Recensământ](#).

²⁹ Daly, F., Crehan, P. R., Grzywnowicz, M. (2022), [The LGBTI Inclusion Index: An Innovative Tool to Incentivize Human Rights and Development Data](#) (Indicele incluziunii persoanelor LGBTI: Un instrument inovator pentru stimularea culegerii de date privind drepturile omului și dezvoltarea). *Journal of Human Rights Practice*, 14(2), 600-621, p. 614.

- **Necesitatea unor măsuri valabile și fiabile care să reflecte terminologia și conceptele contemporane.** Trebuie armonizate definițiile și clasificările utilizate în diferitele surse de date naționale și în diferitele state membre, pentru a se asigura comparabilitatea (a se vedea orientarea nr. 3.3 din prezentul document de orientare). Modulurile în care sunt concepute identitățile și experiențele persoanelor LGBTIQ evoluează permanent, motiv pentru care aceste concepte ar trebui să facă obiectul unei revizuirii periodice, încercându-se în același timp facilitarea comparabilității de-a lungul timpului³⁰. De asemenea, ar trebui luate în considerare diferențele lingvistice, culturale și istorice care influențează înțelegerea conceptelor ([a se vedea secțiunea 4 din prezentul document de orientare](#)). În plus, este posibil ca unii termeni foarte familiari în comunitatea LGBTIQ să nu fie la fel de cunoscuți publicului larg, de aceea cercetătorii ar trebui să echilibreze utilizarea terminologiei precise cu nevoia de întrebări accesibile, în special atunci când sondajul se adresează populației generale³¹. În acest sens, cercetătorii ar trebui să evite utilizarea unor termeni care pot fi utilizați în mod curent, dar sunt considerați depășiți și/sau derogatorii (cum ar fi „hermafrodit” în loc de „intersexual” sau „transsexual” ca termen care denotă toate persoanele trans)³².
- **Eșantioanele de dimensiuni mici, care restrâng puterea statistică.** În majoritatea sondajelor derulate la nivelul populației, persoanele LGBTIQ reprezintă mai puțin de 10 % din eșantion, ceea ce poate crea dificultăți din punctul de vedere al dezagregării datelor și al puterii statistice. Aceasta poate duce la excluderea totală a persoanelor LGBTIQ din constatările raportate sau la includerea acestora cu intervale mari de încredere. De asemenea, poate limita orice analiză intersecțională substanțială. Problema poate fi contracarată prin creșterea dimensiunii generale a eșantioanelor, prin supraeșantionarea³³ persoanelor LGBTIQ, prin utilizarea de

³⁰ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity and Sexual Orientation](#), Washington, DC: The National Academies Press, p. 124.

³¹ Center for American Progress (2022), [Collecting Data About LGBTQI+ and Other Sexual and Gender-Diverse Communities – Best Practices and Key Considerations](#) (Culegerea de date despre comunitățile LGBTQI+ și alte comunități de sex și gen divers – Bune practici și considerații esențiale).

³² Mai multe informații despre termenii care trebuie utilizați și evitați pot fi găsite în Parlamentul European (2020), [Glosar de limbaj nediscriminatoriu pentru comunicarea internă și externă](#), și în Ginicola, M, Smith, C și Filmore, J. (editori). (2017), [Affirmative Counseling with LGBTQI+ People](#) (Consiliere afirmativă împreună cu persoanele LGBTQI+), *American Counseling Association*, pp. 368-370.

³³ Supraeșantionarea este practica selectării respondenților astfel încât unele grupuri să reprezinte o proporție mai mare în eșantionul sondajului decât în cadrul populației.

eșantioane suplimentare³⁴ sau prin efectuarea de sondaje specifice, deși toate aceste abordări implică costuri suplimentare³⁵.

- **Metodele de colectare a datelor.** Există provocări specifice în ceea ce privește desfășurarea de sondaje privind persoanele LGBTIQ prin metode tradiționale, cum ar fi interviurile personale realizate fie față în față, fie telefonic. Multe persoane LGBTIQ nu sunt „deschise” cu privire la toate aspectele vieții lor și este posibil să nu fie dispuse să dezvăluie aspecte ale identității sau experiențelor lor private sau să fie dispuse să facă acest lucru numai în mod anonim. Problema poate fi contracarată printr-o secțiune cu autocompletare în cazul interviurilor față în față (CASI – autointervievare asistată de calculator), care asigură confidențialitatea, sau printr-o metodă de realizare online a sondajului (cum ar fi CAWI: interviuare pe internet asistată de calculator), care asigură anonimatul. În consecință, ar putea fi dispuși să participe mai mulți respondenți din diferite straturi ale populației-țintă, inclusiv cei care nu doresc să dezvăluie că sunt LGBTIQ în cadrul unui sondaj tradițional realizat față în față sau prin telefon. Adesea, din cauza inexistenței unor baze de eșantionare³⁶, metoda preferată de colectare a datelor este un sondaj online cu autoselectare. Această soluție este însoțită însă de propriile provocări, deoarece eșantionul va tinde să favorizeze persoanele mai active în cadrul comunității LGBTIQ, în special dacă nu este combinat cu o campanie de informare bine realizată. În general, metodele online prezintă problema faptului că exclud persoanele care nu au acces la tehnologie sau nu sunt alfabetizate digital.
- **Metodele de ponderare depind de metoda de colectare a datelor.** În cazul în care sunt disponibile date pentru un eșantion reprezentativ (precum în cazul recensământului din Malta³⁷), este posibilă ponderarea acestor date pe baza proporției în cadrul populației și pe baza compoziției. Atunci când se utilizează o abordare non-probabilistică, se poate aplica ponderarea post-stratificare pentru a corela eșantionul finalizat cu totalurile estimate ale populației. Ponderarea ar trebui să încerce să corecteze și eventualele erori de părtinire în ceea ce privește

³⁴ În cadrul Comitetului socioeconomic german (SOEP) s-a utilizat un „eșantion suplimentar” de respondenți aparținând minorităților sexuale și de gen pentru a completa eșantionul existent bazat pe probabilități; a se vedea Fischer M., Kroh M., De Vries L., Kasprowski D., Kühne S., Richter D. și Zindel Z. (2022), *Sexual and Gender Minority (SGM) Research Meets Household Panel Surveys: Research Potentials of the German Socio-Economic Panel and Its Boost Sample of SGM Households* [Cercetarea minorităților sexuale și de gen (SGM) întâlnește anchetele comitetului referitoare la gospodării: potențialul Comitetului socioeconomic german în cadrul cercetării și eșantionul său suplimentar de gospodării SGM], *European Sociological Review*, [38(2)].

³⁵ Sell, R. L. (2017), *Challenges and Solutions to Collecting Sexual Orientation and Gender Identity Data* (Provocări și soluții legate de colectarea datelor privind orientarea sexuală și identitatea de gen). *American Journal of Public Health*, 107 (8), 1212-1214, pp. 1213-1214.

³⁶ O bază de eșantionare este o listă de unități/persoane din care se prelevă un eșantion.

³⁷ Biroul Național de Statistică – Malta, [Recensământ](#).

excluderea, selecția și neparticiparea. În acest sens, se pot lua în considerare canalele utilizate pentru promovarea sondajului³⁸.

- **Lipsa – sau insuficiența – participării/consultării persoanelor LGBTIQ și a organizațiilor care le reprezintă în cadrul:** (i) conceperii și punerii în aplicare a colectării datelor; (ii) interpretării rezultatelor și al (iii) eforturilor de diseminare. Această lipsă de implicare ar putea duce la clasificări și interpretări incorecte ale constatărilor, precum și la un impact limitat. Luarea în considerare a experienței și a cunoștințelor de specialitate ale comunităților este importantă pentru elaborarea unor măsuri de politică în care să se reflecte terminologia contemporană și situația vizată. Consultarea activă cu persoanele/organizațiile LGBTIQ în toate etapele colectării, analizei și utilizării datelor poate fi utilă pentru înțelegerea contextului cultural, a stigmatizării cu care s-ar putea confrunta persoanele LGBTIQ și a altor experiențe specifice.
- **Nevoia de a construi încredere.** Având în vedere lunga istorie de persecuție și incriminare cu care s-au confruntat și continuă să se confrunte persoanele LGBTIQ, acestea pot fi reticente în a furniza informații cu privire la orientarea lor sexuală, identitatea lor de gen sau la faptul că sunt intersexuale/prezintă o variație a caracteristici sexuale. Acest lucru este valabil în special în cazul persoanelor care aparțin mai multor grupuri marginalizate. Prin urmare, este important: (i) să se construiască încrederea, prin colaborarea cu grupurile societății civile, și (ii) să se clarifice modul în care sunt stocate și utilizate datele, precum și scopul stocării și al utilizării (a se vedea secțiunea nr. 2.3 din prezentul document de orientare). Acolo unde este posibil, datele anonimizate ar trebui să fie puse la dispoziția comunităților și organizațiilor LGBTIQ pentru uz propriu. Toate organismele publice ar trebui să publice date privind egalitatea care să poată fi utilizate cu ușurință de public, de organizațiile societății civile și de cercetătorii independenți. Acestea ar trebui să fie în formate accesibile persoanelor care nu sunt experți în domeniu. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită accesibilității acestor date pentru persoanele cu dizabilități³⁹.
- **Dificultatea de a ajunge la grupurile subreprezentate și greu accesibile.** În cadrul eforturilor de colectare a datelor, trebuie să se adopte în mod conștient strategii de eșantionare care să includă persoanele LGBTIQ subreprezentate. Aceste eforturi

³⁸ De exemplu, pentru sondajul FRA din 2019 privind persoanele LGBTI s-au utilizat ponderi ale afilierii pentru a corecta reprezentarea exagerată a respondenților afiliați și a respondenților care aflaseră despre anchetă prin intermediul campaniilor derulate de organizații LGBTIQ. A se vedea FRA (2020), [Technical report. A long way to go for LGBTI equality](#) (Raport tehnic. Drumul până la egalitatea pentru persoanele LGBTI este încă lung), *Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg*, p. 76.

³⁹ Măsurile pot cuprinde utilizarea „englezei simple” (sau a unui limbaj echivalent), a interpretării în limbajul semnelor, a textului cu caractere mari, a textului alternativ pentru imagini și a unor culorilor accesibile daltoniștilor la vizualizarea datelor.

ar trebui să ia în considerare, printre alți factori: genul; vârsta; dizabilitatea; originea rasială și etnică; migrația și statutul de refugiat; clasa; originea socială; limbile vorbite de potențialii respondenți; nivelul de implicare a respondenților în comunitatea LGBTIQ; accesul la locuințe (întrucât persoanele LGBTIQ se confruntă în mod disproporționat cu lipsa de adăpost); accesul la tehnologii; precum și intersecțiile dintre acești factori. Metodele folosite în cadrul sondajelor ar trebui adaptate în funcție de grupurile vizate, iar limitările metodologice ar trebui recunoscute în mod deschis. De exemplu, la un sondaj axat pe centrele comunitare LGBTIQ ar participa în mod covârșitor persoane care sunt deja implicate activ în comunitate și într-o mai mică măsură persoane „closeted” (care nu dezvăluie public că sunt LGBTIQ)⁴⁰.

- **Necesitatea de a ajunge la mai multe femei LGBTIQ.** În cadrul comunității LGBTIQ, bărbații cisgen gay⁴¹ endosexuali⁴² tind să fie suprareprezentati în colectarea datelor⁴³. Prin urmare, ar trebui depuse eforturi specifice: (i) pentru a asigura participarea altor membri ai comunității, fiind vizate în mod specific femeile din comunitatea LGBTIQ, și (ii) pentru a asigura implicarea organizațiilor societății civile conduse de femei LGBTIQ – și axate pe acestea – în toate etapele procesului de diseminare.
- **Necesitatea includerii explicite a persoanelor trans și a celor intersexuale.** Adesea, cercetarea asupra comunităților LGBTIQ ia în considerare doar orientarea sexuală (a se vedea orientarea nr. 3.4 din prezenta notă de orientare), fără a pune întrebări cu privire la identitatea de gen, exprimarea de gen și caracteristicile sexuale. Este important să se asigure că toate părțile comunității sunt vizibile în cadrul datelor și să se țină seama de afilierile multiple din cadrul categoriilor LGBTIQ (de exemplu, o persoană poate fi trans, intersexuală, lesbiană și femeie).
- **Datele administrative și utilizarea substituenților** (a se vedea orientarea nr. 3.4 din prezentul document de orientare). Statele membre se îndreaptă din ce în ce mai mult către utilizarea datelor administrative pentru a produce atât informații statistice referitoare la populație, cât și recensăminte. Întrucât sursele de date administrative includ rareori informații despre orientarea sexuală, identitatea de

⁴⁰ Human Rights Campaign Foundation (2019), [LGBTQ-Inclusive Data Collection: A Lifesaving Imperative](#) (Colectarea datelor cu includerea persoanelor LGBTQ: obligația care salvează vieți. Washington, DC, Human Rights Campaign Foundation, p. 17.

⁴¹ Persoanele cisgen sunt persoanele a căror identitate de gen corespunde sexului care le-a fost atribuit la naștere.

⁴² O persoană endosexuală este o persoană ale cărei caracteristici sexuale corespund conceptelor normative medicale sau sociale referitoare la corpul femeilor și al bărbaților.

⁴³ De exemplu, în cel de al doilea sondaj al FRA privind persoanele LGBTI, derulat în 2019, bărbații cisgen gay au reprezentat 42 % dintre respondenți. FRA (2020), [Technical report. A long way to go for LGBTI equality](#), Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, p. 63.

gen sau despre intersexualitate/variațiile caracteristicilor sexuale, există riscul ca persoanele LGBTIQ să devină din ce în ce mai invizibile. De asemenea, colectarea informațiilor referitoare la SOGIESC în cadrul datelor administrative fără a se indica un temei juridic sau o justificare poate da naștere la întrebări cu privire la protecția datelor și la valabilitatea informațiilor furnizate⁴⁴. Colectarea datelor administrative referitoare la SOGIESC va fi întotdeauna limitată de: (i) temeiul juridic care determină scopul colectării și (ii) respectarea normelor privind protecția datelor. Colectarea informațiilor privind SOGIESC în cadrul datelor administrative ar putea conduce, de asemenea, la limitarea comparabilității între sursele de date utilizate de către țări diferite sau în cadrul aceleiași țări. Motivul este acela că măsurătorile folosite în diferitele surse de date și în diferite țări s-ar putea baza pe concepte diferite. În cazul în care se utilizează informații indirecte, este posibil ca acestea să nu reflecte modul în care s-ar fi autoidentificat persoana în cauză, ceea ce va conduce probabil la contorizarea a mai puține persoane decât erau în realitate. Deși ar trebui abordate cu prudență, astfel de date *pot* fi utile, de exemplu în cazul în care oferă o bază pentru cercetări suplimentare care fac posibilă autoidentificarea⁴⁵.

Caseta A 3 – Disponibilitatea de a împărtăși informații SOGIESC

Constatările [Eurobarometrului special 437](#) indică un sprijin larg pentru furnizarea de informații sensibile cu caracter personal în mod anonim, în special în rândul celor care se descriu ca aparținând unui grup minoritar expus riscului de discriminare. Aproximativ 83 % dintre respondenții care s-au autoidentificat ca aparținând unei minorități sexuale s-au arătat în favoarea furnizării de informații anonime cu privire la orientarea lor sexuală⁴⁶.

⁴⁴ Ashley, F. (2021), [Recommendations for Institutional and Governmental Management of Gender Information](#) (Recomandări pentru managementul instituțional și guvernamental al informațiilor referitoare la gen). *New York University Review of Law & Social Change* (Studiul Universității New York privind dreptul și schimbările sociale), 44(4):489-528, pp. 504, 514-515.

⁴⁵ Ashley, F. (2021), [Recommendations for Institutional and Governmental Management of Gender Information](#) (Recomandări pentru managementul instituțional și guvernamental al informațiilor referitoare la gen). *New York University Review of Law & Social Change* (Studiul Universității New York privind dreptul și schimbările sociale), 44(4):489-528, pp. 504, 514-515.

⁴⁶ Comisia Europeană (2015), [Eurobarometru special 437:Discriminarea în UE în 2015](#), *Uniunea Europeană*, p. 99.

2.2. Normele de protecție a datelor nu împiedică colectarea de date privind egalitatea legate de SOGIESC

„Să se asigure că cerințele impuse persoanelor de a furniza informații privind sexul sau genul lor sunt relevante, rezonabile și necesare potrivit prevederilor legale pentru un scop legitim în circumstanțele în care acestea sunt solicitate, precum și că aceste cerințe respectă dreptul tuturor persoanelor la autodeterminarea genului”.

-[Principiile de la Yogyakarta plus 10](#)⁴⁷, principiul 6 litera (G)

În UE, colectarea de date cu caracter personal defalcate în funcție de caracteristici personale sensibile, cum ar fi SOGIESC, este protejată de legislația UE privind protecția datelor și de [Carta drepturilor fundamentale a UE](#). Cu toate acestea, normele de protecție a datelor nu împiedică colectarea de date privind egalitatea în scopuri statistice. Dimpotrivă, normele permit prelucrarea datelor cu asigurarea concomitentă a respectării drepturilor fundamentale⁴⁸.

[RGPD](#) prevede un set unic de norme de protecție a datelor în întreaga UE, ceea ce înseamnă că toate activitățile de colectare și prelucrare a datelor privind egalitatea ar trebui efectuate în deplină conformitate cu principiile și garanțiile prevăzute în acesta. RGPD impune ca demersul de colectare a datelor să urmărească un obiectiv bine definit, cum ar fi măsurarea și documentarea inegalităților sau îndeplinirea unor cerințe legale de raportare⁴⁹. În cazul prelucrării datelor sensibile se aplică condiții mai restrictive,

⁴⁷ În 2006, experții internaționali în domeniul drepturilor omului au adoptat un set de principii internaționale referitoare la orientarea sexuală și identitatea de gen, care servesc drept ghid universal al drepturilor omului. În aceste principii de la Yogyakarta se afirmă standarde juridice internaționale cu caracter obligatoriu, pe care toate statele trebuie să le respecte. În 2017 au fost adoptate [principiile de la Yogyakarta plus 10 \(YP + 10\)](#), care vin în completarea [principiilor de la Yogyakarta](#) inițiale.

⁴⁸ A se vedea FRA (2021), [Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality Directives](#) (Egalitatea în UE la 20 de ani de la punerea în aplicare inițială a directivelor privind egalitatea), Oficiul pentru Publicații, Bruxelles; Comisia Europeană (2021), [Masa rotundă privind datele privind egalitatea în septembrie 2021](#).

⁴⁹ Orice organizație care prelucrează date cu caracter personal trebuie să aibă un temei juridic valabil pentru această activitate de prelucrare. Legea prevede șase temeiuri juridice pentru prelucrare: consimțământul, executarea unui contract, interesul legitim, interesul vital, o obligație legală și interesul public. A se vedea articolul 6 din [Regulamentul \(UE\) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE \(Regulamentul general privind protecția datelor\)](#), JO L 119, 2016.

astfel cum se menționează în [RGPD](#) la secțiunea privind „categoriile speciale de date cu caracter personal”⁵⁰.

În plus, în centrul regimului general de protecție a datelor în UE se află principiul „**reducerii la minimum a datelor**”, care impune ca datele cu caracter personal să fie „adevrate, relevante și limitate la ceea ce este necesar în raport cu scopurile în care sunt prelucrate”⁵¹. Aceasta înseamnă că:

- prelucrarea datelor trebuie să se limiteze la ceea ce este necesar pentru îndeplinirea unui scop legitim;
- prelucrarea datelor cu caracter personal ar trebui să aibă loc numai atunci când scopul prelucrării nu poate fi îndeplinit în mod rezonabil prin alte mijloace;
- prelucrarea datelor nu poate interveni în mod disproporționat asupra intereselor, drepturilor și libertăților în cauză⁵²;

Articolul 9 alineatul (2) din [RGPD](#) prevede în mod clar că interdicția generală de prelucrare a categoriilor speciale de date cu caracter personal în conformitate cu principiul „reducerii la minimum a datelor” nu se aplică într-o serie de cazuri, de exemplu atunci când:

- persoana vizată și-a dat consimțământul explicit;
- prelucrarea este necesară din motive de interes public major, în baza dreptului Uniunii sau a dreptului intern;
- prelucrarea este necesară: (i) în scopuri de arhivare în interes public; (ii) în scopuri de cercetare științifică sau istorică sau (iii) în scopuri statistice.

În plus, considerentul 26 din [RGPD](#) clarifică faptul că principiile protecției datelor se aplică acelor categorii speciale de date cu caracter personal referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă. În schimb, acestea nu se aplică informațiilor anonime sau datelor cu caracter personal care sunt anonimizate astfel încât persoana vizată nu este identificată sau nu mai este identificabilă⁵³. Având în vedere caracterul sensibil al

⁵⁰ Potrivit [articolului 9 din RGPD](#), categoriile speciale de date cu caracter personal cuprind „date cu caracter personal care dezvăluie originea rasială sau etnică, opiniile politice, confesiunea religioasă sau convingerile filozofice sau apartenența la sindicate”, precum și „date genetice, [...] date biometrice pentru identificarea unică a unei persoane fizice, [...] date privind sănătatea sau [...] date privind viața sexuală sau orientarea sexuală ale unei persoane fizice.”

⁵¹ Articolul 5 alineatul (1) litera (c) și considerentul 39 din [Regulamentul general privind protecția datelor](#).

⁵² FRA, Consiliul European (ediția 2018), [Manual de legislați europeană privind protecția datelor](#), secțiunea 3.3. Oficiul pentru Publicații, Luxemburg.

⁵³ Pentru mai multe informații, a se vedea: (i) Principiul director nr. 4 din [Nota de orientare referitoare la colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea pe baza originii rasiale sau etnice](#); (ii) [Raportul din 2017](#)

informațiilor, anonimatul datelor ar trebui garantat chiar și atunci când se conectează seturi de date. Ar trebui luate măsuri pentru a preveni orice abuz sau scurgere de date în urma colectării datelor.

Eforturile de colectare a datelor trebuie, de asemenea, să asigure un echilibru între beneficiile datelor colectate și riscurile asociate oricărei posibile utilizări abuzive sau divulgări neautorizate a datelor⁵⁴. Se asigură astfel că datele sunt colectate numai în cazul în care beneficiile colectării informațiilor sunt mai importante decât intruziunea în viața privată⁵⁵. În consecință, datele nu trebuie să fie publicate sau accesibile publicului într-un mod care permite identificarea directă sau indirectă, în mod individual, a persoanelor vizate.

2.3. Considerații etice în legătură cu datele referitoare la SOGIESC

„Să recunoască faptul că nevoile, caracteristicile și situația din punctul de vedere al drepturilor omului ale populațiilor cu orientări sexuale, identități de gen, expresii de gen și caracteristici sexuale diverse sunt distincte unele de altele și să se asigure că datele privind fiecare populație sunt colectate și gestionate în conformitate cu standardele etice, științifice și privind drepturile omului și sunt puse la dispoziție într-o formă dezagregată”.

- [Principiile de la Yogyakarta plus 10](#), principiul 19.

Utilizarea categoriilor statistice și analitice pentru orice colectare de date sau pentru dezagregarea datelor ar trebui să fie întotdeauna centrată pe principiul fundamental de **a nu face rău**, bazat pe drepturile omului. Acest principiu a fost stabilit de Înalțul Comisar al Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (OHCHR) în [Abordarea datelor bazată pe drepturile omului](#).

[al Comisiei Europene privind colectarea datelor referitoare la persoanele LGBTIQ](#); (iii) avizul preliminar al AEPD privind protecția datelor și cercetarea științifică din 6 ianuarie 2020. și (iv) viitoarele orientări ale CEPD privind protecția datelor și cercetarea științifică.

⁵⁴ Academiile Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 61.

⁵⁵ Conferința statisticienilor europeni, a 67-a sesiune plenară (2019). [In-Depth Review of Measuring Gender Identity](#) (Analiză aprofundată a măsurării identității de gen). Consiliul Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite, Paris.

„A nu face rău” înseamnă: (i) că nicio activitate de colectare a datelor nu ar trebui să creeze discriminare, prejudecăți sau stereotipuri sau să le accentueze pe cele existente și (ii) că datele colectate ar trebui utilizate în beneficiul grupurilor pe care le descriu.

Prezenta notă de orientare recunoaște și reafirmă setul OHCHR de șase principii ale unei abordări bazate pe drepturile omului în ceea ce privește colectarea datelor: participarea, dezagregarea datelor, autoidentificarea, transparența, confidențialitatea și responsabilitatea.

Pe lângă setul de principii bazate pe drepturile omului aplicabile colectării datelor, toate eforturile naționale de colectare a datelor privind SOGIESC ar trebui să se bazeze pe principiile etice stabilite la punctele de mai jos și să se orienteze în funcție de acestea.

- Întrebările privind SOGIESC ar trebui să fie **voluntare**: cu alte cuvinte, nimeni nu ar trebui să fie forțat să dezvăluie orientarea sa sexuală, identitatea sa de gen sau dacă are caracteristici sexuale diferite dacă nu dorește. Prin urmare, respondenții ar trebui să aibă posibilitatea de a răspunde la întrebările privind SOGIESC cu „prefer să nu spun/răspund” și „nu știu” sau „nehotărât(ă)”.
- **Consimțământul în cunoștință de cauză** privind participarea este esențial⁵⁶. Acest lucru presupune o acțiune neechivocă din partea persoanei vizate, care să constituie consimțământul său cu privire la prelucrarea datelor sale. Consimțământul trebuie să fie liber exprimat, specific și clar. Acesta trebuie să vizeze toate scopurile prelucrării datelor și toate activitățile de prelucrare efectuate în scopurile respective⁵⁷.
- În cazul în care scopul colectării de date cu caracter personal din categoriile speciale nu este clar, se recomandă informarea persoanei vizate cu privire la: **(i) temeiul juridic al colectării datelor; (ii) scopul pentru care sunt colectate datele și (iii) modul în care vor fi prelucrate și protejate datele.**
- **Organizațiile societății civile, inclusiv organizațiile LGBTIQ și experții în sondaje, ar trebui să fie implicate** cât mai mult posibil în toate etapele elaborării unui sondaj sau a unui instrument de colectare de date. De asemenea, ele ar trebui să fie implicate ori de câte ori este posibil în interpretarea și contextualizarea rezultatelor, în conformitate cu principiul de bază de a nu face rău. În cursul oricărui

⁵⁶ IE SOGI – Expertul independent al ONU în domeniul protecției împotriva violenței și a discriminării bazate pe orientarea sexuală și identitatea de gen (2019), [Data collection and management: An essential component in creating awareness and providing effective measures to address violence and discrimination based on SOGI](#) (Colectarea și gestionarea datelor: componentă esențială în ceea ce privește sensibilizarea și asigurarea unor măsuri eficiente de combatere a violenței și a discriminării bazate pe SOGI, Procedurile speciale ale Organizației Națiunilor Unite privind drepturile omului.

⁵⁷ Considerentul 32 din [Regulamentul general privind protecția datelor](#) (RGPD).

proces de consultare, reprezentanții LGBTIQ nu ar trebui să se simtă presați să participe și ar trebui să primească compensații adecvate pentru contribuțiile lor.

- **Neconcordanțele în ceea ce privește informațiile referitoare la SOGIESC furnizate de respondenți diferitelor surse administrative nu ar trebui interpretate în mod automat ca încercări de falsificare sau ca erori care trebuie corectate sau clarificate.** Acest lucru este deosebit de important în situațiile în care informațiile privind SOGIESC sunt colectate ca parte a informațiilor administrative necesare pentru a elibera permise, a presta servicii, a oferi prestații sau locuri de muncă. Neconcordanțele pot fi cauzate de diverse motive, printre care: (i) schimbări în ceea ce privește identitățile respondenților; (ii) modificarea nivelului lor de confort în ceea ce privește dezvăluirea informațiilor respective sau (iii) opțiuni de răspuns limitate (cum ar fi utilizarea unor categorii binare pentru gen sau sex). Formularele prin care se colectează informații privind SOGIESC ar trebui să clarifice în mod explicit faptul că respondenții nu vor fi penalizați pentru eventualele discrepanțe⁵⁸.
- **Intervievatorii** pot influența rezultatele, deoarece oamenii ar putea fi mai reticenți în a dezvălui unui intervievator orientarea lor sexuală, identitatea de gen/exprimarea de gen sau faptul că sunt intersexuali/prezintă o variație a caracteristicilor sexuale (pentru modurile de colectare a datelor, a se vedea secțiunea 2.1 din prezentul document de orientare).
- În cazul interviurilor cu prezență fizică, este important **să se creeze un mediu sigur**, în care respondenții să poată răspunde la întrebări în ritmul lor, în condiții de confidențialitate și fără teama de a fi auziți de alți membri ai gospodăriei sau de către trecători⁵⁹. Intervievatorul ar trebui să țină seama de faptul că oferirea unui răspuns la întrebări sensibile poate fi solicitantă din punct de vedere emoțional și ar putea fi un „declanșator emoțional”⁶⁰ pentru unii participanți.
- Principiul „de a nu face rău” ar trebui extins pentru a fi aplicat și în cazul intervievatorilor. Deoarece, pe parcursul desfășurării proiectelor de cercetare, **intervievatorii pot intra în casele** unor persoane pe care nu le cunosc, aceștia se

⁵⁸ Subcomitetul pentru date privind orientarea sexuală, identitatea de gen și variațiile caracteristicilor sexuale (SOGI) și Subcomitetul pentru date echitabile din cadrul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie (2023), [Agenda federală privind probele referitoare la echitate pentru persoanele LGBTQI+](#), *Guvernul Statelor Unite*, p. 39.

⁵⁹ Comisia Europeană (2021), [Notă de orientare referitoare la colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea pe baza originii rasiale sau etnice](#). Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 49.

⁶⁰ Cuvintele declanșatoare emoțional pot da naștere unor emoții puternice (de exemplu, frustrare) din cauza experiențelor anterioare.

supun unui anumit grad de risc fizic și psihologic. În astfel de cazuri, interviatorii ar trebui să aibă acces la sprijin psihologic în timpul muncii pe teren⁶¹.

- Atunci când un sondaj urmărește să evalueze subiecte sensibile cum ar fi violența, discriminarea și abuzul sexual, respondenții ar trebui să primească avertismente privind conținutul și informații privind **serviciile de asistență specializate** la începutul și la sfârșitul sondajului.
- Atunci când în dreptul unei întrebări din sondaj este inclusă ca opțiune categoria de răspuns „altul”, ar trebui să fie disponibilă **opțiunea de a completa un răspuns** ori de câte ori este posibil. Acest lucru le permite respondenților să detalieze cu propriile cuvinte un anumit aspect/motiv și reduce riscul de a produce date nefiabile, subsumate unei categorii închise de tip „altul”. De asemenea, includerea opțiunii „altul” poate sta la baza unor eventuale modificări ale categoriilor de răspunsuri în iterațiile ulterioare ale sondajului. În cazul în care întrebarea se referă la identitatea unui respondent, ar putea fi preferabil să se utilizeze o formulare alternativă, cum ar fi „Vă rugăm să descrieți” sau „Prefer să mă autodescriu”.
- Atunci când realizează cercetări calitative, cercetătorii ar trebui să fie conștienți de prejudecățile implicite și, prin urmare, ar trebui să fie **instruiți în ceea ce privește diversitatea și combaterea discriminării**, pentru a reduce la minimum potențialul disconfort și posibilele dezechilibre de putere atunci când interacționează cu respondenții. **Alegerea interviatorilor în funcție de caracteristicile respondenților** (adică asigurarea faptului că interviatorul se aseamănă cu persoana interviată într-un fel sau altul, cum ar fi în ceea ce privește genul, limba vorbită sau experiența în materie de migrație) poate crește ratele de răspuns și gradul de acceptare în rândul respondenților și, prin urmare, poate îmbunătăți rezultatele cercetării⁶². **Revizuirea de către intervievați a transcrierii interviului** (în sensul de a permite persoanelor interviuate să asculte o înregistrare a interviului care le-a fost luat, astfel încât să poată reflecta asupra relatării lor și să o poată corecta) poate fi un instrument util pentru a evita declarațiile eronate sau părtinirea cercetătorului atunci când vorbește despre subiecte SOGIESC⁶³.

⁶¹ Comisia Europeană (2021), [Notă de orientare referitoare la colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea pe baza originii rasiale sau etnice](#). Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 49.

⁶² Comisia Europeană (2021), [Notă de orientare referitoare la colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea pe baza originii rasiale sau etnice](#). Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 49.

⁶³ Hagens, V., Dobrow, M.J. and Chafe, R. (2009), [Interviewee Transcript Review: assessing the impact on qualitative research](#) (Revizuirea de către intervievați a transcrierii interviului: evaluarea impactului asupra cercetării calitative). *BMC Med Res Methodol* 9, 47; Rowlands, J. (2021), [Interviewee Transcript Review as a Tool to Improve Data Quality and Participant Confidence in Sensitive Research](#) (Revizuirea de către intervievați a transcrierii interviului ca instrument de îmbunătățire a calității datelor și a încrederii participanților la cercetările sensibile). *International Journal of Qualitative Methods* (Jurnalul internațional al metodelor calitative), 20.

Normele de protecție a datelor și celelalte considerații etice au un caracter general/transversal și ar trebui avute în vedere la punerea în aplicare a principiilor directoare enunțate în prezenta notă.

3. Principiile generale ale colectării de date privind egalitatea legate de SOGIESC

3.1. Efectuarea de evaluări ale nevoilor utilizatorilor și potențialilor utilizatori de date defalcate în funcție de SOGIESC

3.1.1. Justificare

Evaluarea nevoilor utilizatorilor și potențialilor utilizatori ai datelor defalcate în funcție de SOGIESC ar trebui să ajute la identificarea tipului de date privind egalitatea necesare atât pentru elaborarea de politici bazate pe date concrete, cât și pentru monitorizarea situației egalității și a drepturilor omului.

Evaluarea nevoilor ar trebui să se bazeze pe: (i) dreptul relevant al Uniunii; (ii) standardele normative naționale și internaționale care se aplică statelor membre (cum ar fi [Carta drepturilor fundamentale a UE](#)); (iii) legislația UE privind egalitatea; (iv) legislația internațională în materie de drepturile omului și (v) legislația națională. Toate aceste standarde și corpuri de legi pot aborda în moduri diferite egalitatea și nediscriminarea în raport cu SOGIESC. De asemenea, evaluarea ar trebui să reflecte politicile și angajamentele politice relevante, printre care [Pilonul european al drepturilor sociale](#), [Strategia privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#) și [Agenda pentru dezvoltare durabilă a Organizației Națiunilor Unite \(ONU\)](#).

Evaluarea nevoilor ar putea fi facilitată sau coordonată de un institut național de statistică sau de un minister/un departament guvernamental relevant. Alternativ, pentru efectuarea evaluării s-ar putea pune la dispoziția unei instituții care activează în domeniul drepturilor omului, a unui organism de promovare a egalității sau a unui institut de cercetare un mandat specific și resursele aferente.

3.1.2. Orientări

Statele membre sunt încurajate:

- să efectueze o evaluare cuprinzătoare a nevoilor de date privind egalitatea în ceea ce privește SOGIESC, luând în considerare toate evoluțiile politice și legislative relevante, inclusiv legislația internațională privind drepturile omului și angajamentele politice și strategice relevante;
- să efectueze periodic o evaluare a nevoilor utilizatorilor, de exemplu o dată la 4-5 ani, având în vedere noile evoluții legislative și de politică sau evaluările legilor și ale politicilor existente;
- să identifice prioritățile de colectare a datelor în funcție de urgența nevoilor utilizatorilor;
- să comunice rezultatele evaluărilor nevoilor prin diferite canale și în diferite formate tuturor instituțiilor, organismelor, institutelor de statistică, institutelor de cercetare, organizațiilor relevante ale societății civile etc.

3.2. Identificarea surselor de date existente care oferă informații cu privire la SOGIESC

3.2.1. Justificare

Identificarea tuturor datelor disponibile (inclusiv a datelor din surse administrative, guvernamentale, academice și ale societății civile) referitoare la SOGIESC este necesară pentru: (i) a se obține o abordare coordonată a colectării datelor și (ii) a se crea categorii, concepte și definiții uniforme. Identificarea tuturor acestor date ar face posibil să se pună bazele unei abordări mai sistematice a colectării datelor referitoare la SOGIESC. De asemenea, ar deveni posibilă asigurarea unei baze solide pentru îmbunătățirile necesare, prin identificarea celor trei factori importanți menționați la punctele următoare.

- Primul factor important este reprezentat de diferitele surse de date și diferiții furnizori de date privind egalitatea legate de SOGIESC. La identificarea acestora, este important să se ia în considerare inclusiv furnizorii și sursele care nu sunt special concepute să colecteze date privind egalitatea, dar care au totuși variabile care ar putea fi utilizate pentru a măsura inegalitățile structurale existente.

- Al doilea factor important este reprezentat de lacunele și inconsecvențele survenite la conceperea unui studiu și la nivelul metodelor, al conceptelor și al măsurătorilor aplicate (printre aceste inconsecvențe se numără și duplicările inutile în colectarea datelor).
- Se poate face o distincție între sursele internaționale/europene de date și sursele naționale de date. Există relativ puține studii internaționale/europene care colectează date internaționale privind experiențele persoanelor LGBTIQ⁶⁴. La nivelul surselor de date naționale se poate face încă o distincție, între colectarea de date pe o anumită temă, cum ar fi discriminarea, și colectarea de date în general referitoare la caracteristicile populației și/sau ale gospodăriilor (ca în cazul recensămintelor naționale). Acestea din urmă pot oferi o idee cu privire la prezența cantitativă a persoanelor LGBTIQ în societate, aducând eventual și detalii cu privire la poziția socială a acestor persoane LGBTIQ atunci când pot fi comparate cu alte informații (de exemplu, într-o situație de muncă sau de viață comparabilă)⁶⁵.

3.2.2. Orientări

Statele membre, precum și toate celelalte instituții și toți actorii relevanți implicați în colectarea datelor SOGIESC – sau responsabili de această colectare – sunt încurajați să ia măsurile prevăzute la punctele de mai jos.

- Ar trebui să țină seama în mod corespunzător de orientarea nr. 1 „Cartografierea surselor existente de date privind egalitatea și identificarea lacunelor în materie de date” din [Orientările privind îmbunătățirea colectării și a utilizării datelor privind egalitatea](#).
- Ar trebui să identifice și să autorizeze o instituție/un organism/o organizație să inițieze, să coordoneze și să execute exercițiul de cartografiere.

⁶⁴ Iată câteva exemple: Out Now Global (2020), [Studiul Out Now Global din 2020 privind persoanele LGBT: Internațional LGBT2020 Homophobia Report \(Raportul LGBT2020 privind homofobia la nivel internațional\)](#), Out Now, Paris; FRA (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg; Comisia Europeană (2019), [Eurobarometru special 493: Discriminarea în Uniunea Europeană, Uniunea Europeană](#); Sondajul social european (2018), [Chestionarul ESS privind sursele runda a 9-a](#), Universitatea din Londra, Londra; GESIS (2016), [Studiu privind valorile europene](#), GESIS, Köln.

⁶⁵ Pentru mai multe informații cu privire la sursele internaționale de date și la sursele de date oficiale și neguvernamentale existente, a se vedea [raportul privind colectarea datelor referitoare la persoanele LGBTIQ](#).

- Ar trebui să efectueze un exercițiu cuprinzător pentru a identifica toate sursele existente de date⁶⁶ care oferă posibilitatea dezagregării datelor în funcție de SOGIESC în scop statistic. De asemenea, ar trebui să enumere toate categoriile SOGIESC și toate variabilele indirecte utilizate în diferitele surse de date, inclusiv conceptele și definițiile aflate la baza acestora.
- Ar trebui să utilizeze rezultatele exercițiului de identificare/cartografiere pentru a identifica asemănări și discrepanțe între sursele de date și, în timp, cu privire la:
 - domeniul de politică/pachetul legislativ pentru care au fost utilizate sau necesare datele respective;
 - sursa de date (registru administrativ, date provenite din sondaje, date privind plângerile etc.);
 - categoriile/clasificările folosite pentru dezagregare sau întrebările utilizate în cadrul unui sondaj pentru a măsura SOGIESC, precum și conceptele și definițiile care stau la baza acestor întrebări (și modificările relevante ale categoriilor/clasificărilor de-a lungul timpului);
 - intersecțiile motivelor de discriminare;
 - domeniile de viață pentru care sunt colectate datele, cum ar fi: munca, accesul la muncă, locuința, accesul la locuințe, educația, sănătatea, accesul la justiție, accesul la bunuri și servicii etc.;
 - metodele de colectare a datelor calitative și cantitative (de exemplu, interviu față în față, sondaj online, sondaj prin poștă, interviu telefonic etc.), dimensiunea eșantionului, reprezentativitatea și acoperirea geografică;
 - accesibilitatea publică a datelor și a analizelor;
 - frecvența cu care au fost colectate datele (și anume frecvența actualizărilor și a seriilor cronologice existente, precum și eventualele întreruperi sau variații ale frecvenței).
- Ar trebui să revizuiască rezultatele cartografierii datelor împreună cu concluziile evaluării nevoilor utilizatorilor (a se vedea Orientarea nr. 3.1 din prezentul document de orientare) și să evalueze nevoile actuale de colectare a datelor,

⁶⁶ Sursele de date colectate și/sau utilizate de autoritățile naționale în domeniile reglementate de legislația UE privind egalitatea și nediscriminarea în raport cu SOGIESC – acestea se pot referi inclusiv la substituenți (cum ar fi sexul partenerului alături de sexul respondentului etc.).

defalcate în funcție de orientarea sexuală, identitatea/exprimarea de gen și caracteristicile sexuale.

- Ar trebui să se asigure că datele statistice agregate bazate pe SOGIESC intră în domeniul public în mod transparent, în special în cazurile în care datele respective pot fi utilizate de instanțe (articolul 47 din [Carta drepturilor fundamentale a UE](#)).
- Ar trebui să înființeze un centru de date (cu o pagină web dedicată) pentru a colționa și a afișa datele SOGIESC identificate prin exercițiul de identificare/cartografiere, în conformitate cu orientarea nr. 3 din [Orientările privind îmbunătățirea colectării și a utilizării datelor privind egalitatea](#). Acest centru poate fi găzduit și de instituția/organismul autorizat să efectueze evaluarea nevoilor (a se vedea orientarea nr. 3.1 din prezentul document de orientare).
- Ar trebui să efectueze un exercițiu periodic de identificare a datelor privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ, luând în considerare atât: (i) frecvența cu care sunt actualizate sursele de date identificate, de exemplu o dată la 4-5 ani, cât și (ii) noile surse și noii furnizori potențiali de date.
- Statele membre care nu colectează date privind SOGIESC în statisticile oficiale sau prin sondaje la scară largă ar trebui să aibă în vedere un dialog structurat cu diferite părți interesate (de exemplu factori de decizie, autorități publice, institute de cercetare, organizații ale societății civile etc.) pentru a ajunge la un consens cu privire la tipul de date care ar trebui și ar putea fi colectate, precum și la condițiile colectării.

3.3. Alinierea definițiilor și a categoriilor referitoare la SOGIESC

3.3.1. Justificare

O abordare uniformă în ceea ce privește colectarea datelor (inclusiv alinierea definițiilor SOGIESC aplicate) ar ajuta la armonizarea datelor colectate: (i) de-a lungul timpului; (ii) din cadrul aceleiași surse de date și (iii) din cadrul a diferite surse de date. Alinierea definițiilor privind orientarea sexuală, sexul, genul, identitate de gen, exprimarea de gen și caracteristicile sexuale ar conduce la o mai bună măsurare și, prin urmare, ar maximiza comparabilitatea, valabilitatea și fiabilitatea datelor colectate. De asemenea, ar reduce la minimum costurile de colectare a datelor. O mai bună măsurare a orientării sexuale,

a sexului, a genului, a identității de gen, a exprimării de gen și a caracteristicilor sexuale va facilita identificarea populațiilor care aparțin unor minorități sexuale și de gen, precum și înțelegerea provocărilor cu care se confruntă acestea. Definițiile din glosarul prezentului document de orientare pot fi folosite ca punct de pornire pentru o astfel de armonizare.

Pe scurt, o abordare uniformă în acest domeniu ar contribui la:

- maximizarea comparabilității (la nivel național și pe tot cuprinsul UE);
- creșterea valabilității și a fiabilității conceptelor SOGIESC;
- maximizarea posibilităților de corelare a diferitelor surse de date în vederea întocmirii de analize suplimentare și de rapoarte privind egalitatea;
- reducerea la minimum a timpului, a costurilor și a duplicării inutile a surselor de date.

3.3.2. Orientări

Statele membre și instituțiile/organismele relevante implicate în colectarea datelor bazate pe SOGIESC – sau responsabile de aceasta – sunt încurajate să adopte cele 12 măsuri prevăzute la următoarele puncte.

- Ar trebui să valorifice cele mai recente constatări ale cercetărilor academice derulate în domeniul sociologiei și al psihologiei sociale cu privire la SOGIESC, pentru ca potențialii colectori și utilizatori de date să conștientizeze într-o mai mare măsură conceptul social al următorilor termeni: sex, gen, identitate de gen, exprimare de gen, orientare sexuală și caracteristici sexuale.
- Ar trebui să se angajeze în consultări structurate cu reprezentanții tuturor comunităților LGBTIQ relevante, în scopul: (i) de a identifica cele mai potrivite categorii pentru dezagregare/întrebări de autoidentificare care urmează să fie adresate în cadrul unui sondaj și (ii) de a se pune de acord asupra definițiilor operaționale. În conformitate cu [abordarea ONU bazată pe drepturile omului în ceea ce privește datele](#), consultarea și participarea comunității ar trebui să aibă loc cât mai mult posibil la toate nivelurile de cercetare, inclusiv în etapa în care sunt elaborate chestionarele și modalitățile de măsurare.
- Pe baza rezultatelor consultărilor comunitare, ar trebui să desfășoare consultări cu: (i) experți în metodologia sondajelor; (ii) experți în conceperea sondajelor și (iii) experți în date implicați în colectarea datelor administrative (de exemplu,

registre naționale și recensăminte). În cadrul acestor consultări, ar trebui să se discute provocările și problemele legate de potențialele categorii folosite pentru dezagregare/întrebările sondajului (inclusiv legate de datele indirecte privind SOGIESC) în diferite colectări de date. Consultările ar trebui să vizeze ajungerea la un acord cu privire la abordările cele mai eficace, mai valabile și mai fiabile de colectare și utilizare a datelor referitoare la persoanele LGBTIQ. Totodată, aceste consultări ar putea oferi o bază pentru elaborarea de standarde sau practici promițătoare în ceea ce privește măsurarea categoriilor relevante.

- Ar trebui să îmbunătățească ratele de răspuns prin adaptarea și revizuirea întrebărilor/categoriilor (în special a întrebărilor și categoriilor ambigue), acolo unde este necesar. Aceste adaptări și revizurii s-ar putea baza pe informațiile obținute în urma consultărilor cu comunitatea.
- Ar trebui să utilizeze o terminologie precisă și nepărtinitoare, care să reflecte conceptele de interes. Întrebările pe care le utilizează ar trebui să precizeze în mod clar componentele care sunt măsurate (de exemplu sexul, genul, identitatea de gen, caracteristicile sexuale și orientarea sexuală). Ar trebui să se asigure că un concept nu este utilizat ca substituent pentru un altul⁶⁷. În acest sens, ar trebui să se țină seama în mod corespunzător de [orientările nr. 4.1-4.4 din prezentul document de orientare](#).
- Ar trebui să ia în considerare în mod corespunzător diferențele în ceea ce privește cerințele referitoare la diferite surse de date (registre administrative, recensăminte, date provenite din sondaje etc.) și fezabilitatea/marja de manevră aferentă aplicării unor categorii uniforme la nivelul unor surse de date diferite.
- Ar trebui: (i) să documenteze criteriile de bază și procedurile de clasificare legate de SOGIESC; (ii) să documenteze combinația sugerată între aceste criterii și proceduri și (iii) să informeze utilizatorii datelor cu privire la conceptele pe care se bazează criteriile și procedurile respective.
- Ar trebui să țină seama în mod corespunzător de orientarea nr. 9 „Îmbunătățirea validității și a fiabilității datelor privind egalitatea” și de orientarea nr. 11 „Îmbunătățirea comparabilității datelor privind egalitatea” din [Orientările privind îmbunătățirea colectării și a utilizării datelor privind egalitatea](#).
- Ar trebui să valorifice constatările exercițiului de identificare (orientarea nr. 3.2. din prezentul document de orientare) pentru a identifica punctele comune și

⁶⁷ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 6.

discrepanțele dintre categoriile/definițiile aplicate la nivelul diferitelor surse de date și de-a lungul timpului.

- Ar trebui să țină seama în mod corespunzător de orientarea nr. 3.4 din prezentul document de orientare, referitoare la luarea în considerare a informațiilor privind SOGIESC în toate politicile, pentru a include: (i) definițiile/categoriile SOGIESC convenite pentru dezagregare și combinațiile necesare dintre aceste definiții/categorii și (ii) întrebările cu ajutorul cărora se măsoară discriminarea/victimizarea infracțională pe baza SOGIESC în sondajele derulate la nivelul UE și la nivel național.
- Ar trebui să intensifice și să ia în considerare în toate politicile utilizarea regulată a categoriilor SOGIESC convenite, în scopul de a dezagrega toate datele colectate pentru Sistemul Statistic European.
- Ar trebui să consolideze cooperarea dintre diferitele organisme naționale și internaționale de promovare a egalității, pentru a îmbunătăți și coordona colectarea de către acestea a datelor bazate pe SOGIESC.

3.4. Integrarea informațiilor referitoare la SOGIESC în toate sondajele derulate la nivelul UE și la nivel național

Entitățile care colectează date și utilizatorii datelor au nevoie de surse multiple și complementare de date privind egalitatea pentru a face posibilă elaborarea de politici bazate pe date concrete și pentru a evalua situația egalității pentru persoanele LGBTIQ. O evaluare corespunzătoare a impactului politicilor în domeniul egalității și al nediscriminării presupune colectarea periodică de date cu privire la toate motivele de discriminare și în toate domeniile vieții reglementate de legislația relevantă. Cu toate acestea, eforturile depuse pentru colectarea de date mai multe și mai bune privind egalitatea ar trebui să fie echilibrate și orientate în funcție de normele UE privind protecția datelor, care impun statelor să colecteze date cu caracter personal numai în „scopuri determinate, explicite și legitime” și numai date cu caracter personal „relevante și limitate la ceea ce este necesar în raport cu scopurile în care sunt prelucrate”⁶⁸.

⁶⁸ Articolul 5 alineatul (1) litera (c) și considerentul 39 din [Regulamentul general privind protecția datelor](#) (RGPD).

3.4.1. Justificare

3.4.1.1. Recensămintele

Recensămintele, sondajele naționale și internaționale la scară largă și datele administrative pot fi surse valoroase de date privind egalitatea. Totuși, ele sunt adesea limitate în ceea ce privește datele pe care le colectează.

Recensămintele oferă informații cu privire la dimensiunea, componența și distribuția spațială a populației, precum și cu privire la caracteristicile socioeconomice și demografice ale acesteia. Recensămintele colectează date despre fiecare persoană din populația generală pe baza registrelor, a chestionarelor sau a unor surse mixte de date.

Colectarea datelor cu caracter personal defalcate în funcție de caracteristicile personale este protejată de standardele constituționale, de legislația UE privind protecția datelor și de [Carta drepturilor fundamentale a UE](#). Legislația actuală a UE impune ca la fiecare recensământ să se colecteze și să se solicite informații despre **sex**. Întrebarea este obligatorie, iar categoriile de răspuns permise sunt „bărbat” și „femeie”⁶⁹. Acest lucru a creat o problemă pentru populația LGBTIQ, deoarece unele persoane trans, intersexuale și de gen divers nu se încadrează într-un cadru binar al sexului și/sau genului. Opțiunile limitate au, prin urmare, caracter de excludere și vor avea un impact asupra valabilității datelor. În plus, în cazurile în care țările prevăd în mod legal pe documentele oficiale indicatori ai sexului diferiți de clasificarea binară (cum este cazul Austriei⁷⁰, al Germaniei⁷¹, al Danemarcei⁷², al Italiei⁷³, al Maltei⁷⁴ și al Țărilor de Jos⁷⁵), opțiunile binare pot forța respondenții să își declare în mod fals statutul juridic oficial. În recensămintele lor, Germania⁷⁶ include categoriile „divers” și „nedeclarat în registrul de

⁶⁹ Eurostat (2019), [EU legislation on the 2021 population and housing censuses: Explanatory notes](#) (Legislația UE privind recensământul populației și al locuințelor din 2021: note explicative), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 66.

⁷⁰ Ministerul Finanțelor (2023), [Changing Assigned Sex](#) (Schimbarea sexului atribuit). Rețineți că acești indicatori ai sexului se limitează la persoanele intersexuale.

⁷¹ Agenția Federală pentru Combaterea Discriminării (Antidiskriminierungsstelle des Bundes) (2023), [Male – Female – Diverse: The ‘third option’ and the General Act on Equal Treatment](#) (Masculin – Feminin – Divers: „A treia opțiune” și Legea generală privind egalitatea de tratament). Nu este clar dacă acești indicatori ai sexului sunt deschiși pentru persoanele non-binare care nu sunt intersexuale.

⁷² TGEU (2014), Danemarca: [X in Passports and New Trans Law Works](#) (X în pașapoarte și modul de aplicare a noii Legi privind persoanele trans).

⁷³ Baska, M și Milton, J. (2022), [Italian court recognises non-binary person’s gender identity in historic first](#) (Într-o premieră istorică, un tribunal italian recunoaște identitatea de gen a unei persoane non-binare), Pink News.

⁷⁴ Direcția pentru drepturile omului (2020), [Legal Gender Recognition and Bodily Integrity](#) (Recunoașterea juridică a genului și integritatea corporală).

⁷⁵ Guvernul Țărilor de Jos (2022), [Changing the registration of gender on official documents](#) (Schimbarea genului înregistrat în documentele oficiale).

⁷⁶ *Statistische Ämter des Bundes und der Länder* (2022), https://www.zensus2022.de/DE/Wer-wird-befragt/Musterfragebogen_Uebersicht/Fragebogen.html?nn=610864 \ "Haushalbefragung.

naștere”, iar Malta⁷⁷ include o categorie „altul” la întrebarea privind sexul, dar numai în măsura în care sexul declarat corespunde înregistrării din registrul de naștere. Austria, Danemarca și Țările de Jos se bazează mai degrabă pe datele administrative decât pe recensământul populației. În schimb, în Italia, recensământul din 2022 prevedea doar variantele „bărbat” și „femeie”⁷⁸.

În general, recensămintele colectează rareori informații cu privire la „categoriile speciale de date cu caracter personal”, cum ar fi cele legate de SOGIESC⁷⁹. Neincluderea în recensăminte a întrebărilor privind SOGIESC are implicații mai ample, întrucât recensămintele constituie în mod regulat baza de eșantionare pentru diferite tipuri de sondaje. Din acest motiv, este important să se reitereze că normele de protecție a datelor nu împiedică colectarea datelor privind egalitatea în scopuri statistice și că principiile protecției datelor nu se aplică informațiilor anonime sau datelor cu caracter personal anonimizate astfel încât persoana vizată să nu fie identificată sau să nu mai fie identificabilă⁸⁰. Până în prezent, Malta este singurul stat membru al UE care a inclus în recensământul său întrebări specifice privind orientarea sexuală și identitatea de gen⁸¹. În afara UE, Regatul Unit, Canada și Australia au inclus o întrebare privind identitatea de gen în recensământ, iar Nepal, India și Pakistan și-au revizuit recensămintele pentru a include categorii de sex sau de gen non-binare⁸².

În cazurile în care nu există întrebări specifice referitoare la SOGIESC, se poate obține o idee despre realitățile trăite de persoanele LGBTIQ prin utilizarea de informații indirecte, de exemplu prin adresarea de întrebări cu privire la: (i) partenerul respondentului la recensământ; (ii) relația respondentului la recensământ cu ceilalți membri ai gospodăriei; (iii) sexul partenerului/membrilor gospodăriei care participă la recensământ. Colectarea unor astfel de informații indirecte s-a intensificat în ultimii ani, în principal pentru că, într-un număr tot mai mare de țări, cuplurile de același sex își pot înregistra relația sau se pot căsători legal. Reglementările UE privind recensământul din 2021⁸³ prevăd obligația statelor membre de a furniza date privind categoriile „căsătorit(ă) sau într-un parteneriat înregistrat de persoane de sex opus, respectiv

⁷⁷ Biroul Național de Statistică – Malta, [Recensământ](#).

⁷⁸ ISTAT (2022), [Popolazione e Abitazioni: Documentazione](#).

⁷⁹ Potrivit articolului 9 din [RGPD](#), categoriile speciale de date cu caracter personal cuprind „date cu caracter personal care dezvăluie originea rasială sau etnică, opiniile politice, confesiunea religioasă sau convingerile filozofice sau apartenența la sindicate”, precum și „date genetice, [...] date biometrice pentru identificarea unică a unei persoane fizice, [...] date privind sănătatea sau [...] date privind viața sexuală sau orientarea sexuală ale unei persoane fizice.”

⁸⁰ A se vedea Comisia Europeană (2021), [Masa rotundă privind datele privind egalitatea din septembrie 2021](#), precum și principiul 4 din [Nota de orientare referitoare la colectarea și utilizarea datelor privind egalitatea pe baza originii rasiale sau etnice](#).

⁸¹ Biroul Național de Statistică – Malta, [Recensământ](#).

⁸² Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 114.

⁸³ [Regulamentul \(UE\) 2017/543](#).

„căsătorit(ă) sau într-un parteneriat înregistrat de persoane de același sex”. Pe de altă parte, reglementările elimină distincția dintre partenerii de sex opus și partenerii de același sex la categoria „parteneri într-o uniune consensuală”⁸⁴, ceea ce face mai dificilă colectarea de informații cu privire la numărul de cupluri de același sex care nici nu sunt căsătorite, nici nu se află într-un parteneriat înregistrat.

Deși sunt adesea utilizate ca substituent pentru orientarea sexuală, datele privind parteneriatele între persoane de același sex aduc informații limitate. Ele nu reflectă persoanele care nu se află în prezent într-o relație sau care nu sunt dispuse să își dezvăluie relația – sau nu se simt în largul lor să o dezvăluie. De asemenea, ele nu reflectă respondenții care se află în prezent într-o relație cu o persoană „de sex opus”, ceea ce va duce în special la subestimarea numărului de persoane bisexuale și pansexuale, precum și a numărului de persoane trans care nu și-au înregistrat legal genul.

Caseta A 4 – Întrebări privind SOGIESC în cadrul recensământului din Malta

Î5

Indicați sexul dumneavoastră înregistrat (bifați un singur cerc)

- Bărbat
- Femeie
- Altul

Î7

Genul cu care vă identificați este același cu sexul dumneavoastră înregistrat?

- Da (Treceți la Î9)
- Nu

Î8

Precizați genul cu care vă identificați

(Câmp de text deschis)

⁸⁴ Eurostat (2019), *EU legislation on the 2021 population and housing censuses – Explanatory Notes* (Legislația UE privind recensământul populației și al locuințelor din 2021: note explicative), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 66.

Î9

Care dintre următoarele descrie cel mai bine orientarea dumneavoastră sexuală?
(Bifați un singur cerc)

- Heterosexual(ă)
- Gay sau lesbiană
- Bisexual(ă)
- Altă variantă (precizați)

Note pentru reflecție:

Recensământul prezintă unele limitări. La întrebarea 5, categoria „altul” se referă în mod specific la sexul înregistrat, așadar această întrebare nu ar trebui utilizată pentru a indica prevalența persoanelor non-binare sau intersexuale. Întrebarea 7 dorește să afle dacă genul respondentului diferă de sexul înregistrat, nu dacă diferă de sexul atribuit la naștere. Prin urmare, această întrebare va reflecta doar respondenții trans care nu au obținut recunoașterea juridică a genului lor. Întrebarea 9 este de asemenea limitată în ceea ce privește opțiunile prezentate, de exemplu deoarece nu reflectă persoanele asexuale.

3.4.1.2. Sondajele la scară largă

Deși în majoritatea țărilor recensăminte încă nu colectează date referitoare la SOGIESC, situația pare să se schimbe în ceea ce privește sondajele derulate la nivelul populației. **Sondajele la scară largă** reprezintă un instrument puternic, care face posibilă colectarea unui set cuprinzător de date privind egalitatea. Sondajele în rândul populației generale se bazează pe un eșantion reprezentativ pentru populația totală; șa se procedează în [ancheta asupra fortei de muncă](#), în [ancheta UE referitoare la condițiile de viață](#) (EU-SILC) sau în anchetele naționale în domeniul sănătății.

Într-un raport publicat recent, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) afirmă că este important să se colecteze date **reprezentative** privind SOGIESC⁸⁵. Reprezentativitatea arată măsura în care caracteristicile unui eșantion (cum ar fi componența sa din punctul de vedere al SOGIESC) corespund caracteristicilor populației din care a fost extras eșantionul, în conformitate cu normele stabilite. După cum se menționează în [Orientările privind îmbunătățirea colectării și a utilizării datelor privind egalitatea](#), „reprezentativitatea poate fi afectată negativ dacă dimensiunea eșantionului este prea redusă, [și anume] atunci când nu include un număr suficient de persoane care

⁸⁵ OCDE (2020), [Over the Rainbow? The Road to LGBTI Inclusion](#) (Mai sus de curcubeu? Calea către incluziunea persoanelor LGBTI), OECD Publishing, Paris, [p. 29](#).

aparțin unei categorii de populație vizate sau dacă anumite subcategorii ale populației sunt excluse de la început în mod sistematic de la colectarea datelor (din cauza dificultăților de limbă, a deficiențelor etc.)⁸⁶”.

Mai multe țări din UE și din Spațiul Economic European au inclus deja întrebări privind SOGIESC în sondajele derulate la nivelul populației⁸⁷. Belgia⁸⁸, Danemarca⁸⁹, Finlanda⁹⁰, Franța⁹¹, Irlanda⁹², Țările de Jos⁹³, Suedia⁹⁴ și Norvegia⁹⁵ au efectuat sondaje care adresează întrebări atât despre orientarea sexuală, cât și despre identitatea de gen. Germania⁹⁶, Italia⁹⁷, Spania⁹⁸ și Islanda⁹⁹ au inclus întrebări referitoare la orientarea sexuală. Italia a pus în aplicare un sondaj pilot privind discriminarea, care include întrebări privind orientarea sexuală și identitatea de gen. Portugalia își propune, de asemenea, să includă întrebări privind orientarea sexuală, identitatea de gen și caracteristicile sexuale într-un viitor sondaj privind violența de gen¹⁰⁰. Incluziunea caracteristicilor sexuale ar fi deosebit de importantă, deoarece niciun sondaj în rândul populației generale nu întreabă dacă respondenții sunt intersexuali/prezintă o variație a caracteristicilor sexuale¹⁰¹.

⁸⁶ Comisia Europeană (2018), [Orientări privind îmbunătățirea colectării și a utilizării datelor privind egalitatea](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 21.

⁸⁷ O listă completă a sondajelor reprezentative la nivel național care adresează întrebări cu privire la orientarea sexuală și identitatea de gen, realizate de instituțiile publice din țările OCDE începând din 2018, este disponibilă în OCDE (2019), [Society at a Glance 2019: OECD Social Indicators](#) (Societatea dintr-o privire 2019: Indicatorii sociali ai OCDE), OECD Publishing, Paris, pp. 52-56. Mai multe informații despre datele colectate de statele membre sunt detaliate și în Comisia Europeană (2017), [Data collection in relation to LGBTI People](#) (Colectarea de date referitoare la persoanele LGBTI, Oficiul pentru Publicații, Luxemburg).

⁸⁸ Institutul pentru egalitatea între femei și bărbați (*Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen*) (2022), [Enquête #YouToo?](#).

⁸⁹ Statens Serum Institut (2019), [Projekt SEXUS](#).

⁹⁰ Institutul Finlandez pentru Sănătate și Bunăstare (2021), [Studiu privind promovarea sănătății în școli](#).

⁹¹ Institut National D'Études Démographiques (2020), [VIRAGE](#).

⁹² Biroul central de statistică (2019), [Anchetă generală privind gospodăriile](#).

⁹³ Statistics Netherlands (2021), [Safety Monitor](#) (Monitorul statisticilor).

⁹⁴ Agenția de Sănătate Publică a Suediei (2022), [Sondaj privind sănătatea publică](#).

⁹⁵ Statistics Norway (2021), [Quality of Life in Norway](#) (Calitatea vieții în Norvegia).

⁹⁶ Institutul German de Cercetare Economică (DIW Berlin) (2022), [Grupul socioeconomic](#).

⁹⁷ Istituto Nazionale di Statistica (2015), [Survey on discriminations by gender, sexual orientation and ethnic origin](#) (Studiu privind discriminarea în funcție de gen, orientare sexuală și origine etnică).

⁹⁸ Instituto Nacional de Estadística (2006), [Sondaj privind sănătatea și comportamentul sexual](#).

⁹⁹ Direcția de Sănătate (2022), [Studiu privind sănătatea și bunăstarea](#).

¹⁰⁰ OHCHR (2018), [Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity: Responses by the Portuguese Authorities](#) (Raportul expertului independent privind protecția împotriva violenței și a discriminării pe motive de orientare sexuală și identitate de gen: răspunsurile autorităților portugheze), p. 3.

¹⁰¹ OCDE (2019), [Society at a Glance 2019: OECD Social Indicators](#) (Societatea dintr-o privire 2019: Indicatorii sociali ai OCDE), OECD Publishing, Paris, p. 15.

3.4.1.3. Datele administrative

Datele administrative diferă de datele colectate exclusiv în scopuri statistice (datele colectate exclusiv în scopuri statistice cuprind datele din recensăminte și datele provenite din sondaje). Reprezintă date administrative orice date colectate de autoritățile publice. Datele administrative servesc în primul rând unui scop diferit de producerea de statistici¹⁰², cum ar fi plata impozitelor sau înregistrarea nașterilor și a deceselor.

Spre deosebire de datele din sondaje, datele administrative acoperă adesea populații întregi (de exemplu, toți contribuabilii) și ar putea dezvălui informații care altfel nu ar fi fost niciodată colectate. Datele administrative pot fi colectate mai des decât datele colectate în scopuri statistice. De exemplu, în ceea ce privește situația persoanelor LGBTIQ din Europa, se obțin frecvent date administrative din registrele privind: (i) numărul de persoane care intră într-un parteneriat între persoane de același sex recunoscut din punct de vedere juridic (căsătorie sau alt statut) și (ii) numărul de persoane cărora li s-a acordat permisiunea de a-și schimba în registre sexul care le-a fost atribuit la naștere.

Deși pot fi utile, datele administrative prezintă numeroase provocări și pot fi problematice ca sursă de date referitoare la SOGIESC. Eforturile de colectare a datelor administrative nu sunt coordonate și urmărite în același mod ca eforturile de colectare a datelor statistice. În unele cazuri, nu sunt deloc disponibile date la nivel de grup¹⁰³. De asemenea, variabilele pot fi limitate, de exemplu în cazul în care sunt colectate date privind genul legal, dar nu și date privind identitatea de gen. În multe cazuri, datele referitoare la SOGIESC sunt colectate fără a exista un temei juridic sau o justificare în acest sens (de exemplu, atunci când se solicită un permis de bibliotecă), ceea ce poate fi perceput ca demers excesiv de invaziv și, în unele cazuri, poate descuraja persoanele LGBTIQ să acceseze un anumit serviciu¹⁰⁴.

¹⁰² Comisia Europeană (2016), [European Handbook on Equality Data \(2016 revision\)](#) [Manualul european referitor la datele privind egalitatea (revizuirea din 2016)], Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, secțiunea 2.1.1.

¹⁰³ De exemplu, în bazele de date privind sănătatea, persoanele intersexuale nu sunt definite în mod specific ca atare în termeni de sănătate în vederea unei analize statistice și, prin urmare, nu sunt incluse în bazele de date. A se vedea: Republica Slovenia, Avocatul principiului egalității (2022), [Special report. The Situation of Intersex People in Medical Procedures](#) (Raport special. Situația persoanelor intersexuale în contextul procedurilor medicale), Avocatul principiului egalității, Ljubljana.

¹⁰⁴ Ashley, F. (2021), [Recommendations for Institutional and Governmental Management of Gender Information](#) (Recomandări pentru managementul instituțional și guvernamental al informațiilor referitoare la gen). *New York University Review of Law & Social Change* (Studiul Universității New York privind dreptul și schimbările sociale), 44(4):489-528, p. 504, 514.

3.4.1.4. Utilizarea variabilelor indirecte

O variabilă indirectă este un indicator utilizat pentru a oferi o reprezentare aproximativă a unui fenomen care prezintă legătură cu variabila, dar care nu poate fi măsurat direct într-un mod mai obiectiv. Pentru ca o variabilă să fie un substituent valabil, aceasta trebuie să fie strâns legată de variabila pe care o înlocuiește.

[Abordarea datelor bazată pe drepturile omului a OHCHR](#) prevede că populațiile trebuie să se autoidentifice, ceea ce înseamnă că parametrii referitori la populație nu pot fi impuși de o parte din exterior și nici atribuiți prin imputare sau prin substituție. Principalul motiv de îngrijorare în ceea ce privește raportarea bazată pe substituenți este aceea că datele rezultate nu vor reflecta modul în care s-ar fi identificat o persoană dacă ar fi putut răspunde ea însăși¹⁰⁵. Prin urmare, colectarea de informații privind autoidentificarea persoanelor în ceea ce privește SOGIESC are prioritate față de informațiile indirecte.

Multe state membre colectează cu regularitate date privind populația sau date de recensământ care pot fi utilizate ca substituent imperfect pentru datele privind SOGIESC (de exemplu, prin întrebările care se referă la sexul respondentului și al partenerului său ca substituent pentru relațiile LGBTIQ). Acest tip de informații prezintă o mare probabilitate de inexactitate, din mai multe motive. De exemplu, ele nu țin seama de persoanele trans care nu și-au înregistrat în mod legal genul, nici de persoanele bisexuale sau pansexuale care au o relație cu o persoană de sex diferit. Prin urmare, informațiile de acest tip ar trebui utilizate numai în absența oricăror alte mijloace de colectare a datelor privind SOGIESC.

Utilizarea raportării bazate pe substituenți poate fi necesară în unele cazuri (de exemplu, atunci când se colectează date privind copiii mici), dar v conduce probabil la „subestimări”. De exemplu, dacă statisticile se bazează numai pe screeningul prenatal (ca substituent pentru persoanele cu o variație a caracteristicilor sexuale), ele nu vor lua în considerare acele persoane a căror variație a caracteristicilor sexuale se dezvoltă mai târziu în viață. În mod similar, clasificarea binară standard a sexului reprezintă un substituent inadecvat pentru măsurarea primară a caracteristicilor sexuale și de gen, în special în rândul populațiilor de sex și gen divers¹⁰⁶. În cazul în care datele privind numărul de modificări ale genului înregistrat legal sunt utilizate ca substituent pentru mărimea populației trans (sau pentru proporția de populație care este transgen), acest lucru poate duce la subestimări, deoarece nu toate persoanele trans pot sau doresc să își schimbe genul înregistrat legal. De asemenea, pot apărea inexactități deoarece se pot

¹⁰⁵ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 50.

¹⁰⁶ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 44.

include persoane intersexuale care nu se identifică drept trans. Fiabilitatea datelor indirecte ar putea fi îmbunătățită prin ponderarea bazată pe estimări din alte țări cu privire la proporția persoanelor trans care solicită recunoașterea juridică a genului (RJG). Totuși, acest lucru este posibil numai dacă țările au o legislație comparabilă, deoarece obstacolele juridice pot avea un impact semnificativ asupra numărului de persoane care solicită RJG.

Caseta A 5 – Utilizarea substituenților în ancheta EU-SILC privind gospodăriile

Ancheta EU-SILC privind gospodăriile conține o întrebare privind sexul și o întrebare privind starea civilă a tuturor membrilor gospodăriei¹⁰⁶. Se menționează o observație cu privire la cuplurile de același sex, pentru a clarifica faptul că parteneriatele înregistrate sunt considerate tot un tip de stare civilă. Combinarea celor două întrebări ar putea evalua prevalența cuplurilor de același sex, deși aceste informații vor cuprinde doar cuplurile de același sex care sunt căsătorite sau se află într-un parteneriat înregistrat.

[Sexul] (*întrebarea se repetă pentru toți membrii gospodăriei*)

- Bărbat
- Femeie

[NOTĂ: Toți membrii actuali ai gospodăriei în vârstă de 16 ani sau mai mult.]

[Starea civilă] (*întrebarea se repetă pentru toți membrii gospodăriei*)

- Nu a fost căsătorit(ă) niciodată
- Căsătorit(ă)
- Separat(ă)
- Văduv(ă)
- Divorțat(ă)

[NOTĂ: Toți membrii actuali ai gospodăriei în vârstă de 16 ani sau mai mult. Unele țări au un cadru juridic pentru înregistrarea parteneriatelor (în majoritatea țărilor, acestea sunt parteneriate între persoane de același sex și au un statut juridic paralel cu cel al cuplurilor căsătorite). Aceste informații trebuie să fie, la rândul lor, tratate în mod armonizat și se propune tratarea acestor parteneri recunoscuți legal drept căsătoriți și clasificarea lor la codul 2 atunci când relația încă există sau la una dintre categoriile 3-5, după caz (separarea legală sau decesul unuia dintre parteneri etc.).]

Adesea, Eurostat și statele membre nu dezagregă aceste date pentru a estima prevalența cuplurilor de același sex, chiar dacă informațiile sunt disponibile. În lipsa disponibilității unor date mai bune, o astfel de dezagregare poate fi un instrument util.

3.4.2. Orientări

Statele membre și instituțiile și organismele relevante implicate în colectarea datelor bazate pe SOGIESC – sau responsabile de aceasta – sunt încurajate să ia în considerare informațiile privind SOGIESC în cadrul tuturor politicilor. Punctele de mai jos prezintă mai detaliat câteva considerații pe care statele membre ar trebui să le aibă în vedere.

- În cazul în care recensămintele nu furnizează informații privind SOGIESC, ele ar trebui să fie completate de sondaje pe bază de eșantion și să includă întrebări/module care să surprindă cu regularitate caracteristicile SOGIESC.
- Atunci când elaborează sondaje sau când colectează date ca parte a [Sistemului Statistic European](#) prin intermediul [anchetei asupra forței de muncă](#) și al [EU-SILC](#), statele membre ar trebui, după caz, să includă în mod sistematic informații bazate pe SOGIESC. O altă posibilitate constă în adăugarea unor întrebări opționale de autoidentificare. Informațiile bazate pe SOGIESC ar putea fi încorporate și prin elaborarea și derularea unor module de anchetă tematice, de exemplu care să vizeze: (i) experiențele de discriminare în diferite domenii ale vieții; (ii) hărțuirea și violența motivate de prejudecăți; (iii) cunoașterea drepturilor și (iv) raportarea incidentelor de discriminare.
- Pentru a reflecta inegalitățile intersecționale, statele membre ar trebui să introducă variabile individuale și întrebări în cadrul sondajelor care să se refere în mod specific la măsurarea inegalităților și a discriminării percepute legate de mai multe motive, inclusiv SOGIESC, în diferite domenii ale vieții.
- Atunci când este relevant și posibil, statele membre ar trebui să evite restricționarea colectării datelor SOGIESC numai la adulți. Deși minorii beneficiază de o protecție sporită în temeiul mai multora dintre legile majore privind confidențialitatea datelor (inclusiv [RGPD](#)), datele provenite din sondajele europene demonstrează importanța colectării de date și privind persoanele cu vârsta sub 18 ani. De exemplu, cel de al doilea sondaj al FRA privind persoanele LGBTIQ a colectat date de la tineri cu vârste cuprinse între 15 și 17 ani¹⁰⁷. Deși recomandarea [RGPD](#) privind vârsta consimțământului pentru a răspunde la sondaje este de 16 ani, statele membre pot adopta legi care să reducă vârsta consimțământului la 13 ani (dar nu sub 13 ani), în conformitate cu [articolul 8 alineatul \(1\)](#)¹⁰⁸.
- Statele membre ar trebui să ia în considerare utilizarea unei întrebări privind afilierea grupurilor minoritare atunci când aspectele SOGIESC nu pot fi măsurate

¹⁰⁷ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg.

¹⁰⁸ Articolul 8 alineatul (1) din [Regulamentul general privind protecția datelor](#).

direct în cadrul unui sondaj. În cazul în care este imposibil să se adauge cel puțin patru întrebări suplimentare (care să se refere la orientarea sexuală, identitatea de gen, exprimarea de gen și/sau variațiile caracteristicilor sexuale), se poate găsi o abordare alternativă, dar mai puțin exactă, în care respondenții să fie întrebați în ce măsură fac parte din alte grupuri minoritare, prezentându-li-se o listă de exemple relevante printre care să se regăsească și apartenența la categoria LGBTIQ. Ar trebui furnizată o explicație sau o definiție a ceea ce este un grup minoritar (în termeni SOGIESC). Definițiile furnizate în [glosarul din anexa la prezentul document de orientare](#) pot servi drept punct de plecare pentru o astfel de explicație.

- Statele membre ar trebui să crească numărul persoanelor care altfel nu ar fi reprezentate în mod adecvat în eșantioanele sondajului din cauză că reprezintă o pondere mică în populația generală, utilizând eșantioane suplimentare.
- Dacă într-o categorie există prea puțini respondenți pentru o analiză pertinentă (de exemplu, un număr redus de respondenți non-binari față de numărul bărbaților și al femeilor), statele membre ar trebui să consemneze în rapoartele tehnice faptul că au folosit eșantioane/celule cu dimensiuni „nefiabil” de mici și să precizeze de ce nu este posibilă includerea anumitor categorii în analiza principală. Acest lucru sporește vizibilitatea și previne interpretările prea simpliste.
- Statele membre ar trebui să promoveze includerea SOGIESC în anchetele longitudinale (anchetele care colectează în mod repetat date privind aceleași persoane pe o perioadă mai lungă, de exemplu anchetele cu eșantion fix), pentru a face posibilă evaluarea schimbărilor individuale de-a lungul timpului.
- Atunci când scopul colectării categoriilor speciale de date cu caracter personal nu este clar, se recomandă ca statele membre să precizeze temeiul juridic și scopul pentru care sunt colectate datele. Astfel cum se prevede la articolul 6 din Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD), temeiurile juridice pentru colectarea datelor sunt consimțământul, executarea unui contract, obligația legală, interesele vitale, sarcina publică sau interesul legitim. Întrebările excesiv de invazive care nu servesc niciunui dintre scopurile menționate mai sus ar putea spori excluziunea persoanelor LGBTIQ, descurajându-le să acceseze anumite servicii. Datele colectate ar trebui să fie necesare, proporționale și să respecte principiul general de a nu face rău. Prin urmare, dacă nu există niciun temei juridic pentru colectarea datelor SOGIESC, se recomandă să nu se colecteze date privind SOGIESC în cadrul datelor administrative.
- Adesea, genul unei persoane este colectat doar pentru a face posibilă apelarea corectă a persoanei respective. În aceste cazuri, se recomandă să fie întrebată în schimb persoana cum preferă să fie apelată, inclusiv prin opțiuni neutre din punctul

de vedere al genului. Astfel, persoana vă poate informa cu privire la modul de adresare pe care îl preferă, fără a dezvălui informații cu caracter personal. De exemplu, o întrebare ar putea fi: „Cum preferați să mă adresez dumneavoastră? Doamna, Domnul, Dx sau fără nicio formulă de adresare, ci doar cu prenumele”.

- Statele membre ar trebui să utilizeze variabile indirecte sau categorii în sursele de date existente, în cazul în care principiul autoidentificării bazat pe drepturile omului nu poate fi aplicat.
- În cazul anchetelor privind gospodăriile, în care un membru al gospodăriei furnizează informații cu privire la alți membri ai gospodăriei (așa-numitul informator indirect), colectarea informațiilor SOGIESC ar trebui evitată în măsura posibilului¹⁰⁹, deoarece se referă la date sensibile care necesită consimțământul persoanei vizate. Prin urmare, întrebările SOGIESC ar trebui adresate numai respondentului-țintă inclus în eșantion. Organizațiile care nu realizează statistici și alte instituții de cercetare pot aplica, după caz, practicile lor consacrate pentru înlocuirea gospodăriilor sau a respondenților care refuză să participe la interviu sau care nu sunt disponibili.
- Colectarea datelor ar trebui să le permită respondenților să se autoidentifice ori de câte ori este posibil, iar orice raportare bazată pe substituenți ar trebui să reflecte ceea ce se știe despre modul în care se autoidentifică persoana.
- Toate activitățile de colectare a datelor ar trebui să necesite consimțământul în cunoștință de cauză al potențialilor respondenți, fără nicio sancțiune pentru cei care optează să nu dezvăluie informații cu caracter personal despre ei înșiși sau despre alți membri ai gospodăriei.

Ar trebui să se precizeze în mod clar că datele colectate prin intermediul unui substituent pot să nu reflecte modul în care s-ar fi identificat o persoană dacă ar fi avut posibilitatea de a se autoidentifica și ar putea duce la subestimări în cazul populațiilor marginalizate. Această limitare ar trebui recunoscută în orice analiză a unor astfel de date¹¹⁰.

¹⁰⁹ Modulul de anchetă pentru măsurarea experiențelor de discriminare elaborat de echipa de lucru a Grupului Praia privind nediscriminarea și egalitatea.

¹¹⁰ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 50.

3.5. Integrarea unei abordări intersecționale în colectarea și utilizarea datelor referitoare la SOGIESC

„Discriminarea este adesea multi-dimensională și doar o abordare intersecțională poate conduce la schimbări durabile și respectate în societate.”

[Strategia UE privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#)

Legile naționale în materie de egalitate din UE cuprind rareori dispoziții care se referă la discriminarea multiplă sau intersecțională. În cazul în care sunt incluse astfel de dispoziții, există discrepanțe între țări, după cum observă rețeaua europeană de experți judiciari în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați și în domeniul nediscriminării¹¹¹. Indiferent de mecanismele și dispozițiile juridice, datele și dovezile provenite din cercetări evidențiază faptul că discriminarea intersecțională este o realitate recurentă pentru multe persoane din întreaga UE.

De exemplu, datele din sondajele FRA arată că persoanele se confruntă cu discriminare pe baza unei varietăți de motive și a unor motive combinate, cum ar fi vârsta și etnia sau religia și etnia (inclusiv proveniența din familii de migranți)¹¹². Constatările celui de al doilea sondaj al FRA privind persoanele LGBTI arată că orientarea sexuală a fost considerată un motiv suplimentar al discriminării cu care s-au confruntat 60 % dintre persoanele intersexuale și 46 % dintre persoanele trans, în timp ce 46 % dintre femeile bisexuale și 29 % dintre femeile lesbiene au menționat sexul ca motiv suplimentar al discriminării cu care s-au confruntat. Dintre respondenții LGBTI care se percepeau drept minoritate etnică (inclusiv migranți), 35 % au raportat că discriminarea a avut loc din cauza originii etnice sau a provenienței din familii de migranți. Dintre cei care se percepeau ca aparținând unei minorități religioase, 28 % au menționat religia sau convingerile. Dintre cei care se percepeau ca fiind o minoritate din perspectiva dizabilităților, 33 % au menționat dizabilitatea ca fiind un motiv suplimentar pentru ultimul incident de hărțuire cu care s-au confruntat. Dintre respondenții intersexuali,

¹¹¹ Rețeaua europeană de experți judiciari în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați și în domeniul nediscriminării (2020), *[A comparative analysis of non-discrimination law 2019](#)* (Analiză comparativă a legislației privind nediscriminarea 2019), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 36.

¹¹² FRA (2021), *[Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality Directives](#)*, Oficiul pentru Publicații, Bruxelles, p. 42.

41 % au menționat, de asemenea, identitatea și exprimarea de gen ca motiv suplimentar al discriminării cu care s-au confruntat¹¹³.

Toate strategiile și planurile de acțiune ale UE în materie de egalitate din ultimul timp abordează intersecționalitatea, solicitând acțiuni de combatere a formelor multiple și intersecționale de discriminare. În Planul de acțiune al UE de combatere a rasismului, Comisia Europeană încurajează statele membre „să ajungă rapid la un acord referitor la propunerea Comisiei din 2008 de a pune în aplicare principiul tratamentului egal al persoanelor indiferent de religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală”¹¹⁴. În plus, practicienii din domeniu recunosc că abordarea discriminării din perspectiva unui singur motiv nu contracarează în mod adecvat diferitele moduri în care se poate manifesta inegalitatea de tratament¹¹⁵.

Caseta A 6 – Discriminarea multiplă și intersecțională

„**Discriminarea multiplă**” se referă la discriminarea pe baza mai multor criterii care funcționează separat.

„**Discriminarea intersecțională**” se referă la o situație în care există mai multe criterii care funcționează și interacționează simultan, astfel încât sunt inseparabile și generează tipuri specifice de discriminare¹¹⁶.

3.5.1. Justificare

Complexitatea identităților și a experiențelor persoanelor LGBTIQ nu poate fi descrisă de un singur motiv, deoarece aceste persoane au caracteristici multiple, intersecționale, care ar trebui recunoscute¹¹⁷. Prin urmare, înțelegerea experiențelor intersecționale este esențială pentru conceperea unor măsuri și politici eficace care să reflecte în mod

¹¹³ FRA (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 45. Pentru o analiză mai intersecțională din constatările celui de al doilea sondaj realizat de FRA privind persoanele LGBTI în UE, Macedonia de Nord și Serbia, a se vedea: Calderon-Cifuentes, PA. (2021), *Trans Discrimination in Europe. A TGEU analysis of the FRA LGBTI Survey 2019* (Discriminarea trans în Europa. O analiză TGEU a Sondajului FRA privind persoanele LGBTI din 2019); ILGA Europe, Comunitatea persoanelor lesbiene EuroCentralAsiatice (EL*C) (2022), [Intersections, Lesbian Briefing](#) (Intersecții. Informare privind persoanele lesbiene), precum și ILGA-Europe și IGLYO (2022), [Intersections, Youth Briefing](#) (Intersecții. Informare privind tinerii). Următoarele informări vor aborda experiențele intersecționale ale persoanelor intersexuale, ale minorităților religioase și etnice, ale persoanelor LGBTI mai în vârstă, ale persoanelor trans și ale altor persoane.

¹¹⁴ Comisia Europeană (2020), [O Uniune a egalității: Planul de acțiune al UE de combatere a rasismului pentru perioada 2020-2025, COM\(2020\) 565 final](#), Bruxelles, p. 6.

¹¹⁵ FRA (2017), [Fundamental Rights Report 2017](#) (Raportul privind drepturile fundamentale 2017), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 58.

¹¹⁶ FRA și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (2018), [Manual de drept european privind nediscriminarea – ediția 2018](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 65.

¹¹⁷ A se vedea și EIGE (2022), [Intersecționalitate](#).

adecvat situațiile în care diferite motive de discriminare se intersectează sau acționează în combinație unele cu altele.

3.5.2. Orientări

Statele membre și instituțiile/organismele relevante implicate în colectarea datelor bazate pe SOGIESC – sau responsabile de aceasta – sunt încurajate să adopte o abordare intersecțională în colectarea și utilizarea datelor privind SOGIESC. De asemenea, ele sunt încurajate să implice comunitățile în proces. Punctele de mai jos conțin sugestii suplimentare pentru statele membre.

- Statele membre și instituțiile/organismele relevante ar trebui să elaboreze strategii care: (i) să reflecte în mod adecvat situațiile în care diferite motive de discriminare se intersectează sau acționează în combinație unele cu altele și (ii) să ia în considerare discriminarea multiplă și intersecțională în analiza datelor. În acest scop, statele membre ale UE ar trebui să utilizeze un set cuprinzător de instrumente pentru a colecta date privind egalitatea, inclusiv anchete cantitative la scară largă care să vizeze diferite grupuri de populație și diferite motive de discriminare¹¹⁸.
- Statele membre și instituțiile/organismele relevante ar trebui să ia în considerare atât intersecțiile din cadrul comunității LGBTIQ (de exemplu, o femeie trans lesbiană se poate confrunta cu o discriminare specifică distinctă de cea cu care se confruntă lesbienele cisgen sau persoanele trans care nu sunt lesbiene), cât și intersecțiile cu motive de discriminare din afara sferei SOGIESC (vârstă, etnie, dizabilitate, religie etc.).
- Statele membre și instituțiile/organismele relevante ar trebui să utilizeze un set cuprinzător de instrumente pentru a colecta date privind egalitatea¹¹⁹, inclusiv anchete cantitative la scară largă care să vizeze diferite grupuri de populație și diferite motive de discriminare.
- Statele membre și instituțiile/organismele relevante ar trebui să includă măsurarea discriminării multiple și intersecționale în toate sistemele existente de colectare a datelor. De exemplu, în mod ideal, datele colectate cu privire la dizabilitate ar trebui să cuprindă și informații privind caracteristicile SOGIESC și alte caracteristici

¹¹⁸ FRA (2021), *Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality Directives*, Oficiul pentru Publicații, Bruxelles, p. 20.

¹¹⁹ Pentru mai multe informații, vă rugăm să consultați [Manualul european referitor la datele privind egalitatea](#), precum și [Orientările referitoare la îmbunătățirea colectării și a utilizării datelor privind egalitatea](#).

potențiale care ar putea conduce la un risc mai mare de discriminare bazată pe factori multipli sau pe inegalități intersecționale.

- Pentru colectarea datelor prin anchete, statele membre și instituțiile/organismele relevante ar trebui să asigure eșantioane cu dimensiune netă suficientă încât să facă posibilă dezagregarea suplimentară a datelor și analiza intersecțională. Pentru a realiza acest lucru, ele ar trebui să ia în considerare utilizarea unei metode de eșantionare adecvate. Se pot aplica diferite strategii de eșantionare pentru a obține un eșantion cu dimensiuni adecvate, care să reprezinte pe deplin variațiile din cadrul populației-țintă LGBTIQ.

3.6. Asigurarea unui buget suficient pentru anchete periodice în vederea colectării de date privind egalitatea legate de SOGIESC

3.6.1. Justificare

Guvernele ar trebui să se asigure că datele privind egalitatea sunt colectate periodic pentru a monitoriza respectarea angajamentelor asumate în temeiul legislației UE¹²⁰, chiar și atunci când nu este posibilă colectarea de date administrative. În aceste cazuri, ar trebui alocate resurse bugetare suficiente la nivel național/regional pentru a colecta date privind egalitatea legate de SOGIESC prin sondaje naționale/regionale periodice efectuate de o autoritate competentă.

¹²⁰ Astfel cum se menționează în [Manualul european referitor la datele privind egalitatea](#), Directiva privind egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă „permite în mod expres – dar nu impune – statelor membre să mențină sau să introducă norme care să permită stabilirea discriminării «prin toate mijloacele, inclusiv pe bază de date statistice»”. În plus, guvernele însele au recunoscut în diverse rânduri necesitatea de a colecta date privind egalitatea (Declarația de la Copenhaga privind dezvoltarea socială și Programul de acțiune al Summitului mondial pentru dezvoltare socială din 19 aprilie 1995, A/CONF.166/9; Declarația și Programul de acțiune de la Durban; Declarația și Programul de acțiune de la Viena din 12 iulie 1993, A/CONF.157/23; Programul mondial de acțiune pentru persoanele cu dizabilități; Normele standard privind egalitatea de șanse pentru persoanele cu dizabilități).

3.6.2. Orientări

În absența colectării periodice de date privind SOGIESC prin intermediul surselor administrative sau al sondajelor, statele membre ar trebui să pună la dispoziție **resurse bugetare suficiente pentru a colecta astfel de date o dată la 4-5 ani prin intermediul unui sondaj cuprinzător la nivel național.**

Sondajul ar trebui să realizeze cele patru obiective stabilite la punctele de mai jos.

- Ar trebui să se adreseze tuturor grupurilor LGBTIQ și să implice în mod activ grupurile care lucrează în mod specific cu – și pentru – grupuri specifice care se încadrează în categoria LGBTIQ. De asemenea, ar trebui să implice și să ajungă la mai multe grupuri marginalizate, cum ar fi persoanele LGBTIQ cu dizabilități, persoanele LGBTIQ de culoare și persoanele LGBTIQ care sunt lucrători sexuali.
- Ar trebui să urmărească reprezentarea diversității acestei comunități și să se vizeze acoperirea populațiilor și a grupurilor definite ca fiind „greu accesibile”, inclusiv a celor care trăiesc în sărăcie, a persoanelor fără adăpost, a lucrătorilor sexuali, a migranților, a solicitanților de azil și a persoanelor care nu dezvăluie public aceste aspecte în viața lor de zi cu zi. Acest lucru ar însemna, de asemenea, traducerea instrumentului de anchetă (chestionar și alte materiale de lucru pe teren) în limbi relevante pentru aceste grupuri greu accesibile, precum și implicarea organizațiilor societății civile¹²¹.
- Ar trebui să se bazeze pe un eșantion cu dimensiuni suficient de mari încât să permită atât efectuarea unei analize mai detaliate a datelor, cât și identificarea diferențelor/disparităților geografice, inclusiv a disparităților intersecționale. Aceasta înseamnă că dimensiunea eșantionului ar trebui să fie suficient de mare încât să facă posibilă o analiză suplimentară a datelor privind: distribuția geografică; vârsta; originea etnică sau rasială; dizabilitatea; religia; sexul atribuit la naștere; orientarea sexuală; identitatea/exprimarea de gen; caracteristicile sexuale etc.
- Ar trebui să poată produce date fiabile și valabile pentru toate grupurile LGBTIQ, prin utilizarea orientărilor actualizate privind măsurătorile din cadrul sondajelor și prin proiectarea eșantionării astfel încât să fie incluse și populațiile greu accesibile.

¹²¹ CEE-ONU (2020), [Poverty Measurement: Guide to Data Disaggregation](#) (Măsurarea sărăciei: Ghid privind dezagregarea datelor), Organizația Națiunilor Unite, New York și Geneva.

Sondajele periodice care colectează date privind egalitatea legate de SOGIESC pot fi efectuate sub forma unui sondaj independent, cu un accent specific pe populațiile care se autoidentifică drept LGBTIQ, sau ca parte a unui sondaj general privind egalitatea (adică un sondaj care abordează și alte motive protejate). Acest lucru poate fi realizat la nivel național (și, după caz, regional) de către o autoritate competentă, un institut de statistică, un organism de promovare a egalității sau o organizație de cercetare cu capacitatea relevantă și cu expertiza necesară pentru a desfășura activități de cercetare.

3.7. Facilitarea utilizării eficiente a datelor privind egalitatea legate de SOGIESC pentru a consolida și a îmbunătăți egalitatea pentru persoanele LGBTIQ

3.7.1. Justificare

Datele fiabile, valabile și comparabile referitoare la SOGIESC reprezintă o condiție prealabilă pentru ca politicile bazate pe date concrete să promoveze egalitatea și nediscriminarea la nivelul UE, precum și la nivel național și regional. Datele referitoare la SOGIESC sunt considerate un element esențial al tuturor etapelor unui ciclu de elaborare a politicilor menit să îmbunătățească egalitatea pentru persoanele LGBTIQ. Prin urmare, aceste date referitoare la SOGIESC ar trebui să fie utilizate în mod sistematic pentru elaborarea, punerea în aplicare și monitorizarea atât a politicilor/măsurilor dedicate persoanelor LGBTIQ, cât și a cadrelor mai ample privind egalitatea existente la nivelul UE/la nivel național.

Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie din SUA pune la dispoziție o listă detaliată a potențialelor întrebări de cercetare la care se poate răspunde cu ajutorul datelor privind SOGIESC din domeniul asistenței medicale, al locuințelor, al educației, al securității economice, al siguranței și al justiției¹²². În cele trei puncte de mai jos se prezintă câteva exemple ilustrative în acest sens.

¹²² Subcomitetul pentru date privind orientarea sexuală, identitatea de gen și variațiile caracteristicilor sexuale (SOGI) și Subcomitetul pentru date echitabile din cadrul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie (2023), [Agenda federală privind probele referitoare la echitate pentru persoanele LGBTQI+](#), *Guvernul Statelor Unite*, p. 18.

- „Care este prevalența lipsei de adăpost în rândul adulților LGBTQI+? Cum se compară aceste date cu cele privind adulții care nu sunt LGBTQI+¹²³?”
- „Cât de prevalente sunt diferitele forme de discriminare, hărțuire sau represalii împotriva persoanelor LGBTQI+ la locul de muncă, cum ar fi discriminarea în ceea ce privește angajarea, remunerația, egalitatea șanselor de încadrare în muncă, egalitatea de tratament, promovarea sau avansarea ori încetarea contractului¹²⁴?”
- „Ce contexte, politici sau practici instituționale promovează un mediu pozitiv în universități și contribuie la creșterea ratei de continuare a studiilor și de absolvire a studenților LGBTQI+? Ce factori de protecție la nivel individual, familial sau comunitar utilizează persoanele LGBTQI+ pentru a le fi mai ușor să reușească în educație și în cadrul forței de muncă¹²⁵?”

Întrebările oferă, de asemenea, exemple de moduri în care poate fi surprinsă discriminarea intersecțională, cum ar fi întrebarea „Care sunt obstacolele cu care se confruntă minorii LGBTQI+ și adulții LGBTQI+ cu dizabilități în accesarea serviciilor de sănătate care necesită participarea tutorilor¹²⁶?”. Răspunzând la aceste întrebări, datele referitoare la SOGIESC pot avea un rol esențial în elaborarea și evaluarea politicilor.

3.7.2. Orientări

Pentru a facilita utilizarea eficace a datelor privind egalitatea legate de SOGIESC, statele membre și instituțiile și actorii relevanți implicați în colectarea datelor SOGIESC sau responsabili de această colectare sunt încurajați să ia măsurile prevăzute la punctele de mai jos.

- Datele SOGIESC privind egalitatea ar trebui să fie utilizate pentru a măsura: (i) impactul legilor și politicilor specifice persoanelor LGBTIQ și (ii) impactul

¹²³ Subcomitetul pentru date privind orientarea sexuală, identitatea de gen și variațiile caracteristicilor sexuale (SOGI) și Subcomitetul pentru date echitabile din cadrul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie (2023), [Agenda federală privind probele referitoare la echitate pentru persoanele LGBTQI+](#), *Guvernul Statelor Unite*, p. 23.

¹²⁴ Subcomitetul pentru date privind orientarea sexuală, identitatea de gen și variațiile caracteristicilor sexuale (SOGI) și Subcomitetul pentru date echitabile din cadrul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie (2023), [Agenda federală privind probele referitoare la echitate pentru persoanele LGBTQI+](#), *Guvernul Statelor Unite*, p. 25.

¹²⁵ Subcomitetul pentru date privind orientarea sexuală, identitatea de gen și variațiile caracteristicilor sexuale (SOGI) și Subcomitetul pentru date echitabile din cadrul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie (2023), [Agenda federală privind probele referitoare la echitate pentru persoanele LGBTQI+](#), *Guvernul Statelor Unite*, p. 26.

¹²⁶ Subcomitetul pentru date privind orientarea sexuală, identitatea de gen și variațiile caracteristicilor sexuale (SOGI) și Subcomitetul pentru date echitabile din cadrul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie (2023), [Agenda federală privind probele referitoare la echitate pentru persoanele LGBTQI+](#), *Guvernul Statelor Unite*, p. 22.

politicilor și al măsurilor mai generale în materie de egalitate și nediscriminare asupra persoanelor LGBTIQ.

- Datele privind egalitatea legate de SOGIESC ar trebui să fie utilizate pentru: (i) a raporta cu privire la progresele înregistrate în direcția egalității pentru persoanele LGBTIQ la nivel național și (ii) a sprijini eforturile de raportare cu privire la punerea în aplicare a [Strategiei UE privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#) și a altor instrumente relevante, cum ar fi alte strategii ale UE în materie de egalitate¹²⁷ și Pilonul european al drepturilor sociale.
- Datele privind egalitatea legate de SOGIESC și indicatorii aferenți ar trebui utilizați pentru fundamentarea proceselor și a politicilor de nivel mai înalt, european și al ONU. Datele referitoare la SOGIESC ar putea fi informații utile pentru țări: (i) atunci când raportează cu privire la recomandările relevante formulate de Consiliul Europei¹²⁸; (ii) atunci când raportează cu privire la progresele înregistrate în direcția realizării Agendei 2030, care conține obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) ale ONU¹²⁹; (iii) atunci când interacționează cu alte mecanisme internaționale de monitorizare a drepturilor omului, cum ar fi organismele ONU instituite în temeiul tratatelor și procedurile speciale ale ONU (de exemplu, expertul independent în domeniul protecției împotriva violenței și a discriminării bazate pe orientarea sexuală și identitatea de gen) sau (iv) atunci când dau curs recomandărilor formulate în cadrul evaluărilor periodice universale ale ONU.
- Datele referitoare la SOGIESC ar trebui utilizate pentru fundamentarea tuturor etapelor elaborării politicilor. S-ar putea începe cu: (i) utilizarea datelor referitoare la SOGIESC ca bază pentru elaborarea politicilor; (ii) elaborarea de indicatori în scopul monitorizării și (iii) stabilirea de criterii de referință. Ulterior, la elaborarea politicilor, datele privind SOGIESC ar trebui utilizate pentru a contribui la evaluările intermediare. Iar în etapele mai târzii, de punere în aplicare a politicilor, datele referitoare la SOGIESC ar trebui utilizate pentru a completa indicatorii, pentru a

¹²⁷ Promovând o Uniune a egalității, Comisia Europeană a adoptat mai multe instrumente de politică în plus față de [Strategia privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#), printre care: [Planul de acțiune al UE de combatere a rasismului pentru perioada 2020-2025](#); [Cadru strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor 2020-2030](#); [Planul de acțiune al UE privind integrarea și incluziunea pentru perioada 2021-2027](#); [Strategia UE privind egalitatea de gen 2020-2025](#); [Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale](#). și [Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap 2021-2030](#).

¹²⁸ De exemplu, [Recomandarea CM/Rec\(2010\)5 a Comitetului de Miniștri privind măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen](#), sau [Monitorizarea țărilor](#) realizată de ECRI a Consiliului Europei. Pentru mai multe informații, a se vedea pagina tematică a [Unității pentru orientarea sexuală și identitatea de gen \(SOGI\)](#).

¹²⁹ Obiectivul 17.18 din cadrul [ODD](#) impune statelor „să sporească în mod semnificativ disponibilitatea unor date de înaltă calitate, furnizate în timp util și fiabile”, defalcate atât în funcție de gen, cât și în funcție de „alte caracteristici relevante în contextele naționale”.

evalua punerea în aplicare eficace a măsurilor, pentru a evalua rezultatele acestor măsuri și pentru a monitoriza tendințele.

- Ar trebui să se asigure posibilitatea ca datele să fie defalcate în funcție de caracteristicile SOGIESC și de alte caracteristici relevante (vârstă, dizabilitate, origine etnică sau rasială, religie și statut socioeconomic) pentru a reflecta, analiza și raporta diferențele dintre experiențele trăite, în conformitate cu orientarea nr. 3.5 din prezentul document de orientare privind adoptarea unei abordări intersecționale în colectarea și utilizarea datelor.
- Ar trebui utilizate exemple ilustrative, cum ar fi citate anonimizate și relatări personale culese în timpul cercetărilor, pentru a contribui la contextualizarea rezultatelor cercetărilor și pentru a crește impactul și raza de acțiune a comunicării cu privire la rezultate.
- Ar trebui să se asigure diseminarea în timp util a datelor colectate și punerea lor la dispoziție gratuit, atât online, cât și offline, comunităților interesate/cercetătorilor/factorilor de decizie interesați.
- Datele ar trebui prezentate într-un limbaj și un format accesibile și ușor de înțeles, astfel încât să poată fi folosite de diferitele părți interesate și diferitele grupuri (de exemplu, de către organizațiile reprezentative ale persoanelor LGBTIQ în activitatea lor de reprezentare a intereselor sau de către organismele de promovare a egalității în activitățile lor de monitorizare și raportare cu privire la aspectele legate de discriminare).
- Prezentarea datelor ar trebui adaptată în funcție de public (de exemplu, responsabili de elaborarea politicilor, experți, specialiști în date, mass-media) și ar trebui să se asigure punerea lor în context în mod corespunzător.
- Ar trebui să se asigure, după caz, furnizarea de explicații și interpretări ale datelor pentru a evita orice interpretări eronate și orice utilizare abuzivă a datelor sau a concluziilor desprinse.
- Ar trebui să se documenteze colectarea datelor și toate metadatele în conformitate cu standarde profesionale înalte. Ar trebui elaborat un raport tehnic pentru a documenta: (i) metodologia sondajului; (ii) munca pe teren (inclusiv rata de răspuns obținută); (iii) activitățile de prelucrare a datelor și (iv) orice informație contextuală relevantă (cum ar fi datele privind populația dezagregate în funcție de caracteristicile sociodemografice relevante). Utilizarea și raportarea datelor LGBTIQ ar trebui să fie întotdeauna contextualizate prin menționarea limitărilor și prin furnizarea de documente care să explice modul în care au fost colectate datele.

4. Cum se colectează informațiile referitoare la SOGIESC

După cum se menționează în [Abordarea datelor bazată pe drepturile omului a OHCHR](#), orice efort de colectare a datelor ar trebui să includă mijloace pentru participarea liberă, activă și semnificativă a părților interesate relevante, în special a celor mai marginalizate grupuri de populație. Atunci când se colectează date referitoare la SOGIESC, este important să se utilizeze o terminologie potrivită pentru comunitate și să se asigure că datele sunt colectate într-un mod care se bazează pe cultură¹³⁰. Eforturile de colectare a datelor legate de aspectele SOGIESC ar trebui contextualizate pentru a explica factorii culturali și istorici. Definițiile și traducerile ar trebui redactate în strânsă consultare cu organizațiile LGBTIQ din cadrul societății civile și acordând atenție terminologiei culturale locale¹³¹. Ori de câte ori este cazul, organizațiile societății civile, instituțiile naționale din domeniul drepturilor omului, organismele de promovare a egalității și alte părți interesate relevante ar trebui să furnizeze perspective și informații relevante (dacă sunt calificate sau în măsură să reprezinte interesele grupului). Se recomandă, de asemenea, să se colaboreze îndeaproape cu experții în sondaje și cu organizațiile societății civile pentru a dezvolta metodologia de colectare a datelor. Acest lucru este deosebit de important: (i) în ceea ce privește formularea întrebărilor relevante și a posibilelor categorii de răspunsuri și (ii) atunci când se analizează gradul de translatabilitate a conceptelor SOGIESC în statul membru respectiv, respectând în același timp principiul de a nu face rău.

O abordare care poate aduce mai multă claritate în ceea ce privește conceptele de bază ale unui sondaj derulat în culturi și limbi diferite constă în includerea unor „butoane cu informații”¹³². Acestea ar putea fi utile pentru a oferi informații suplimentare cu privire la întrebare sau la categoriile de răspunsuri. Totuși, deoarece multe persoane nu activează butoanele cu informații, acestea nu ar trebui utilizate pentru informații importante. Adăugarea de text explicativ prin intermediul butoanelor cu informații oferă mai multe detalii și exemple cu privire la termenii în cauză, asigurând în cele din urmă

¹³⁰ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 66.

¹³¹ De exemplu, sondajul FRA din 2019 privind persoanele LGBTI a făcut obiectul unui proces de traducere în patru etape, în care traducătorii au urmărit mai degrabă echivalența conceptuală decât traducerea cuvânt cu cuvânt. Traducerile au fost verificate de experți în LGBTIQ din țările respective. A se vedea Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (2020), [A long way to go for LGBTI equality. Technical report](#) (Drumul până la egalitatea persoanelor LGBTI este încă lung. Raport tehnic), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg, p. 18.

¹³² Un „buton cu informații” este o casetă de pe o pagină web care se activează la trecerea cursorului pe deasupra și care aduce informații suplimentare (de exemplu, definiția unui termen).

un nivel mai ridicat de înțelegere de către respondenții la sondaj și sporind fiabilitatea sondajului.

Atunci când se colectează date SOGIESC, este esențial **să nu se confunde orientarea sexuală, identitatea de gen, exprimarea de gen și caracteristicile sexuale**. Atunci când sunt întrebați cum se identifică, respondenții ar trebui să aibă întotdeauna opțiunea de a exprima diverse aspecte ale identității și experienței lor (de exemplu, o femeie trans asexuală ar trebui să aibă posibilitatea de a selecta toate aceste opțiuni în chestionar). În cazul în care se aplică ramificarea¹³³ pe baza categoriilor de identitate, respondenților cu identități multiple ar trebui să li se adreseze primească toate întrebările relevante.

Următoarele secțiuni prezintă orientări practice referitoare la modul de colectare a datelor privind sexul, genul (identitatea de gen), exprimarea de gen, orientarea sexuală și caracteristicile sexuale, cu exemple din sondaje anterioare pentru a ilustra posibilele abordări. Aceste exemple nu au însă rolul de a evidenția cele mai bune practici care trebuie să fie adoptate direct, după cum se subliniază în notele pentru reflecție de sub fiecare exemplu.

4.1. Cum se colectează datele privind orientarea sexuală

4.1.1. Justificare

Orientarea sexuală: „Capacitatea fiecărei persoane de atracție profundă emoțională, afectivă și sexuală, precum și de relații intime și sexuale cu persoane de gen diferit, de același gen sau cu mai multe genuri¹³⁴”. „capacitatea fiecărei persoane de a simți o atracție emoțională, afectivă și sexuală profundă pentru indivizi de gen diferit, de același gen, sau având mai mult de un gen și de a întreține relații intime și sexuale cu aceste persoane¹³⁵”.

¹³³ Ramificarea are loc atunci când respondenților la sondaj care aleg un anumit răspuns li se adresează alte întrebări, legate de răspunsul respectiv, care nu sunt adresate și respondenților care au ales un răspuns diferit.

¹³⁴ Parlamentul European (2020), [Glosar de limbaj nediscriminatoriu pentru comunicarea internă și externă](#), p. 12.

¹³⁵ Comisia Internațională a Juriștilor (2007), [Principiile de la Yogyakarta: principii referitoare la punerea în practică a dreptului internațional al drepturilor omului în ceea ce privește orientarea sexuală și identitatea de gen](#), p. 8.

Cercetările arată că oamenii sunt dispuși să își declare orientarea sexuală în anchetele bazate pe sondaje¹³⁶. Se pare că există mai mulți factori care pot influența pozitiv această disponibilitate și pot crește ratele de răspuns. Un factor-cheie este încrederea respondenților în confidențialitatea răspunsurilor¹³⁷. Evitarea formulărilor stigmatizante și prezentarea unor definiții clare au, de asemenea, un impact pozitiv asupra ratelor de răspuns^{138,139}. Întrebările scurte și simple, precum și numărul mai mic al categoriilor de răspunsuri par să reducă ratele de non-răspuns, în timp ce întrebările complexe, mai ales cele care încearcă să combine mai multe dimensiuni, tind să rămână mai des fără răspuns. Poziționarea întrebărilor are, la rândul său, un impact. În general, întrebările sensibile au rate mai mari de non-răspuns dacă sunt plasate direct la începutul sondajului; de asemenea, ratele de non-răspuns pentru întrebări tind să fie, în general, cu atât mai mari cu cât întrebările apar mai târziu în cadrul sondajului. La rândul lor, întrebările adresate direct după o întrebare sensibilă, de exemplu una referitoare la comportamentul sexual sau infracțional, tind să rămână mai des fără răspuns¹⁴⁰.

În diferite culturi și contexte există diverse concepte și etichete care descriu orientarea sexuală și/sau romantică, dar multe limbi utilizează cel mai frecvent concepte precum heterosexual, gay, lesbiană, bisexual, pansexual și asexual. Persoanele care nu se identifică drept heterosexuale sunt adesea descrise ca având „orientări neheterosexuale¹⁴¹”.

În eforturile de colectare a datelor, este important să nu se pună accentul doar pe grupurile minoritare, cum ar fi persoanele LGBTQ+¹⁴². Orientarea sexuală face parte din condiția umană a *tuturor* și poate genera experiențe pozitive și negative. Prin urmare,

¹³⁶ Comisia Europeană (2015), [Eurobarometru special 437:Discriminarea în UE în 2015](#), Uniunea Europeană, p. 99.

¹³⁷ Saewyc, E. M. et al. (2004). [Measuring sexual orientation in adolescent health surveys: Evaluation of eight school-based surveys](#) (Măsurarea orientării sexuale în studiile privind sănătatea adolescenților: evaluarea a opt sondaje efectuate în școli). *Journal of Adolescent Health*, 35(4), p. 345.e.2-345.e15.

¹³⁸ Hayes, J. et al. (2012). [Prevalence of Same-Sex Behaviour and Orientation in England: Results from a National Survey](#) (Prevalența comportamentului și orientării față de persoane de același sex în Anglia: rezultatele unui sondaj național). *Archives of Sexual Behaviour*, 41(3), p. 631.

¹³⁹ Saewyc, E. M. et al. (2004). [Measuring sexual orientation in adolescent health surveys: Evaluation of eight school-based surveys](#) (Măsurarea orientării sexuale în studiile privind sănătatea adolescenților: evaluarea a opt sondaje efectuate în școli). *Journal of Adolescent Health*, 35(4), p. 345.e.2-345.e15.

¹⁴⁰ Saewyc, E. M. et al. (2004). [Measuring sexual orientation in adolescent health surveys: Evaluation of eight school-based surveys](#) (Măsurarea orientării sexuale în studiile privind sănătatea adolescenților: evaluarea a opt sondaje efectuate în școli). *Journal of Adolescent Health*, 35(4), p. 345.e.2-345.e15.

¹⁴¹ Rieger, G. și Savin-Williams, R. C. (2012). [Gender Nonconformity, Sexual Orientation, and Psychological Well-Being](#) (Neconformitatea de gen, orientarea sexuală și bunăstarea psihologică). *Archives of Sexual Behaviour*, 41(3), 611-621; Coleman, E. (1990). *Towards a synthetic understanding of sexual orientation* (Către o înțelegere sintetică a orientării sexuale). În D. P. McWhirther, S. A. Sanders și R. J. Machover (editori), *Homosexuality/Heterosexuality* (Homosexualitatea/Heterosexualitatea). Oxford University Press, Oxford.

¹⁴² Dean, J. J. (2011). [The Cultural Construction of Heterosexual Identities](#) (Construirea culturală a identităților heterosexuale). *Sociology Compass*, 5(8), 679-687.

indicatorul orientării sexuale ar trebui să permită acoperirea populațiilor atât majoritare, cât și minoritare din punct de vedere sexual.

Orientarea sexuală este o construcție multidimensională care cuprinde (1) atracția emoțională, romantică și sexuală, (2) identitatea și (3) comportamentul¹⁴³.

1. *Atracția* se referă la genul (genurile) de care o persoană este atrasă emoțional, romantic sau sexual și la forța acestei atracții, inclusiv la existența sau inexistența vreunei atracții.
2. *Identitatea* se referă la sentimentul lăuntric fundamental al unei persoane cu privire la sexualitatea sa, inclusiv la modul în care persoana se percepe pe sine și la modul în care dorește să fie percepută de alții.
3. *Comportamentul* se referă la genul (genurile) partenerilor sexuali și la modul în care o persoană interacționează cu altele din punct de vedere romantic și/sau sexual.

Orientarea sexuală este adesea definită pe baza genului (genurilor) partenerilor doriți sau reali ai unei persoane în raportul cu propriul gen. Este posibil ca cele trei dimensiuni ale sexualității – atracția, identitatea și comportamentul – să nu se suprapună^{144,145}. De exemplu, o persoană poate să fie atrasă de același sex/același gen, dar comportamentul său sexual să fie practicat exclusiv cu persoane de sex/genul opus, sau ar putea să aibă experiențe sexuale cu o persoană de același sex/gen, dar încă să se identifice ca fiind heterosexuală.

Identitatea asociată orientării sexuale reprezintă expresia cognitivă (adică modul în care un respondent se percepe sau se gândește la el însuși) și socială (în sensul că oferă opțiuni de „etichetare” care reflectă un statut social sau o comunitate) a orientării sexuale. Astfel, identitatea asociată orientării sexuale este dimensiunea legată cel mai constant de experiența formelor semnificative de discriminare și este menționată în mod explicit în legile și politicile care vizează protejarea sau prejudicierea minorităților sexuale¹⁴⁶. Totodată, este dimensiunea utilizată cel mai frecvent în contextele în care se colectează date la nivelul populației, pentru a număra și a face distincția între populațiile

¹⁴³ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 5.

¹⁴⁴ Laumann, E., Gagnon, J. H., Michael, R. T. și Michaels, S. (1994), *The social organization of sexuality: sexual practices in the United States* (Organizarea socială a sexualității: practici sexuale în Statele Unite), University of Chicago Press, Chicago.

¹⁴⁵ Richters, J. et al. (2014). [Sexual identity, sexual attraction and sexual experience: the Second Australian Study of Health and Relationships](#) (Identitatea sexuală, atracția sexuală și experiența sexuală: al doilea studiu australian privind sănătatea și relațiile). *Sexual health*, 11(5), p. 451.

¹⁴⁶ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 75.

adulte minoritare și, respectiv, majoritare din punct de vedere sexual. Atunci când se colectează date privind tinerii, atracția poate fi o măsură mai de încredere, deoarece tinerii prezintă o probabilitate mai mare de a nu-și fi acceptat încă identitatea.

Identitățile asociate orientării sexuale pot fi clasificate astfel cum se prevede la punctele de mai jos (a se vedea și [glosarul din anexă](#)).

- **Heterosexual:** „Persoană care se simte atrasă din punct de vedere romantic, emoțional și/sau fizic de persoane de gen diferit¹⁴⁷”.
- **Gay:** „Persoană care este atrasă din punct de vedere sexual și/sau emoțional de persoane de același gen. În mod tradițional, termenul se referă la bărbați, dar și alte persoane care sunt atrase de același gen sau de mai multe genuri se pot defini ca fiind gay¹⁴⁸”.
- **Lesbiană:** „Femeie care prezintă o orientare romantică și/sau sexuală față de femei. Unele persoane non-binare se pot identifica, de asemenea, cu acest termen¹⁴⁹”.
- **Bisexual:** „Termen generic utilizat pentru a descrie o orientare romantică și/sau sexuală către mai multe genuri¹⁵⁰”.
- **Queer:** Termen generic pentru apartenența la comunitatea LGBTIQ, care se poate referi la oricare dintre elementele SOGIESC sau la toate aceste elemente. Utilizat anterior ca termen derogatoriu pentru a face referire la persoanele LGBTIQ în limba engleză, termenul „queer” a fost revendicat de persoane care se identifică cu categorii de gen netradiționale și se îndepărtează de normele sociale heteronormative. Cu toate acestea, în funcție de context, este posibil ca unele persoane să considere încă acest termen ca fiind ofensator¹⁵¹.
- **Pansexual:** Atunci când o persoană este atrasă emoțional și/sau sexual de alte persoane, indiferent de genul acestora¹⁵².
- **Asexual:** Persoană care nu simte sau simte în mică măsură o atracție sexuală, deși este posibil să simtă o atracție romantică¹⁵³.

¹⁴⁷ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#) (Glosar de termeni privind SOGIESC), UNHCR, p. 2.

¹⁴⁸ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#) (Glosarul nostru).

¹⁴⁹ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#) (Listă de termeni privind persoanele LGBTQ+).

¹⁵⁰ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

¹⁵¹ Adaptare după ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

¹⁵² ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

¹⁵³ Adaptare după IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 2.

4.1.2. Orientări

Statele membre sunt încurajate să întreprindă următoarele acțiuni:

- ar trebui să utilizeze o terminologie precisă, care să reflecte conceptele de interes. Termenul „orientare sexuală” ar trebui definit/explicat în mod clar. Un buton cu informații care să prezinte definiția ar putea ajuta respondenții la sondaje să înțeleagă conceptul;
- ar trebui să nu confunde atracția cu identitatea și/sau comportamentul atunci când măsoară orientarea sexuală. Întrucât orientarea sexuală este o construcție multidimensională, întrebările ar trebui să precizeze în mod clar componenta sau componentele orientării sexuale care se măsoară. În funcție de dimensiunea măsurată (atracția, identitatea și comportamentul), definiția poate varia;
- ar trebui să elaboreze definițiile în strânsă consultare cu organizațiile LGBTIQ din cadrul societății civile și acordând atenție terminologiei culturale locale;
- atunci când colectează date, ar trebui să permită respondenților să se autoidentifice ori de câte ori este posibil; orice raportare bazată pe substituenți ar trebui să reflecte ceea ce se știe despre modul în care se autoidentifică persoana;
- atunci când colectarea datelor vizează tinerii, se recomandă să se utilizeze doar intensitatea atractivității sexuale, cu excepția cazului în care scopul sondajului este de a măsura comportamentul sexual;
- atunci când obiectul întrebării este reprezentat de experiențele/comportamentele sexuale, ar trebui să se utilizeze dimensiunea „comportamentului sexual”. De exemplu, în cercetarea privind HIV este mai important să se măsoare comportamentul sexual decât atracția sau identitatea sexuală¹⁵⁴. De asemenea, pe baza comportamentului sexual se vor identifica persoanele care nu se identifică drept LGB+, dar care interacționează romantic și/sau sexual cu persoane de același sex/cu aceeași identitate de gen;
- ar trebui să utilizeze un interval de timp clar (pe durata vieții respondentului, în ultimii cinci ani din viața respondentului, în anul anterior și în prezent) atunci când adresează întrebări cu privire la orientarea sexuală. Răspunsurile la o întrebare privind orientarea sexuală reprezintă o viziune subiectivă asupra propriei persoane și se pot schimba pe parcursul vieții persoanei și în funcție de context;

¹⁵⁴ Badgett, M. (2009). *Best Practices for Asking Questions about Sexual Orientation on Surveys* (Cele mai bune practici de adresare a întrebărilor despre orientarea sexuală în cadrul sondajelor). Institutul Williams, Los Angeles.

- ar trebui să adopte terminologia acceptată de comunitățile relevante și să se asigure că opțiunile de răspuns reflectă diferitele subgrupuri de interes;
- atunci când adresează o întrebare cu privire la partenerii romantici și/sau sexuali, ar trebui să țină seama de faptul că respondenții pot avea mai mulți parteneri.

4.1.3. Exemple privind măsurarea orientării sexuale

4.1.3.1. Exemplu de întrebări referitoare la identitatea sexuală

Următorul exemplu din **Belgia**¹⁵⁵ reflectă faptul că orientarea sexuală a unei persoane s-ar putea schimba pe parcursul vieții.

Î: Cum ați descrie în prezent orientarea dumneavoastră sexuală?

- Heterosexual(ă)
- Gay
- Lesbiană
- Bisexual(ă)
- Asexual(ă)
- Alta: ...
- Nu știu
- Nu doresc să declar

Note pentru reflecție

Prin includerea unui interval de timp, această întrebare reflectă mai exact experiența respondentului. Pe de altă parte, este important să se asigure posibilitatea respondentului de a selecta mai multe opțiuni, întrucât o persoană asexuală se poate identifica, de asemenea, cu oricare dintre celelalte orientări.

¹⁵⁵ Burgwal, A. și Motmans, J. (în curs de apariție). *Enough: research into the experiences with violence of LGBTI people in Flanders, Belgium* (Destul: Cercetare privind experiențele legate de violență ale persoanelor LGBTI din Flandra, Belgia). În articol, pentru traducerea în limba engleză s-au folosit termenii „heterosexual” și „homosexual”, nu termenii „straight” și „gay”.

4.1.3.2. Exemplu de întrebare referitoare la atracția sexuală – studiu privind sănătatea sexuală în Belgia

Un studiu privind sănătatea sexuală aflat în derulare în **Belgia** a solicitat respondenților să identifice tipul de persoane față de care simt atracție sexuală¹⁵⁶. Acest exemplu este problematic, deoarece grupează laolaltă toate persoanele trans. Ar fi fost preferabile categoriile utilizate în același studiu pentru comportamentul sexual ([mai jos](#)).

Î: Am dori să știm de cine sunteți atras(ă) din punct de vedere sexual/romantic în prezent. Sunt atras(ă) de... (bifați toate opțiunile aplicabile).

- Bărbați (cisgen)
- Femei (cisgen)
- Persoane transgen și/sau non-binare
- Nimeni
- Îmi este indiferent genul
- Nu doresc să declar
- Alte persoane, și anume: (casetă de text)

Note pentru reflecție

Posibilitatea de a selecta răspunsuri multiple face ca această întrebare să fie mai flexibilă. În schimb, gruparea tuturor persoanelor trans într-o singură categorie nu surprinde experiența unui respondent care, de exemplu, este atras de femei (atât cisgen, cât și transgen), dar nu și de alte genuri. De asemenea în funcție de publicul-țintă, utilizarea termenului „cisgen” poate să fie neclară, deoarece termenul nu este cunoscut pe scară largă în afara comunităților LGBTIQ. Ar fi utilă o scurtă clarificare (de exemplu, „cisgen înseamnă că «nu este transgen»”). În plus, distincția dintre cisgen și transgen riscă să excludă persoanele intersexuale.

¹⁵⁶ De Brier, N., et. al. (2022). [Prevalence and associated risk factors of HIV infections in a representative transgender and non-binary population in Flanders and Brussels \(Belgium\): Protocol for a community-based, cross-sectional study using time-location sampling](#) [Prevalența și factorii de risc asociați infecțiilor cu HIV la o populație transgen și non-binară reprezentativă din Flandra și Bruxelles (Belgia): Protocol pentru un studiu transversal bazat pe comunitate, cu prelevarea eșantioanelor în locuri și la momente specifice (time-location sampling)]. *PLoS ONE*, 17(4), pp. 1-22 De Brier, N., et. al. (2022). [Prevalence and associated risk factors of HIV infections in a representative transgender and non-binary population in Flanders and Brussels \(Belgium\): Protocol for a community-based, cross-sectional study using time-location sampling](#). *PLoS ONE*, 17(4), p. 1 *PLoS ONE*, 17(4), p. 1.

4.1.3.3. Exemplu de întrebare referitoare la comportamentul sexual – studiu privind sănătatea sexuală în Belgia

Același studiu a măsurat comportamentul sexual într-un mod conceput să evite opțiunile binare de răspuns privind genul și să permită răspunsuri multiple, oferind posibilitatea de a face distincția între partenerii sexuali cisgen și cei transgen. Acest lucru s-a realizat prin intermediul întrebării de mai jos¹⁵⁷.

Î: Cu cine ați avut contact sexual în ultimele 12 luni? (Sunt posibile mai multe variante de răspuns și mai multe răspunsuri)

- Bărbat sau bărbați cisgen
- Femeie sau femei cisgen
- Bărbat sau bărbați transgen
- Femeie sau femei transgen
- Persoană non-binară (persoane non-binare)
- Nu știu

Mai devreme în cadrul chestionarului, respondenții au fost întrebați dacă au avut contact sexual cu cel puțin o persoană în ultimele 12 luni. Pentru a măsura experiențele sexuale (comportamentul sexual), termenul „contact sexual” necesită o definiție, astfel încât respondentul să înțeleagă la ce se referă cercetătorii. În acest chestionar, contactul sexual a fost definit ca fiind „toate formele de a face dragoste care implică contact genital, adică atingerea organelor genitale ale altcuiva, indiferent dacă oral, vaginal sau anal¹⁵⁸”.

Note pentru reflecție

Acest exemplu utilizează categorii de răspuns incluzive (preferabile celor din exemplul de mai sus referitor la atracția sexuală), iar opțiunea cu variante multiple de răspuns le permite respondenților să își descrie comportamentul sexual cu mai multă acuratețe. La fel ca în exemplul de mai sus, utilizarea termenului „cisgen” poate să fie neclară în funcție de publicul-țintă, deoarece termenul nu este cunoscut pe scară largă în afara comunităților LGBTIQ. De asemenea, distincția dintre cisgen și transgen riscă să excludă persoanele intersexuale.

¹⁵⁷ De Brier, N., et. al. (2022). [Prevalence and associated risk factors of HIV infections in a representative transgender and non-binary population in Flanders and Brussels \(Belgium\): Protocol for a community-based, cross-sectional study using time-location sampling](#). *PLoS ONE*, 17(4), p. 1.

¹⁵⁸ De Brier, N., et. al. (2022). [Prevalence and associated risk factors of HIV infections in a representative transgender and non-binary population in Flanders and Brussels \(Belgium\): Protocol for a community-based, cross-sectional study using time-location sampling](#). *PLoS ONE*, 17(4), p. 1.

4.2. Cum se colectează datele privind sexul și genul (identitatea de gen)

4.2.1. Justificare

Eforturile de colectare a datelor confundă adesea sexul, o variabilă biologică, cu genul sau identitatea de gen, o variabilă definită pe plan social, sau tratează conceptele respective ca fiind interschimbabile. Adesea, se colectează date doar cu privire la sexul/genul legal, fără a se permite autoidentificarea. Uneori, obiectivul extrapolării datelor de la o anchetă la alta sau necesitatea efectuării de comparații între momente de timp diferite sunt utilizate ca argumente pentru a nu adapta chestionarele/variabilele deja existente prin adăugarea de noi întrebări sau prin revizuirea termenilor/categoriilor deja aplicate. De exemplu, din motive de menținere a continuității informațiilor în timp, unele țări ar putea păstra o categorie comună pentru sex și gen, neutilizând o versiune revizuită (care să facă diferența între sexul atribuit la naștere și identitatea de gen).

Pe de altă parte, o întrebare privind identitatea de gen măsoară informații *diferite* față de întrebările privind sexul și față de o întrebare referitoare la sexul/genul legal¹⁵⁹, iar conceptele nu se suprapun întotdeauna. Adesea, o întrebare privind sexul nu este simplă pentru respondenții trans și cei intersexuali, care ar putea să nu fie siguri dacă să își declare sexul atribuit la naștere sau identitatea de gen. De asemenea, sexul/genul legal nu surprinde multe dintre experiențele persoanelor trans. Nu toate persoanele trans doresc sau sunt în măsură să obțină recunoașterea juridică a genului, din numeroase motive. De exemplu, unora dintre identitățile de gen nu le corespund opțiuni juridice (cum este cazul identităților non-binare), iar în funcție de legislația țării respective, unele persoane ar putea să nu aibă acces la opțiuni legale în materie de sex/gen (de exemplu, restricții din cauza criteriilor medicale sau a vârstei minime pentru RJG). Rezultatul este că identitatea de gen nu este măsurată corect atunci când se evaluează sexul/genul legal.

¹⁵⁹ Genul legal se referă la genul recunoscut în prezent prin lege. Multe state membre recunosc doar opțiunile de masculin și feminin, ceea ce exclude înregistrarea altor identități, cum ar fi cele non-binare, pe documentele oficiale, de exemplu în pașaport.

Având în vedere că nu măsoară același concept de bază, **sexul, genul și identitatea de gen** ar trebui dissociate și evaluate separat^{160,161,162,163}. Se poate face distincție între sexul atribuit la naștere, genul și identitatea de gen. În acest scop, este necesar să se clarifice și să se convină asupra definițiilor care stau la baza acestor concepte diferite.

Potrivit unei analize privind măsurarea identității de gen a Comisiei Economice pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite (CEE-ONU), una dintre provocările majore de luat în considerare la colectarea informațiilor privind identitatea de gen este **limba**. În analiză se precizează următoarele:

În unele limbi (de exemplu, în greacă), limba se bazează pe un cadru binar din punctul de vedere al sexului, în care se folosesc termeni diferiți dacă persoana care vorbește sau căreia i se vorbește este bărbat sau, respectiv, femeie. Iar unele limbi [...] nu au cuvinte diferite pentru sex și pentru gen (cum ar fi româna și greaca, posibil și altele). În limba română, cuvântul „gen” mai înseamnă „specie” și „sex” – prin urmare, termenul „identitate sexuală” este utilizat atât pentru identitatea sexuală, cât și pentru identitatea de gen¹⁶⁴.

Sexul este „o construcție multidimensională bazată pe un ansamblu de trăsături anatomice și fiziologice (**caracteristici sexuale**), care cuprind organele genitale externe, caracteristicile sexuale secundare, gonadele, cromozomii și hormonii. De obicei, se atribuie sexul feminin sau masculin, cel mai adesea definit la naștere pe baza inspecției vizuale a organelor genitale externe¹⁶⁵”. Atunci când este construit împreună cu un model binar format din bărbat și femeie, termenul prezintă riscul de a neglija existența persoanelor intersexuale. Sexul nu este un concept simplu nici în cazul multor persoane trans.

Sexul atribuit la naștere se referă la „sexul care este atribuit unei persoane la naștere, de obicei pe baza anatomiei externe a sugarului¹⁶⁶”.

¹⁶⁰ Angus, J. (2012). *Gender, Sex, and Health Research: Developments and Challenges* (Genul, sexul și cercetările privind sănătatea: evoluții și provocări). *Canadian Journal of Nursing Research*, 44(3), p. 3.

¹⁶¹ Lorber, J. (2006). *Shifting Paradigms and Challenging Categories* (Paradigme în schimbare și categorii dificile). *Social Problems*, 53(4).

¹⁶² Ritz, S. A. et al. (2017). *First steps for integrating sex and gender considerations into basic experimental biomedical research* (Primii pași pentru integrarea considerațiilor legate de sex și de gen în cercetarea biomedicală experimentală de bază). *the FASEB Journal*, 28(1), 4-13.

¹⁶³ Westbrook, L. și Saperstein, A. (2015). *New categories are not enough: rethinking the measurement of sex and gender in social surveys* (Noile categorii nu sunt suficiente: regândirea măsurării sexului și a genului în anchetele sociale). *Gender & Society*, 29(4), 534-560.

¹⁶⁴ CEE-ONU (2019), *In-Depth Review of Measuring Gender Identity* (Analiză aprofundată a măsurării identității de gen). Conferința statisticienilor europeni, Paris.

¹⁶⁵ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), *Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation*, The National Academies Press, Washington DC, p. 3.

¹⁶⁶ IOM UN Migration (2021), *SOGIESC Glossary of Terms*, UNHCR, p. 7.

Genul este „o construcție multidimensională care face legătura între identitatea de gen (un element central al imaginii de sine individuale a unei persoane), exprimarea de gen și asteptările sociale și culturale cu privire la statut, caracteristici și comportament care sunt asociate cu trăsăturile sexuale¹⁶⁷”. „Genul se referă în mod tradițional la o construcție socială și culturală a calității de bărbat sau femeie. Cu toate acestea, unele persoane nu consideră că se încadrează în clasificarea binară bărbat/femeie. Genul există independent de sex, iar genul unei persoane nu corespunde întotdeauna sexului atribuit la naștere^{168, 169}.”

Identitatea de gen se referă la „experiența intimă și personală asupra propriului gen al fiecărei persoane, care corespunde sau nu sexului acordat la naștere, inclusiv conștiința personală a corpului (care poate presupune, dacă este liber consimțită, modificarea aspectului sau funcțiilor corpului prin metode medicale, chirurgicale sau alte metode) și alte exprimări ale genului, inclusiv prin îmbrăcăminte, vorbire, conduită¹⁷⁰”.

Genul divers se referă la diversitatea inerentă a posibilelor experiențe legate de gen, care nu se limitează, prin urmare, la cele de tip cisgen sau transgen. Termenul „gen divers” este un termen generic pentru multe identificări posibile din perspectiva genului, de exemplu de gen fluid, fără gen, agen, bigen etc¹⁷¹.

Non-binar: „Adjectiv care descrie persoanele a căror identitate de gen se situează în afara clasificării binare masculin-feminin. Non-binar este un termen generic care înglobează o gamă largă de experiențe de gen, inclusiv persoane cu o identitate de gen specifică diferită de bărbat sau femeie, persoanele care se identifică ca având două sau mai multe genuri (bigen sau pan/poligen) și persoanele care nu se identifică prin niciun gen (agen)¹⁷²”.

Recunoașterea juridică a genului (RJG) este procedura prin care genul unei persoane trans și/sau intersexuale este recunoscut prin lege sau rezultatul acestei proceduri¹⁷³.

¹⁶⁷ Academiile Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 4.

¹⁶⁸ TGEU (2016), [Glosar](#).

¹⁶⁹ A se vedea și [Strategia UE privind egalitatea de gen 2020-2025, în care genul este definit drept](#) „rolul social, comportamentul, activitățile și atributele pe care o societate dată le consideră potrivite pentru femei și bărbați” și este utilizat în mod curent de instituțiile UE, inclusiv de Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (EIGE).

¹⁷⁰ Comisia Internațională a Juriștilor (2007), [Principiile de la Yogyakarta: principii referitoare la punerea în practică a dreptului internațional al drepturilor omului în ceea ce privește orientarea sexuală și identitatea de gen](#), p. 8.

¹⁷¹ A se vedea, de exemplu, distribuția identităților de gen în [cel de al doilea sondaj al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene privind persoanele LGBTI](#), FRA (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg; Comisia Europeană (2019).

¹⁷² IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 5.

¹⁷³ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

Cisgen: „Persoană a cărei identitate de gen actuală corespunde sexului care i-a fost atribuit la naștere¹⁷⁴”.

Trans: „Termen generic utilizat pentru a descrie persoanele al căror gen nu este identic cu sexul care le-a fost atribuit la naștere sau care nu se simt confortabil cu sexul respectiv¹⁷⁵”.

Endosexual: „Termen care descrie o persoană născută cu caracteristici sexuale care corespund noțiunilor binare tipice ale unui corp masculin sau feminin. O persoană endosexuală se poate identifica cu orice identitate de gen sau cu orice orientare sexuală¹⁷⁶”. A se vedea și termenul **intersexual**.

Persoanele intersexuale sau cu variații ale caracteristicilor sexuale se nasc cu caracteristici sexuale (anatomie sexuală, organe ale sistemului reproducător, structură hormonală și/sau niveluri hormonale și/sau modele cromozomiale) care nu se potrivesc cu definiția socială tipică a sexului masculin sau feminin (a se vedea orientarea nr. 4.4 din prezentul document de orientare).

În ceea ce privește identitățile de gen, este important să se recunoască diversitatea existentă. Multe persoane se recunosc în identități care nu corespund clasificării binare în bărbat și femeie. Persoanele a căror identitate de gen și al căror sex atribuit la naștere nu se potrivesc – sau nu se potrivesc complet – sunt de obicei grupate în conceptul de persoane „**transgen și de gen divers/non-binar**” (TGD)¹⁷⁷. Această grupare implicită prezintă riscul de a include în mod eronat persoanele intersexuale care pot să nu se identifice cu sexul care le-a fost atribuit la naștere, dar care nu s-ar identifica drept persoane trans. Pe de altă parte, există riscul de a exclude și persoanele intersexuale care *se identifică* drept persoane trans, dar a căror identitate de gen *corespunde* sexului care le-a fost atribuit la naștere.

Termenul „gen divers” este de asemenea un termen generic pentru multe identificări posibile de gen, de exemplu non-binar, cu gen fluid, fără gen, agen, bigen etc. (a se vedea, de exemplu, distribuția identităților de gen în [cel de al doilea sondaj al FRA privind persoanele LGBTI](#) și în [glosarul din anexa la prezentul document de orientare](#)). Multe persoane de gen divers se identifică drept persoane trans, deși nu toate fac acest lucru.

¹⁷⁴ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 4.

¹⁷⁵ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

¹⁷⁶ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 7.

¹⁷⁷ Motmans, J., Nieder, T. O. și Bouman, W. P. (editori). (2020). [Non-binary and genderqueer genders](#) [Genuri non-binare și genuri variabile („genderqueer”)]. Routledge, Oxon.

Întrebările referitoare la sex și la sexul atribuit la naștere pot fi foarte sensibile și considerate invazive. De aceea, dacă eforturile de colectare a datelor vizează doar aflarea genului respondenților, este suficientă o întrebare privind identitatea de gen. În schimb, în cazul în care colectarea datelor vizează în mod specific dezagregarea respondenților trans, o întrebare privind identitatea de gen nu ar obține aceste informații. Multe persoane trans se identifică în cadrul clasificării binare, așadar, de exemplu, atât o femeie transgen, cât și o femeie cisgen ar selecta „femeie” drept identitate de gen, ceea ce nu face posibilă dezagregarea¹⁷⁸.

Există mai multe abordări posibile pentru a colecta date referitoare la respondenții trans. Aceștia pot fi întrebați direct dacă se identifică drept persoane trans. O altă posibilitate constă în adoptarea unei abordări în două etape, în care să fie întrebați mai întâi despre identitatea de gen și apoi dacă identitatea de gen a respondentului diferă de sexul care i-a fost atribuit la naștere. Într-o abordare în două etape alternativă, se adresează întrebări despre identitatea de gen și sexul atribuit la naștere (spre deosebire de prima întrebare în două etape, în această alternativă nu se întreabă explicit dacă identitatea de gen a respondentului diferă de sexul atribuit la naștere). Ultimele două abordări prezintă riscul, menționat mai sus, de încadrare eronată a respondenților intersexuali [trebuie precizat că aceste întrebări nu evaluează dacă o persoană este intersexuală/prezintă o variație a caracteristicilor sexuale, iar acest lucru ar trebui evaluat într-o întrebare separată (a se vedea orientarea nr. 4.4 din prezentul document de orientare)].

4.2.2. Orientări

Statele membre, precum și toate celelalte instituții și toți actorii relevanți implicați în colectarea datelor SOGIESC sau responsabili de această colectare sunt încurajați să ia măsurile prevăzute la punctele de mai jos.

- Ar trebui concepute întrebări care să utilizeze o terminologie precisă și să asigure validitatea construcțiilor din aceste întrebări, făcând o distincție clară între unitățile de măsurare a „genului” și cele de măsurare a „sexului”. Termenul „identitate de gen” ar trebui să fie clar diferențiat sau înțeles ca fiind distinct de termenul „sex atribuit la naștere”, precum și de înregistrarea juridică a genului (sau de eventuala modificare a acesteia) și de procedurile medicale de afirmare a genului.

¹⁷⁸ Schilt, K. și Bratter, J. (2015). *From multiracial to transgender? Assessing attitudes toward expanding gender options on the US census* (De la multirasial la transgen? Evaluarea atitudinilor față de extinderea opțiunilor de gen la recensământul din SUA). *Transgender Studies Quarterly*, 2(1), p. 77.

- Termenii utilizați (cum ar fi „gen”, „identitate de gen”, „sex” și „sex atribuit la naștere”) ar trebui să fie clar definiți/explicați ([a se vedea glosarul din anexa la prezentul document de orientare](#)).
- Definițiile ar trebui elaborate în strânsă consultare cu organizațiile pentru persoane trans și intersexuale din cadrul societății civile și acordând atenție terminologiei culturale locale.
- În măsura posibilului, ar trebui evitată colectarea datelor privind „sexul atribuit la naștere” ca element de sine stătător în orice context de colectare de date. „Sexul” ar trebui măsurat ca criteriu separat numai atunci când are valoare analitică.
- Ar trebui utilizate măsurători incluzive pentru gen, de exemplu următoarele:
 - măsuri cu o singură etapă: încercări de a identifica respondenții trans utilizând o singură întrebare (de exemplu, „Vă identificați ca persoană trans?”);
 - măsuri cu două etape: o abordare mai amplă, care încearcă să numere atât persoanele care nu se identifică cu sexul care le-a fost atribuit la naștere (de exemplu persoanele trans, unele persoane intersexuale), cât și persoanele care se identifică cu sexul atribuit la naștere, printr-o succesiune de două întrebări – de obicei referitoare la (1) genul actual și (2) dacă genul respondentului diferă de sexul atribuit la naștere sau la (1) genul actual și (2) sexul atribuit la naștere. Atunci când datele sunt introduse în tabele pentru a fi comparate, măsurile în două etape pot indica numărul aproximativ de femei și bărbați cisgen, de femei și bărbați transgen și de persoane care se identifică utilizând termeni din afara clasificării binare a genului, de exemplu „non-binar” sau „genderqueer”.
 - Dacă este posibil, ambele întrebări ar trebui prezentate pe aceeași pagină. Poate fi preferabil ca întrebarea despre identitatea de gen să fie adresată **înaintea** celei despre sexul atribuit la naștere. Potrivit unor dovezi, este inconfortabil pentru unii respondenți trans să fie întrebați mai întâi despre sexul atribuit la naștere¹⁷⁹.
 - În cazul în care întrebarea privind sexul atribuit la naștere este prima adresată în cadrul unei abordări în două etape, ar trebui să se precizeze că va urma o întrebare suplimentară referitoare la identitatea de gen, astfel încât respondenții să se poată autoidentifica.

¹⁷⁹ Academiiile Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 119.

- Atunci când sondajul se adresează tinerilor sau copiilor, modul de formulare a întrebărilor ar trebui adaptat în consecință, pentru a fi mai ușor de înțeles de către populația vizată¹⁸⁰.
- În ceea ce privește partea specifică referitoare la „sexul atribuit la naștere” și în cazul în care poate fi înregistrată în mod legal o a treia categorie într-un certificat guvernamental oficial, ar trebui adăugată o a treia categorie de răspuns cu text liber (completat de respondent) la opțiunea binară (feminin/masculin), pentru a prevedea o astfel de posibilitate. În țările în care nu este posibilă o a treia opțiune în documentele juridice, aceasta poate fi omisă, deși persoanele născute în străinătate ar putea avea nevoie de o a treia categorie.
- În situațiile în care colectarea de date privind calitatea de persoană transgen nu reprezintă un obiectiv major, ar fi suficientă o singură întrebare privind genul, cu categoriile masculin, feminin și o a treia categorie, cum ar fi „Alt gen”. În schimb, întrebarea nu ar trebui să utilizeze termenul „transgen” ca a treia categorie. Deoarece multe persoane trans se identifică drept bărbați sau femei, o astfel de măsură poate fi invalidantă și va avea rezultate mai slabe în identificarea respondenților trans¹⁸¹.
- Opțiunile de răspuns ar trebui să fie reevaluate periodic și extinse de-a lungul timpului și în diferite contexte, în special în ceea ce privește răspunsurile (și mai ales răspunsurile completate) primite de la persoane care se autoidentifică în afara normelor binare de gen.
- Performanța elementelor, inclusiv a raportării bazate pe substituenți, ar trebui evaluată periodic în diferite moduri de anchetă, în limbi diferite de limba națională¹⁸²: (i) pentru diferite grupuri minoritare sociale, demografice și etnice; (ii) pentru persoanele care provin din familii de imigranți și (iii) în rândul tinerilor.
- Astfel cum se recomandă în [analiza CEE-ONU din 2019 privind identitatea de gen](#), în limbile în care conceptul de gen nu este bine stabilit, problemele lingvistice ar

¹⁸⁰ În unele țări se colectează deja date privind SOGIESC în rândul tinerilor. Ar putea fi însă necesară reformularea întrebărilor. De exemplu, utilizarea unei expresii simple, cum ar fi „în ce măsură vă simțiți băiat/fată?”, este mai ușor de înțeles de către adolescenți. În schimb, utilizarea unor termeni precum „100 %” și „băiat adevărat” este descurajată de actualele orientări privind limba folosită în cercetare. Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 132.

¹⁸¹ Schilt, K. și Bratter, J. (2015). [From multiracial to transgender? Assessing attitudes toward expanding gender options on the US census](#). *Transgender Studies Quarterly*, 2(1), p. 77.

¹⁸² O provocare menționată frecvent în ceea ce privește stabilirea de standarde internaționale pentru colectarea datelor în două etape este absența unor cuvinte care să diferențieze între „sex” și „gen” în unele limbi [UNECE (2019), [In-Depth Review of Measuring Gender Identity](#) (Analiză aprofundată a măsurării identității de gen). Conferința statisticienilor europeni, Paris).

putea fi rectificate prin definiții și orientări, online sau de către interviewer. Ar putea fi necesare traduceri cu nuanțe diferite pentru diferitele limbi. Se recomandă testarea întrebărilor pentru a se asigura că respondenții înțeleg ce informații li se solicită. Testarea ar trebui repetată periodic, pe măsură ce se schimbă înțelegerea publică¹⁸³.

4.2.3. Exemple privind modul de colectare a datelor privind sexul, genul și identitatea de gen

4.2.3.1. Exemplu adoptat din sondajul FRA privind persoanele LGBTIQ:

Î1: Cum v-ați descrie astăzi?

Opțiunile de răspuns „Ca femeie” și „Ca bărbat” includ femeile și bărbații trans.

Este posibil un singur răspuns

- Ca femeie
- Ca bărbat
- Ca persoană non-binară sau „genderqueer” sau agen sau poligen sau de gen fluid
- Nu mă identific ca femeie, bărbat sau persoană non-binară – vă rugăm să precizați cum vă identificați...
- Prefer să nu declar
- Nu înțeleg întrebarea
- Nu știu

Î2: Sunteți/ați fost o persoană trans?

(Adresați întrebarea dacă răspunsul la Î1 = „Ca femeie”, „Ca bărbat” sau „Nu mă identific ca femeie, bărbat sau persoană non-binară – vă rugăm să precizați cum vă identificați...”)

Termenul „trans” este utilizat în acest sondaj ca termen generic care include toate persoanele transgen, non-binare, de gen variabil, poligen, agen, de gen fluid, travestite și transsexuale, precum și bărbații și femeile cu trecut transsexual și alți termeni.

- Da
- Nu
- Prefer să nu declar
- Nu înțeleg întrebarea
- Nu știu

Î3: Ce sex v-a fost repartizat la naștere?

[BUTON CU INFORMAȚII: Atribuirea sexului la naștere este clasificarea persoanelor ca bărbați, femei, persoane intersexuale sau de alt sex care le este atribuită la naștere, adesea pe baza

¹⁸³ CEE-ONU (2019), *In-Depth Review of Measuring Gender Identity* (Analiză aprofundată a măsurării identității de gen). Conferința statisticienilor europeni, Paris.

anatomiei fizice. Sexul atribuit la naștere este înregistrat în certificatul dumneavoastră de naștere la momentul nașterii.]

Este posibil un singur răspuns

- Femeiesc
- Bărbătesc
- Altul (*vă rog să precizați...*)
- Prefer să nu răspund

Cum se interpretează datele colectate:

- Femeie trans: Î1 = Ca femeie și Î2 = Da
- Bărbat trans: Î1 = Ca bărbat și Î2 = Da
- Gen divers: Î1 = Ca persoană non-binară sau „genderqueer” sau agen sau poligen sau de gen fluid

Note pentru reflecție

Această abordare se bazează pe autoidentificare, permițând respondenților să declare ei înșiși dacă sunt trans. Întrucât clasificarea respondentului nu se bazează pe sexul atribuit la naștere, abordarea nu prezintă riscul prezentat mai sus de încadrare eronată a respondenților intersexuali. În schimb, sexul atribuit la naștere este colectat ca informație suplimentară care poate contribui la analiză, iar întrebarea este adresată după întrebarea privind genul actual. Acest lucru este important, deoarece cercetările calitative arată că adresarea întrebării despre sexul atribuit la naștere înainte de întrebarea despre genul actual poate fi incomodă pentru unii respondenți trans¹⁸⁴. Aceasta corespunde experienței organizațiilor societății civile care au fost consultate în procesul de elaborare a prezentului document de orientare. O limitare a acestei întrebări este categoria „Persoană non-binară sau „genderqueer” sau agen sau poligen sau de gen fluid”, care nu reflectă toate genurile din afara clasificării binare. De asemenea, modalitatea de interpretare presupune că toți acești respondenți se identifică drept persoane trans, ceea ce este posibil să nu fie adevărat pentru unii. Întrebarea nu înregistrează informații despre respondenții intersexuali, cărora li s-a atribuit, în majoritate, sexul masculin sau feminin la naștere. Pentru a reflecta în mod adecvat această informație, este important să se adreseze separat întrebarea dacă respondenții sunt intersexuali/prezintă o variație a caracteristicilor sexuale (a se vedea orientarea nr. 4.4 din prezentul document de orientare).

¹⁸⁴ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 119.

4.2.3.2. Exemplu de întrebare cu privire la corespondența dintre gen și sexul atribuit la naștere – Biroul de Statistică al Australiei

În cazul în care întrebarea cu privire la sexul atribuit la naștere nu este neapărat necesară, se recomandă o abordare în două etape care să stabilească dacă identitatea de gen a unei persoane corespunde sexului care i-a fost atribuit la naștere. În acest fel devine posibilă dezagregarea datelor privind persoanele trans, lucru imposibil în cazul unei singure întrebări cu privire la identitatea de gen. Cu toate acestea, după cum s-a menționat mai sus, această grupare a întrebărilor în două etape prezintă riscul de încadrare eronată a respondenților intersexuali. Biroul de Statistică al Australiei adoptă această abordare în două etape și, în plus, include o întrebare privind înregistrarea juridică a genului.

Î1: Cum [vă/iși] [descrieți/descrie] [dumneavoastră/numele persoanei] genul¹⁸⁵?

[BUTON CU INFORMAȚII: Genul se referă la genul actual, care poate fi diferit de sexul înregistrat la naștere și poate fi diferit de cel indicat în documentele juridice.] ESTE POSIBIL UN SINGUR RĂSPUNS

- Bărbat sau bărbătesc
- Femeie sau femeiesc
- Persoană non-binară
- [Eu/persoana] [utilizez/utilizează] un alt termen (vă rugăm să precizați)
- Prefer să nu răspund

Î2: Genul dumneavoastră este același cu sexul înregistrat la naștere?

- Da
- Nu (scrieți genul):

Î3: V-ați modificat genul înregistrat în documentele oficiale?

- Da
- Nu

¹⁸⁵ Biroul de statistică al Australiei (2020), [Standard for Sex, Gender, Variations of Sex Characteristics and Sexual Orientation Variables](#) (Standard pentru variabilele referitoare la sex, gen, variațiile caracteristicilor sexuale și orientarea sexuală), ABS.

Cum se interpretează datele colectate

În orientările publicate online se furnizează detalii numai cu privire la modul în care au fost interpretate răspunsurile la prima întrebare¹⁸⁶. Caseta de mai jos prezintă interpretarea acestor răspunsuri.

Cod preferat	Cod alternativ	Etichetă	Definiție
1	M	Bărbat sau bărbătesc	Persoane care și-au descris genul ca „bărbat” sau „bărbătesc”
2	F	Femeie sau femeiesc	Persoane care și-au descris genul ca „femeie” sau „femeiesc”
3	X	Persoană non-binară	Persoane care și-au descris genul ca fiind „non-binar”
4	T	Alt termen	Persoane care și-au descris genul prin alt termen decât bărbat/bărbătesc, femeie/femeiesc sau non-binar*
5	Z	Prefer să nu răspund	Persoane care au preferat să nu răspundă cu privire la modul în care își descriu genul

* Cu excepția cazului în care răspunsul scris la rubrica „Alt termen” indică o variație a uneia dintre variantele „Bărbat sau bărbătesc”, „Femeie sau femeiesc” sau „Persoană non-binară”, caz în care răspunsul respectiv va fi codificat conform etichetei asociate.

Numărul respondenților trans și non-binari poate fi calculat după cum urmează:

- Bărbat trans: Î1 = „Bărbat sau bărbătesc” și Î2 = Nu
- Femeie trans: Î1 = „Femeie sau femeiesc” și Î2 = Nu
- Persoană non-binară: Î1 = „Persoană non-binară”

Note pentru reflecție

Abordarea în trei etape de tipul celei utilizate în Australia oferă o opțiune pentru persoanele care au fost înregistrate la naștere având un sex diferit de cel bărbătesc sau femeiesc, iar răspunsurile se exclud reciproc și sunt exhaustive. Întrebarea referitoare la înregistrarea genului reprezintă de asemenea un avantaj, deoarece procentele scăzute ale răspunsurilor afirmative la această întrebare pot indica probleme legate de procesul juridic (deși nu toate persoanele trans doresc să își recunoască genul din punct de vedere juridic). Pe de altă parte, faptul că

¹⁸⁶ Biroul de statistică al Australiei (2020), [Standard for Sex, Gender, Variations of Sex Characteristics and Sexual Orientation Variables](#) (Standard pentru variabilele referitoare la sex, gen, variațiile caracteristicilor sexuale și orientarea sexuală), ABS.

respondenților li se oferă numai opțiunile „da” și „nu” la această întrebare este prea simplist. Cerințele și costurile pot varia în funcție de documente, așadar este posibil ca un respondent să își fi actualizat, de exemplu, pașaportul fără a-și fi actualizat certificatul de naștere, aspect pe care întrebarea în forma sa actuală nu îl va reflecta. Întrebarea nu menționează în mod explicit identitățile de gen diferite de bărbat, femeie și persoană non-binară, deși aceste informații sunt colectate prin opțiunea „[Eu/persoana] [utilizez/utilizează] un alt termen”. Abordarea prezintă riscul de a clasifica incorect persoanele intersexuale care nu se identifică cu sexul care le-a fost atribuit la naștere, dar nici nu se identifică drept persoane trans. Pe de altă parte, există riscul de a exclude și persoanele intersexuale care se identifică drept persoane trans, dar a căror identitate de gen corespunde sexului care le-a fost atribuit la naștere. În sfârșit, la opțiunea de răspuns completat de la Î2 nu este clar dacă respondenții ar trebui să își noteze genul actual sau sexul atribuit la naștere.

4.2.3.3. Exemplu de liste închise de categorii de gen – studiul „A fi transgen în Belgia”

În majoritatea cazurilor, dacă scopul colectării datelor nu constă în măsurarea exhaustivă a identităților de gen, este suficient să se indice **o listă închisă de categorii de gen** din care respondentul să fie invitat să aleagă opțiunea care i se potrivește cel mai bine la momentul respectiv. Această abordare este adecvată în situațiile în care nici sexul atribuit respondentului la naștere, nici calitatea sa de persoană trans nu sunt relevante pentru colectarea datelor.

Un exemplu al acestei abordări este întrebarea de mai jos.

Î1: Cum ați descrie identitatea dumneavoastră de gen? În sentimentele și gândurile dumneavoastră, sunteți (se pot alege mai multe opțiuni):

- Bărbat
- Femeie
- Bărbat cu un trecut de persoană transgen
- Femeie cu un trecut de persoană transgen
- Bărbat care practică travestiul
- Femeie care practică travestiul
- Bărbat trans: persoană care s-a născut femeie, dar a cărei identitate de gen este masculină
- Femeie trans: persoană care s-a născut bărbat, dar a cărei identitate de gen este feminină
- „Genderqueer”
- Persoană non-binară
- Poligen

- De gen fluid
- Altfel: (a se completa) ...
- Nu doresc să declar

Î2: Pentru a putea analiza datele din acest studiu, putem utiliza doar un număr limitat din categoriile de mai sus. Am dori să vă întrebăm care grup corespunde cel mai bine identității dumneavoastră de gen actuale? Bifați răspunsul care vi se potrivește cel mai bine în acest moment. Prefer să fiu încadrat(ă) în grupul:

- Bărbaților (trans)
- Femeilor (trans)
- Travestiților
- Persoanelor „genderqueer”/agen/poligen/de gen fluid/non-binare
- Nu știu, nu am o preferință

Note pentru reflecție

Această abordare oferă respondenților capacitatea de a stabili ei înșiși grupul în care să fie încadrați în scopul studiului. Totuși, categoriile de bărbat/femeie cu un trecut de persoană transgen pot fi neclare pentru respondenți. În plus, nu toate persoanele care practică travestiul se consideră trans, astfel încât și includerea acestei categorii poate crea confuzie. În plus, este posibil ca întrebarea să nu surprindă toți respondenții trans, deoarece unii pot selecta doar categoriile „bărbat” și „femeie” la Î1.

4.3. Cum se colectează datele privind exprimarea de gen

4.3.1. Justificare

Exprimarea de gen se referă la „prezentarea de către fiecare persoană a genului persoanei respective prin intermediul aspectului fizic – inclusiv prin îmbrăcăminte, coafură, accesorii, cosmetice – și conduită, vorbire, modele comportamentale, nume și referințe personale. Exprimarea de gen poate fi conformă sau neconformă cu identitatea de gen a unei persoane¹⁸⁷.”

¹⁸⁷ Comisia Internațională a Juriștilor [2017, [The Yogyakarta Principles Plus 10 - Additional Principles and State Obligation on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation](#),

Gen neconform: „Termen general care se referă la persoane care nu se comportă într-un mod care corespunde așteptărilor tradiționale față de genul lor sau a căror exprimare de gen nu se încadrează perfect într-o categorie. Deși mulți se identifică și ca persoane transgen, nu toate persoanele de gen neconform se identifică astfel¹⁸⁸.”

Exprimarea de gen este o variabilă utilă pentru a stabili dacă persoanele de gen neconform (indiferent de orientarea sexuală, identitatea de gen sau caracteristicile sexuale ale persoanei) sunt tratate în mod diferit, în funcție de gradul în care exprimarea lor de gen se potrivește cu genul care le este atribuit de alții.

Întrebările adresate cu privire la exprimarea de gen pot utiliza: (i) măsurarea feminității și a masculinității pe un continuum sau (ii) întrebări privind conformitatea de gen percepută de alții. Fiecare abordare poate fi utilă, în funcție de scopul cercetării.

Metoda continuumului se bazează pe o linie de cercetare consacrată în psihologie, care demonstrează că feminitatea și masculinitatea nu ar trebui să fie considerate „poluri opuse”, deoarece persoanele pot înregistra valori mici pe ambele scări, valori mari pe ambele scări, se pot situa undeva la mijloc sau pot fi complet în afara scărilor de măsurare^{189,190}. Interviuurile cognitive cu femeile queer indică, de asemenea, că un mod de măsurare bipolar în care li se cere respondenților să se poziționeze pe o scară de la foarte masculini la foarte feminini este problematică din punct de vedere conceptual și empiric¹⁹¹. Metodele de măsurare unipolare, care adresează întrebări separate despre feminitate și masculinitate, s-au dovedit mai fiabile decât metodele bipolare și în ceea ce privește obținerea de răspunsuri nuanțate, în special de la respondenții trans¹⁹².

Exprimarea genului poate face obiectul unor întrebări de autoevaluare (modul în care respondentul percepe propria exprimare de gen), precum și al unor întrebări de evaluare prin oglindire (atunci când respondenții sunt întrebați cum sunt percepuți de alții). Deși răspunsurile la autoevaluare și la evaluarea prin oglindire tind să se suprapună, este util să se măsoare discrepanța dintre cele două, deoarece această discrepanță a fost asociată cu o

[Gender Expression and Sex Characteristics to Complement the Yogyakarta Principles](#) (Principiile Yogyakarta Plus 10 – Principii suplimentare și obligații ale statelor referitoare la punerea în practică a dreptului internațional al drepturilor omului în ceea ce privește orientarea sexuală, exprimarea de gen și caracteristicile sexuale în completarea Principiilor de la Yogyakarta), p. 6].

¹⁸⁸ Campania pentru drepturile omului (2022), [Glosar de termeni](#).

¹⁸⁹ Garbarski, D. (2023), [The measurement of gender expression in survey research](#) (Măsurarea exprimării de gen în cercetarea prin intermediul sondajelor), *Social Science Research* 110, p. 2.

¹⁹⁰ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 104.

¹⁹¹ Garbarski, D., LaVergne, D. (2020). [The Measurement of Sexual Attraction and Gender Expression: Cognitive Interviews with Queer Women](#) (Măsurarea atracției sexuale și a exprimării de gen: interviuri cognitive cu femei queer). În: Brenner, P.S. (editori) *Understanding Survey Methodology*. Frontiers in Sociology and Social Research, vol. 4. Springer, Cham.

¹⁹² Garbarski, D. (2023), [The measurement of gender expression in survey research](#) (Măsurarea exprimării de gen în cercetarea prin intermediul sondajelor), *Social Science Research* 110, p. 9.

sănătate mai precară¹⁹³. Cercetarea calitativă arată că întrebarea de autoevaluare ar trebui adresată înaintea celei de evaluare prin oglindire¹⁹⁴.

A doua abordare, care constă în adresarea de întrebări cu privire la conformitatea percepută, este mai ușor de utilizat în sondaje și poate fi folosită împreună cu întrebări privind discriminarea, hărțuirea și violența, deoarece persoanele mai puțin conformiste tind să se confrunte mai des cu astfel de probleme. Această abordare este mai potrivită într-un sondaj specific persoanelor LGBTIQ decât într-un sondaj în rândul populației generale.

4.3.2. Orientări

Statele membre, precum și toate celelalte instituții și toți actorii relevanți implicați în colectarea datelor SOGIESC sau responsabili de această colectare sunt încurajați să ia măsurile prevăzute la punctele de mai jos.

- Ar trebui să utilizeze scări de tip continuum (două scări Likert pentru a măsura o dată exprimarea genului masculin și o dată exprimarea genului feminin), autoraportate de către respondent.
- Dacă este posibil, ar trebui să adreseze întrebări atât cu privire la evaluarea subiectivă a respondenților privind propria exprimare de gen, cât și cu privire la modul în care respondentul consideră că ceilalți evaluează exprimarea sa de gen. În cazul în care spațiul este limitat, ar trebui să se adreseze întrebări din cel de al doilea tip (evaluare prin oglindire)¹⁹⁵.
- Ar trebui să țină seama de faptul că exprimarea de gen poate varia de la un context la altul, în funcție de confortul și siguranța respondenților. Este posibil ca respondenții să nu se poată exprima într-un mod care să corespundă dorințelor lor.
- Într-un sondaj specific persoanelor LGBTI, dacă scopul întrebării este de a evalua modul în care respondentul este perceput de către alții pentru a identifica modul în care acest lucru ar influența experiențele respondentului, întrebarea cu privire la conformitatea percepută este cea mai adecvată.

¹⁹³ Hart, CG, Saperstein, A, Magliozzi, D și Westbrook, L. (2019), *Gender and health: beyond binary categorical measurement* (Genul și sănătatea: dincolo de măsurarea unor categorii binare), *Journal of Health and Social Behavior*, 60 (1), p. 109.

¹⁹⁴ Garbarski, D. (2023), *The measurement of gender expression in survey research* (Măsurarea exprimării de gen în cercetarea prin intermediul sondajelor), *Social Science Research* 110, p. 2.

¹⁹⁵ Garbarski, D. (2023), *The measurement of gender expression in survey research* (Măsurarea exprimării de gen în cercetarea prin intermediul sondajelor), *Social Science Research* 110, p. 13.

4.3.3. Exemple de măsurare a exprimării de gen

4.3.3.1. Exemplu de metodă a continuumului¹⁹⁶

Î1. În general, cum ați descrie înfățișarea, stilul și îmbrăcămintea dumneavoastră?

Deloc feminine	Puțin feminine	Oarecum feminine	Foarte feminine	Extrem de feminine
☐	☐	☐	☐	☐
Deloc masculine	Puțin masculine	Oarecum masculine	Foarte masculine	Extrem de masculine
☐	☐	☐	☐	☐

Î2. În general, cum credeți că v-ar descrie oamenii înfățișarea, stilul și îmbrăcămintea?

Deloc feminine	Puțin feminine	Oarecum feminine	Foarte feminine	Extrem de feminine
☐	☐	☐	☐	☐
Deloc masculine	Puțin masculine	Oarecum masculine	Foarte masculine	Extrem de masculine
☐	☐	☐	☐	☐

Î3. În general, cum ați descrie modul în care pășiți, vorbiți, stați în poziție așezată, stați în picioare și gesticulați?

Deloc feminine	Puțin feminine	Oarecum feminine	Foarte feminine	Extrem de feminine
☐	☐	☐	☐	☐
Deloc masculine	Puțin masculine	Oarecum masculine	Foarte masculine	Extrem de masculine
☐	☐	☐	☐	☐

¹⁹⁶ Garbarski, D. (2023), *The measurement of gender expression in survey research* (Măsurarea exprimării de gen în cercetarea prin intermediul sondajelor), *Social Science Research* 110.

Î4. În general, cum credeți că ar descrie oamenii modul în care pășiți, vorbiți, stați în poziție așezată, stați în picioare și gesticulați?

Deloc feminine	Puțin feminine	Oarecum feminine	Foarte feminine	Extrem de feminine
○	○	○	○	○
Deloc masculine	Puțin masculine	Oarecum masculine	Foarte masculine	Extrem de masculine
○	○	○	○	○

Note pentru reflecție

Acest exemplu utilizează măsuri unipolare de măsurare a masculinității și feminității și, prin urmare, evită poziționarea la poluri opuse a valorilor măsurate. Exemplul surprinde atât dimensiunea înfățișării, cât și pe cea a comportamentului. Sunt necesare mai multe cercetări pentru a stabili dacă ordinea întrebărilor legate de înfățișare și de comportament are un impact semnificativ și dacă aceste întrebări ar putea fi combinate în cadrul sondajului¹⁹⁷. Un dezavantaj al acestei abordări este faptul că se presupune că respondenții înțeleg exprimarea lor de gen în termeni de masculinitate și feminitate, ceea ce s-ar putea să nu fie cazul, mai ales în cazul respondenților agen. Prin urmare, ar fi util să se adauge opțiunea „nu mă regăsesc pe această scară”. O altă limitare a exemplului este aceea că nu oferă respondenților opțiunile „nu știu” sau „prefer să nu răspund”, care sunt importante din considerente etice (a se vedea secțiunea nr. 2.3 din prezentul document de orientare).

4.3.3.2. Exemplu de întrebare cu privire la conformitatea percepută¹⁹⁸

Oamenii își dau seama că sunt transgen/de gen neconform chiar dacă nu le spun.

- Întotdeauna
- De cele mai multe ori

¹⁹⁷ Garbarski, D. (2023), *The measurement of gender expression in survey research* (Măsurarea exprimării de gen în cercetarea prin intermediul sondajelor), *Social Science Research* 110, p. 14.

¹⁹⁸ Jaime, G., Mottet, L., Tanis, J., Harrison, J., Herman, J. și Keisling, M. (2011), *Injustice at Every Turn: A Report of the National Transgender Discrimination Survey* (Nedreptate la tot pasul: raport privind sondajul național referitor la discriminarea persoanelor transgen), Centrul național pentru egalitatea persoanelor transgen și Grupul operativ național pentru persoane gay și lesbiene, Washington DC, p. 184.

- Uneori
- Ocazional
- Niciodată

Note pentru reflecție

Acesta este un exemplu dintr-un sondaj specific persoanelor trans. Întrebarea surprinde gradul în care este percepută conformitatea vizuală a respondentului cu modurile tradiționale de exprimare a identității de gen, care poate fi analizat împreună cu ratele de discriminare, violență și hărțuire. Deși întrebarea este adresată numai respondenților trans și de gen neconform, se poate adresa o întrebare similară și altor respondenți LGBTIQ. De exemplu, în sondajul asupra generațiilor, care s-a axat pe respondenții LGB, s-a adresat întrebarea: „Cât de des îți pot da seama oamenii că sunteți LGB, chiar dacă nu le spuneți?”. Sondajul a avut aceleași opțiuni de răspuns: „întotdeauna”, „de cele mai multe ori”, „uneori”, „ocazional” și „niciodată”¹⁹⁹. Astfel cum s-a menționat mai sus, nici această întrebare nu conține opțiunile „nu știu” și „prefer să nu răspund”, a căror includere ar fi importantă din considerente etice (a se vedea secțiunea nr. 2.3 din prezentul document de orientare).

4.4. Cum se colectează datele privind caracteristicile sexuale

4.4.1. Justificare

Caracteristicile sexuale „se referă la caracteristicile fizice legate de sex ale fiecărei persoane, acestea cuprinzând organele genitale și alte elemente ale anatomiei sexuale și a aparatului reproducător, cromozomii, hormonii și caracteristicile fizice secundare care apar în urma pubertății²⁰⁰”.

Persoanele intersexuale sau **persoanele cu variații ale caracteristicilor sexuale** se nasc cu caracteristici sexuale (anatomie sexuală, organe ale sistemului reproducător, structură hormonală și/sau niveluri hormonale și/sau modele cromozomiale) care nu se

¹⁹⁹ Krueger, E. A., Lin, A., Kittle, K. R. și Meyer, I. H. (2020), *Generations – A Study of the Life and Health of LGB People in a Changing Society (Methodology and Technical Notes, Gallup Quantitative Survey)* [Generații – Studiu privind viața și sănătatea persoanelor LGB într-o societate aflată în schimbare (Metodologie și note tehnice, sondaj cantitativ Gallup), Institutul Williams, Los Angeles.

²⁰⁰ Comisia Internațională a Juriștilor (2017, *The Yogyakarta Principles Plus 10 - Additional Principles and State Obligation on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation, Gender Expression and Sex Characteristics to Complement the Yogyakarta Principles*, p. 6).

potrivesc cu definiția socială tipică a sexului masculin sau feminin. Adesea, variația caracteristicilor sexuale este identificată abia mai târziu în viață²⁰¹.

Intersexualitatea/prezența unei variații a caracteristicilor sexuale constituie un element important al statutului demografic și a informațiilor medicale private. De asemenea, poate constitui un aspect al identității, deși nu toate persoanele cu variații ale caracteristicilor sexuale se vor identifica drept intersexuale și nu toate vor considera că fac parte din comunitatea LGBTIQ²⁰².

Endosexual: „Termen care descrie o persoană născută cu caracteristici sexuale care corespund noțiunilor binare tipice ale unui corp masculin sau feminin. O persoană endosexuală se poate identifica cu orice identitate de gen sau cu orice orientare sexuală²⁰³”.

Deși cercetările privind persoanele intersexuale sunt încă rare în afara contextului clinic, în ultimul timp s-au intensificat discuțiile cu privire la metodologiile de cercetare care utilizează cele mai bune practici²⁰⁴. În literatura academică se utilizează termeni diferiți pentru a descrie persoanele cu variații ale caracteristicilor sexuale. Terminologia utilizată pentru a descrie această populație este influențată de opiniile sociale potrivit cărora sexul și genul sunt concepte binare, opinii care au fost adoptate în mare măsură și de profesioniștii din domeniul medical, precum și de responsabilii de elaborarea politicilor.

Prin includerea unei întrebări despre caracteristicile sexuale, persoanele intersexuale/cu variații ale caracteristicilor sexuale devin vizibile în datele colectate. Este important ca existența unei variații a caracteristicilor sexuale să nu fie confundată cu o anumită identitate (de gen) și să se înțeleagă că a fi intersexual este o experiență. Majoritatea persoanelor care prezintă variații ale caracteristicilor sexuale se identifică fie ca bărbați, fie ca femei, deși la colectarea datelor ar trebui oferită întotdeauna posibilitatea de a

²⁰¹ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 139.

²⁰² Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 141.

²⁰³ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 7.

²⁰⁴ Park, A. (2016), [Reachable: Data collection methods for sexual orientation and gender identity](#) (Accesibil: Metode de colectare a datelor referitoare la orientarea sexuală și identitatea de gen), Institutul Williams, Los Angeles.

selecta/de a se autoidentifica drept persoane intersexuale și/sau de gen divers (de exemplu non-binare/„genderqueer”)²⁰⁵.

Cercetătorii ar trebui să fie conștienți de faptul că noțiunea de intersexualitate nu este cunoscută pe scară largă nici chiar în rândul populației intersexuale, deoarece numeroase persoane cu variații ale caracteristicilor sexuale primesc adesea denumiri/diagnostice diferite²⁰⁶, cum ar fi sindromul de insensibilitate la androgeni, hiperplazia congenitală a suprarenalelor, sindromul Klinefelter sau sindromul Turner²⁰⁷. Având în vedere diversitatea termenilor utilizați, precum și gradul diferit de cunoaștere a terminologiei, este foarte important ca respondenților să li se prezinte o definiție clară și cuprinzătoare.

4.4.2. Orientări

Statele membre sunt încurajate să ia următoarele măsuri:

- ar trebui să includă cel puțin o întrebare care să permită persoanelor cu variații ale caracteristicilor sexuale să se autoidentifice;
- ar trebui să utilizeze o măsură de sine stătătoare pentru a întreba respondenții dacă sunt intersexuali/prezintă vreo variație a caracteristicilor sexuale sau nu (endosexuali). Întrebarea nu ar trebui adăugată ca o a treia opțiune de răspuns la întrebările despre „sex” sau „sexul atribuit la naștere”, deoarece persoanelor intersexuale li se atribuie, ca regulă generală, sexul femeiesc sau cel bărbătesc. În schimb, ar trebui să se pună la dispoziție o casetă de text liber în care respondenții să poată include particularitățile naționale, cum ar fi „sexul necompletat” în cazul Germaniei²⁰⁸;
- intersexualitatea nu ar trebui confundată cu calitatea de persoană trans, nici cu orientarea sexuală;
- ar trebui să țină seama de faptul că persoanele intersexuale pot avea o identitate de gen diferită de cea care le-a fost atribuită la naștere. În timp ce unele persoane intersexuale se pot identifica drept trans, altele pot considera că termenul nu

²⁰⁵ Jones, T., Hart, B., Carpenter, M., Ansara, G., Leonard, W. și Lucke, J. (2016), *Intersex. Stories and Statistics from Australia* (Intersexualitatea. Povești și statistici din Australia), Open Book Publishers, Cambridge.

²⁰⁶ van Ditzhuijzen, J. și Motmans, J. (2020), *Kennis En Opvattingen over Intersekse: Een Nulmeting in Nederland En Vlaanderen*, Rutgers și UZ Gent, Utrecht și Gent.

²⁰⁷ Randjelovic, R. et. al. (2018), *Intersex Research Study* (Studiu de cercetare asupra persoanelor intersexuale), UNDP, p. 46.

²⁰⁸ *Statistische Ämter des Bundes und der Länder (2022), Zensus 2022.*

înglobează situația lor specifică în calitate de persoane intersexuale într-o societate preponderent endosexuală;

- ar trebui să adauge o definiție clară a conceptului de intersexualitate sau a ceea ce constituie variație a caracteristicilor sexuale, cu suficiente exemple care să illustreze termenul generic de intersexual;
- ar trebui să elaboreze definițiile în strânsă consultare cu organizațiile de persoane intersexuale din cadrul societății civile și acordând atenție terminologiei culturale locale;
- pe lângă explicarea/definirea conceptului, ar trebui să adauge o întrebare subsecventă deschisă pentru cei care indică faptul că sunt intersexuali/prezintă variații ale caracteristicilor sexuale, astfel încât respondenții să poată descrie, în cadrul sondajului, experiențele și nevoile legate de variația lor, în măsura în care sunt dispuși să facă acest lucru.

4.4.3. Exemple de modalități de măsurare a intersexualității

4.4.3.1. Cunoștințele – și percepțiile – despre persoanele intersexuale: măsurătoare de bază în Țările de Jos și în Flandra

Comunicarea unei definiții a intersexualității este importantă și poate avea un impact semnificativ asupra ratei de răspuns la sondaje. Un exemplu recent este oferit de o **anchetă cu eșantion fix reprezentativ** realizată în **Belgia** și în **Țările de Jos**²⁰⁹. O serie de participanți selectați aleatoriu au fost întrebați dacă sunt intersexuali în două moduri diferite, care au influențat prezența/vizibilitatea persoanelor intersexuale în rezultatele studiului. Prima dată, intersexualitatea a fost evaluată în cadrul anchetei cu eșantion fix înainte de a se comunica o definiție, iar respondenții au avut posibilitatea de a bifa opțiunea „persoană intersexuală” în cazul în care li se aplica (printre alte opțiuni). În total, opțiunea a fost selectată de nouă persoane (0,4 %). După ce respondenților le-a fost comunicată definiția, participanții dintr-un alt grup au fost întrebați dacă sunt persoane intersexuale sau dacă au vreo afecțiune din sfera intersexualității. De această dată, 28 de persoane au indicat că se identifică drept intersexuale sau că au o afecțiune din sfera intersexualității (1,6 %). În concluzie, pare a fi important să se includă o

²⁰⁹ van Ditzhuijzen, J. și Motmans, J. (2020), [Kennis En Opvattingen over Intersekse: Een Nulmeting in Nederland En Vlaanderen](#), Rutgers și UZ Gent, Utrecht și Gent.

definiție a intersexualității înainte de a evalua dacă respondenții sunt intersexuali sau dacă prezintă vreo variație a caracteristicilor sexuale.

De asemenea, este important să se facă distincție între întrebările care se referă la existența unei variații a caracteristicilor sexuale în cazul respondentului și întrebările care se referă la existența unui diagnostic legat de o astfel de variație, după cum arată următoarele două exemple. Cu excepția cazului în care cercetarea se referă în mod specific la asistența medicală, este preferabilă prima dintre cele două abordări.

4.4.3.2. Exemplu în care respondenții sunt întrebați dacă prezintă vreo variație a caracteristicilor sexuale: cel de al doilea sondaj al FRA privind persoanele LGBTI (online).

Cel de al doilea sondaj al FRA privind persoanele LGBTI din UE, derulat în 2019, a inclus pentru prima dată experiențele persoanelor intersexuale.

Întrebarea utilizată de FRA a fost următoarea:

Î: Unele persoane se nasc cu caracteristici sexuale (cum ar fi anatomia sexuală, organele aparatului de reproducere și/sau modele cromozomiale) care nu se încadrează strict în categoria masculin sau feminin sau care se încadrează simultan în ambele categorii. Acest fenomen este cunoscut sub denumirea de „intersexualitate”. V-ați descrie ca fiind o persoană intersexuală?

- Da
- Nu

[**BUTON CU INFORMAȚII:** *Variațiile caracteristicilor sexuale se pot prezenta prenatal și la naștere, dar și în copilărie, la pubertate sau la vârsta adultă. Poate că ați observat o variație a caracteristicilor dumneavoastră sexuale la o vârstă foarte fragedă sau mai târziu în viață și poate că ați urmat un tratament chirurgical sau medical pentru a le modifica.*]

Note pentru reflecție

Întrebarea oferă o definiție în vederea clarității și permite respondenților să se autoidentifice. Totuși, ea nu permite respondenților să își descrie variațiile cu propriile cuvinte și nu include opțiunile „nu știu” sau „prefer să nu răspund” (a se vedea secțiunea nr. 2.3 din prezentul document de orientare).

4.4.3.3. Exemplu în care respondenții sunt întrebați dacă au fost diagnosticați cu o variație a caracteristicilor sexuale – Cercetare privind experiențele legate de violență ale persoanelor LGBTI din Flandra, Belgia

Un sondaj în curs privind violența, derulat în rândul persoanelor LGBTI din **Belgia**, adoptă următoarea abordare, în care se întreabă în mod specific dacă există un diagnostic²¹⁰.

Î: Unele persoane se nasc cu un corp care nu se încadrează în definițiile normative ale bărbatului și femeii. Experiența persoanelor născute cu un astfel de corp este cunoscută sub denumirea de „intersexualitate”. Ați fost vreodată diagnosticat(ă) cu vreo formă de intersexualitate la naștere sau la o dată ulterioară?

- Da
- Nu
- Nu știu
- Nu doresc să declar

[NOTĂ POP-UP: Intersexualitatea se referă la experiențele persoanelor născute cu corpuri care nu se încadrează în definițiile normative ale sexului bărbătesc și femeiesc. Intersexualitatea este foarte variată și nu se referă întotdeauna la caracteristicile sexuale externe/organele genitale. Caracteristicile sexuale nu cuprind numai organele genitale (penisul/vaginul), ci și cromozomii, hormonii sau organele sexuale interne (uterul, glandele endocrine). De exemplu, o persoană se poate naște cu un corp feminin, dar cu cromozomi XY, sau poate avea atât penis, cât și uter. S-ar putea să vă recunoașteți în această descriere, dar să nu fi auzit niciodată cuvântul „intersexualitate”. Medicii și furnizorii de servicii medicale pot utiliza termeni medicali precum „pseudohermafroditism”, (C)AIS, Klinefelter, AGS/CAH, 17-, Alfa/5-, Beta/5-, alfa-reductază și hipospadias, MRKH, Turner sau „tulburare/diferență de dezvoltare sexuală (DSD)”.]

Note pentru reflecție

Întrebarea oferă o definiție extensivă în nota pop-up, inclusiv exemple. Cu toate acestea, ceea ce se solicită nu este autoidentificarea respondentului, ci mai degrabă un diagnostic. Această abordare axată pe perspectiva medicală poate fi dificilă pentru persoanele intersexuale care au fost traumatizate în context medical. De asemenea, ar putea să excludă respondenții care și-au dat singuri seama că prezintă o variație a caracteristicilor sexuale și care nu au primit un diagnostic oficial. De asemenea, termenul „corp feminin” din textul explicativ accentuează premisele normative cu privire la ceea ce este „masculin” și „feminin”. Sintagma ar putea fi reformulată, de

²¹⁰ Burgwal, A. și Motmans, J. (în curs de publicare). *Enough: research into the experiences with violence of LGBTI people in Flanders, Belgium* (Destul: Cercetare privind experiențele legate de violență ale persoanelor LGBTI din Flandra, Belgia).

exemplu, prin termenii „organe genitale externe care sunt percepute ca fiind «feminine» (de exemplu labii, vulvă, clitoris)”. Totodată, textul face referire la diagnosticul de „pseudhermafroditism”. Deși acest termen este încă utilizat în medicină, cuvântul „hermafrodit” este considerat ofensator și, prin urmare, ar trebui fie evitat, fie recunoscut ca termen care este adesea utilizat în mod peiorativ²¹¹. În sfârșit, în limba engleză „sex characteristics” (caracteristici legate de sex) este un termen mai potrivit decât „sexual characteristics” (caracteristici sexuale).

²¹¹ Mai multe informații despre termenii care trebuie utilizați și evitați pot fi găsite în Parlamentul European (2020), [Glosar de limbaj nediscriminatoriu pentru comunicarea internă și externă](#).

Anexă: glosar

Agen: „Termen care descrie persoanele care nu se identifică cu niciun gen. Acest termen poate include, de asemenea, persoanele caracterizate de lipsa unui gen și persoanele al căror gen este neutru. Persoanele agen au orientări sexuale, exprimări de gen și caracteristici sexuale diverse²¹².”

Alosexual/aloromantic: „Persoanele «alo» simt atracție sexuală și romantică și nu consideră că se încadrează în spectrul «as» sau «aro». Identitatea de tip «alo» este pentru identitățile din spectrul «as» [asexual] și «aro» [aromantic] ceea ce este identitatea heterosexuală pentru identitățile din spectrul LGB+. Este important să se utilizeze cuvinte care să pună semnul egalității între experiențe, în caz contrar opusul asexualității și al aromantismului devenind «normalul», ceea ce stigmatizează²¹³.”

Asexual: „O persoană care poate simți atracție romantică sau emoțională, dar care în general nu simte atracție sexuală. Termenii «demisexual» și «grisexual/gri-asexual» descriu persoane care simt atracție sexuală în diferite grade. Cuvântul «asexual» poate fi utilizat ca termen generic care înglobează termenii «demisexual», «grisexual» și alți termeni²¹⁴.” Persoanele asexuale se pot identifica drept aromantice, gay, lesbiene, bi, pan etc.

Aromantic: „Persoană care nu simte atracție romantică. Unele persoane aromantice simt atracție sexuală, iar altele nu. Persoanele aromantice care simt atracție sexuală sau atracție romantică ocazională ar putea utiliza și termeni precum gay, bi, lesbiană, hetero și queer în asociere cu termenul «asexual» pentru a descrie direcția dinspre care simt atracție²¹⁵.”

Bisexual (bi+): „Bi este un termen generic utilizat pentru a descrie o orientare romantică și/sau sexuală către persoane de mai multe genuri. Persoanele bi se pot descrie utilizând unul sau mai mulți termeni dintr-o gamă largă de cuvinte, printre care bisexual, pan, queer și alte identități diferite de cele monosexuale și monoromantice²¹⁶.”

Cisgen: „Persoană a cărei identitate de gen actuală corespunde sexului care i-a fost atribuit la naștere²¹⁷”.

²¹² IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 5.

²¹³ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²¹⁴ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 2.

²¹⁵ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²¹⁶ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²¹⁷ Academiiile Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 4.

Endosexual: „Termen care descrie o persoană născută cu caracteristici sexuale care corespund noțiunilor binare tipice ale unui corp masculin sau feminin. O persoană endosexuală se poate identifica cu orice identitate de gen sau cu orice orientare sexuală²¹⁸”. A se vedea și termenul **intersexual**.

Gay „se referă la o persoană care este atrasă sexual și/sau emoțional de persoane de același gen. În mod tradițional, termenul se referă la bărbați, dar și alte persoane care sunt atrase de același gen sau de mai multe genuri se pot defini ca fiind gay²¹⁹”.

Genul este „o construcție multidimensională care face legătura între identitatea de gen (un element central al imaginii de sine individuale a unei persoane), exprimarea de gen și așteptările sociale și culturale cu privire la statut, caracteristici și comportament care sunt asociate cu trăsăturile sexuale²²⁰”. „Genul se referă în mod tradițional la o construcție socială și culturală a calității de bărbat sau femeie. Cu toate acestea, unele persoane nu consideră că se încadrează în clasificarea binară bărbat/femeie. Genul există independent de sex, iar genul unei persoane nu corespunde întotdeauna sexului atribuit la naștere²²¹.”

Genul divers se referă la diversitatea inerentă a posibilelor experiențe legate de gen, care nu se limitează, prin urmare, la cele de tip cisgen sau transgen. Termenul „gen divers” este un termen generic pentru multe identificări posibile din perspectiva genului, de exemplu de gen fluid, fără gen, agen, bigen etc²²².

Exprimarea de gen se referă la „prezentarea de către fiecare persoană a genului persoanei respective prin intermediul aspectului fizic – inclusiv prin îmbrăcăminte, coafură, accesorii, cosmetice – și conduită, vorbire, modele comportamentale, nume și referințe personale, cu precizarea suplimentară că exprimarea de gen poate fi conformă sau neconformă cu identitatea de gen a unei persoane²²³”. „Exprimarea de gen este separată de identitatea de gen, deoarece atât bărbații cisgen, cât și cei transgen pot, de exemplu, să afișeze un comportament și un mod de exprimare stereotipe pentru genul masculin. Deși modul în care se definește și se manifestă exprimarea de gen (adesea definită sub forma unor scări ale feminității și masculinității) variază atât între diferite grupuri culturale, cât și de-a lungul timpului, în miezul sistemului de convingeri

²¹⁸ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 7.

²¹⁹ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

²²⁰ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 4.

²²¹ TGEU (2016), [Glosar](#).

²²² A se vedea, de exemplu, distribuția identităților de gen în [cel de al doilea sondaj al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene privind persoanele LGBTI](#), FRA (2020), [A long way to go for LGBTI equality](#), Oficiul pentru Publicații, Luxemburg.

²²³ Comisia Internațională a Juriștilor (2017), [The Yogyakarta Principles Plus 10 - Additional Principles and State Obligation on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation, Gender Expression and Sex Characteristics to Complement the Yogyakarta Principles](#), p. 6).

dominant privind modul de exprimare a genului se află așteptarea ca persoanele cărora li s-a atribuit sexul femeiesc la naștere să prezinte o exprimare de gen «feminină», iar cele cărora li s-a atribuit sexul bărbătesc la naștere să prezinte o exprimare de gen «masculină»²²⁴.”

(de) Gen fluid: „Persoană care nu se identifică cu un singur gen fix sau a cărei identitate de gen este fluidă sau nefixată²²⁵.”

Identitatea de gen se referă la „experiența intimă și personală asupra propriului gen al fiecărei persoane, care corespunde sau nu sexului acordat la naștere, inclusiv conștiința personală a corpului (care poate presupune, dacă este liber consimțită, modificarea aspectului sau funcțiilor corpului prin metode medicale, chirurgicale sau alte metode) și alte exprimări ale genului, inclusiv prin îmbrăcăminte, vorbire, conduită²²⁶”.

„Genderqueer”: „Persoană care nu se identifică nici drept bărbat, nici drept femeie, nici drept bărbat și femeie împreună sau o combinație de genuri²²⁷.”

Gen neconform: „Termen general care se referă la persoane care nu se comportă într-un mod care corespunde așteptărilor tradiționale față de genul lor sau a căror exprimare de gen nu se încadrează perfect într-o categorie. Deși mulți se identifică și ca persoane transgen, nu toate persoanele de gen neconform se identifică astfel²²⁸.”

Heterosexual: „Persoană care se simte atrasă din punct de vedere romantic, emoțional și/sau fizic de persoane de gen diferit²²⁹”.

Homosexual: „Atras din punct de vedere sexual și/sau emoțional de persoane de același gen, de obicei binar. Se recomandă utilizarea termenilor «lesbiană» și «gay» în loc de „persoane homosexuale”. Termenii «lesbiană» și «gay» sunt considerați neutri și pozitivi, iar accentul este pus pe identitate, nu pe sexualizarea sau patologizarea persoanei²³⁰.”

Intersexual: „Persoanele intersexuale se nasc cu caracteristici sexuale (anatomie sexuală, organe ale sistemului reproducător, structură hormonală și/sau niveluri hormonale și/sau modele cromozomiale) care nu se potrivesc cu definiția tipică a sexului masculin sau feminin. Termenul «intersexual» este un termen generic pentru spectrul

²²⁴ West C, Zimmerman DH. (1987), *Doing Gender* (Chestiuni de gen). *Gender and Society* 1(2), p. 125.

²²⁵ Campania pentru drepturile omului (2022), [Glosar de termeni](#).

²²⁶ Comisia Internațională a Juriștilor (2007), [Principiile de la Yogyakarta: principii referitoare la punerea în practică a dreptului internațional al drepturilor omului în ceea ce privește orientarea sexuală și identitatea de gen](#), p. 8.

²²⁷ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 5.

²²⁸ Campania pentru drepturile omului (2022), [Glosar de termeni](#).

²²⁹ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 2.

²³⁰ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

variațiilor caracteristicilor sexuale care apar în mod natural în cadrul speciei umane. Termenul «intersexual» reprezintă admiterea faptului că, din punct de vedere fizic, sexul este un spectru și că există persoane cu variații ale caracteristicilor sexuale care nu sunt masculine sau feminine²³¹.”

Recunoaștere juridică a genului: „Procedură prin care genul unei persoane trans și/sau intersexuale este recunoscut prin lege sau rezultatul acestei proceduri²³².”

Lesbiană: Se referă la o femeie care prezintă o orientare romantică și/sau sexuală față de femei. Unele persoane non-binare se pot identifica, de asemenea, cu acest termen²³³.

LGBTIQ: Acronim pentru persoane lesbiene/gay/bisexuale/transgen/intersexuale și queer/nehotărâte. Alte variante populare adaugă litera A, unde A reprezintă persoanele asexuale, aromantice sau agen, și semnul „+”. Adăugarea semnului „+” este în general considerată mai favorabilă incluziunii, deoarece cuprinde și alte realități/identități, cum ar fi (dar nu numai) persoanele asexuale, pansexuale, de gen neconform²³⁴.

Non-binar: „Adjectiv care descrie persoanele a căror identitate de gen se situează în afara clasificării binare masculin-feminin. Non-binar este un termen generic care înglobează o gamă largă de experiențe de gen, inclusiv persoane cu o identitate de gen specifică diferită de bărbat sau femeie, persoanele care se identifică ca având două sau mai multe genuri (bigen sau pan/poligen) și persoanele care nu se identifică prin niciun gen (agen)²³⁵.” Unele persoane non-binare preferă un nume neutru din punctul de vedere al genului sau pronume precum sine/său în loc el/lui sau ea/ei (a se vedea pronumele personale).

Pansexual: „Atunci când o persoană este atrasă emoțional și/sau sexual de alte persoane, indiferent de genul acestora²³⁶.”

Pronume personale: „Pronumele sunt cuvinte pe care le folosim pentru a vorbi despre noi înșine («eu»), cu cineva («tu») sau despre persoane («ea», «el», «ele», «ei» etc.). În limba engleză, «he» (el) și «she» (ea), numite pronume de persoana a III-a, diferă în funcție de gen, în timp ce pluralul «they» (ei/ele) este neutru din punctul de vedere al

²³¹ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#). Aceasta este o versiune prescurtată a definiției elaborate de comunitatea persoanelor intersexuale și de OII Europe – a se vedea Dan Christian Ghattas (2015), [Standing up for the Human Rights of Intersex People – How Can You Help?](#) (În apărarea drepturilor omului ale persoanelor intersexuale – Cum poți să ajuți?), *OII Europe și ILGA Europe*, Bruxelles, p. 9.

²³² ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

²³³ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²³⁴ Adaptare după Parlamentul European (2020), [Glosar de limbaj nediscriminatoriu pentru comunicarea internă și externă](#), p. 11. În prezenta notă de orientare se folosește acronimul „LGBTIQ” în vederea alinierii la terminologia utilizată în [Strategia privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025](#) a Comisiei Europene.

²³⁵ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 5.

²³⁶ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

genului. În alte limbi, cum ar fi araba și coreeana, se poate întâmpla ca și pronumele de persoana a II-a («tu/voi») și de persoana a I-a («eu») să difere în funcție de gen. Unele limbi, printre care japoneza, swahili, suedeza și turca, nu au nevoie de pronume pentru a indica genul sau au o opțiune neutră din punctul de vedere al genului. Suedia a adăugat în limbă pronumele neutru din punctul de vedere al genului «hen», în completarea pronumelor «han» (el) și «hon» (ea). Alte limbi, printre care armeană, finlandeza, maghiara, persana și yoruba, nu marchează deloc genul²³⁷.”

Queer: „În mod tradițional un termen negativ, cuvântul «queer» a fost revendicat de unele persoane și se consideră că include o gamă largă și diversă de orientări sexuale, identități de gen și exprimări ale genului. Poate fi utilizat ca termen generic pentru persoanele cu caracteristici SOGIESC diverse sau ca alternativă la sintagma «persoane cu caracteristici SOGIESC diverse» sau la acronimul LGBT. Termenul «queer» este utilizat de multe persoane care simt că nu se conformează normelor economice, sociale și politice ale unei anumite societăți ca urmare a orientării lor sexuale, a identității de gen și a exprimării de gen²³⁸.” „Cu toate acestea, în funcție de context, este posibil ca unele persoane să considere încă termenul ca fiind ofensator²³⁹.”

Sexul este „o construcție multidimensională bazată pe un ansamblu de trăsături anatomice și fiziologice (**caracteristici sexuale**), care cuprind organele genitale externe, caracteristicile sexuale secundare, gonadele, cromozomii și hormonii. De obicei, se atribuie sexul feminin sau masculin, cel mai adesea definit la naștere pe baza inspecției vizuale a organelor genitale externe²⁴⁰.”

Sex atribuit la naștere: „Sexul care este atribuit unei persoane la naștere, de obicei pe baza anatomiei externe a sugarului [...]. Sintagmele «desemnată femeie la naștere» (*assigned female at birth – AFAB*) și «desemnat bărbat la naștere» (*assigned male at birth – AMAB*) se referă la persoanele cu caracteristici sexuale tipic masculine sau feminine, indiferent de identitatea de gen sau de exprimarea de gen a acestora. Expresia «desemnat(ă) femeie [bărbat] la naștere în mod coercitiv» (*coercively assigned female [male] at birth – CAFAB și CAMAB*) se referă la persoanele intersexuale cărora li s-a atribuit un sex binar, adesea prin intervenții chirurgicale neconsensuale²⁴¹.”

Caracteristicile sexuale „se referă la caracteristicile fizice legate de sex ale fiecărei persoane, acestea cuprinzând organele genitale și alte elemente ale anatomiei sexuale și a aparatului reproducător, cromozomii, hormonii și caracteristicile fizice secundare

²³⁷ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 5.

²³⁸ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 2.

²³⁹ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

²⁴⁰ Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 3.

²⁴¹ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 7.

care apar în urma pubertății²⁴²”. Persoanele care prezintă o variație a caracteristicilor sexuale (VCS) care nu se încadrează în înțelegerea normativă a genurilor corpului sunt adesea denumite persoane intersexuale.

Orientarea sexuală: se referă la „capacitatea unei persoane de a simți (sau nu) o atracție sexuală și/sau romantică față de o altă persoană²⁴³”. „Aceasta cuprinde atracția emoțională, afectivă și sexuală pentru indivizi de gen diferit, de același gen, sau având mai mult de un gen și capacitatea de a întreține relații intime și sexuale cu aceste persoane²⁴⁴.” Cele trei aspecte măsurate cel mai frecvent atunci când se identifică orientarea sexuală sunt atracția sexuală, comportamentul sexual și identitatea sexuală²⁴⁵.

SOGIESC: „Acronim pentru orientarea sexuală, identitatea de gen, exprimarea de gen și caracteristicile sexuale²⁴⁶.”

Trans/transgen: „Termen generic utilizat pentru a descrie persoanele al căror gen nu este identic cu sexul care le-a fost atribuit la naștere sau care nu se simt confortabil cu sexul respectiv. Persoanele trans se pot descrie utilizând unul sau mai mulți termeni dintr-o gamă largă de cuvinte, printre care transgen, transsexual, „genderqueer” (GQ), de gen fluid, non-binar, de gen variabil, travestit, fără gen, agen, non-gen, al treilea gen, bigen, bărbat trans, femeie trans, trans masculin, trans feminin și neutrois²⁴⁷.”

Variațiile caracteristicilor sexuale (VCS) se referă la „caracteristici sexuale (anatomie sexuală, organe ale sistemului reproducător, structură hormonală și/sau niveluri hormonale și/sau modele cromozomiale) care nu se potrivesc cu definiția tipică a sexului masculin sau feminin. Termenul «intersexual» este un termen generic pentru spectrul variațiilor caracteristicilor sexuale care apar în mod natural în cadrul speciei umane²⁴⁸.” „Unele dintre aceste variații pot fi evidente înaintea nașterii sau la naștere, în timp ce altele nu sunt vizibile decât după pubertate sau mai târziu sau pot să nu fie deloc vizibile

²⁴² Comisia Internațională a Juriștilor (2017, [The Yogyakarta Principles Plus 10 - Additional Principles and State Obligation on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation, Gender Expression and Sex Characteristics to Complement the Yogyakarta Principles](#), p. 6).

²⁴³ Parlamentul European (2020), [Glosar de limbaj nediscriminatoriu pentru comunicarea internă și externă](#), p. 12.

²⁴⁴ Comisia Internațională a Juriștilor (2007), [Principiile de la Yogyakarta: principii referitoare la punerea în practică a dreptului internațional al drepturilor omului în ceea ce privește orientarea sexuală și identitatea de gen](#), p. 8.

²⁴⁵ Adaptare după Academii Naționale de Științe, Inginerie și Medicină (2022), [Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation](#), The National Academies Press, Washington DC, p. 5.

²⁴⁶ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 1.

²⁴⁷ Stonewall (2022), [List of LGBTQ+ terms](#).

²⁴⁸ ILGA Europe (2022), [Our Glossary](#).

din punct de vedere fizic. Există peste 40 de variații intersexuale; experții estimează că între 0,5 % și 1,7 % din populație se naște cu caracteristici intersexuale²⁴⁹.”

²⁴⁹ IOM UN Migration (2021), [SOGIESC Glossary of Terms](#), UNHCR, p. 7.